

Tytuł oryginału: *İslam'da Evlilik ve Aile Hayatı*

Tytuł przekładu rosyjskiego: *Брак и семейные отношения в исламе*

Tłumaczenie: Rozalia Bogdanowicz

Korekta: Musa Çaxarxan Czachorowski

© Copyright for the Polish translation
by Rozalia Bogdanowicz, 1442/2020

© Copyright for the Polish edition
by Muzułmański Związek Religijny w RP.
Najwyższe Kolegium Muzułmańskie, 1442/2021

Koordynator wydania polskiego:

15-207 Białystok, ul. Piastowska 13 F
tel./fax (+48) 85 732 40 23, tel. kom. (+48) 605 612 137
e-mail: mzm@mzm.pl, www.mzm.pl

Skład

AliusMedia.pl

Druk i oprawa

Drukarnia Erkam

İkitelli Organize Sanayi Bölgesi Mah.

Atatürk Bulvarı, Haseyad 1. Kısım

No: 60/3-C Başakşehir, İstanbul, Türkiye

Tel: +90 212 671 07 00 pbx

Fax: +90 212 671 07 48

Web: www.islamicpublishing.org

E-mail: info@islamicpublishing.org

Wszystkie prawa zastrzeżone

Książka rekomendowana dla szerokiego kręgu czytelników

Wydanie pierwsze

Stambuł 2021

ISBN

SABIR GRIŻAK
RASZAD MANAFOW

MAŁŻEŃSTWO
I RELACJE RODZINNE
W ISLAMIE

Przekład z języka rosyjskiego
Rozalia Bogdanowicz

Stambuł 1442/2021

ZNACZENIE MAŁŻEŃSTWA W ISLAMIE

Islam jest religią sprawiedliwości. Ma na celu sensowne zaspokojenie wszelkich ludzkich potrzeb z korzyścią dla każdego z osobna i dla całego społeczeństwa. Przestrzeganie przykazań Boga Wszechmogącego czyni człowieka szczęśliwym. Islam przywiązuje wielką wagę do kontynuacji rasy ludzkiej. Muzułmańscy uczeni określili pięć głównych wartości niezbydnych dla życia człowieka, które religia ma chronić. Jedną z nich jest troska o potomstwo. Bóg Wszechmogący nie ograniczył się do złożenia tej odpowiedzialności na człowieka. Uczynił realizację tego celu naturalną ludzką potrzebą, w której jedną z części składowych naszej natury stanowi pociąg do płci przeciwnej. Każdy zdrowy człowiek pragnie dzielić życie z osobą odmienną płci. Zaspokojenie tej potrzeby, podobnie jak też wszystkich innych, regulują określone zasady i nie powinno pozostawać bez kontroli. Wspólne życie mężczyzny i kobiety w ramach zasad ustanowionych przez Najwyższego Boga nazywa się małżeństwem.

Człowiek jest istotą społeczną, która nie potrafi żyć i znajdować spokoju w samotności. Każdy chce mieć obok siebie bliską osobę, towarzysza, przyjaciela, kogoś, z kim spędzi życie i kto w razie potrzeby mu pomoże. Bóg Wszechmogący stworzył człowieka. Powołał do życia mężczyznę i kobietę, uczynił ich małżonkami i ustanowił między nimi miłość i miłosierdzie. Najwyższy Bóg, mówiąc w Koranie o związku między mężem

i żoną, użył słowa *libas*, które oznacza „ubranie”. Mówi się, że każdy z małżonków jest ubraniem dla drugiego, co podkreśla ich wzajemną nieodzowność. Małżeństwo stanowi jedną z łask Najwyższego Boga okazaną ludziom. Najszczęśliwsze chwile w życiu człowieka to czas spędzony przez małżonków w atmosferze wzajemnej miłości, szacunku i harmonii. Wysłannik Boga (*sallallaahu alajhi ła sallaam*, pokój i błogosławieństwo Boga z nim, *saat*), powiedział, że najbardziej cnotliwym stworzeniem, które daje mężczyźnie spokój w tym życiu, jest pobożna żona. Dobrodziejstwem dla kobiety jest prawy mąż.

Bóg Najwyższy powiedział w Koranie

وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنْكُمْ

Ła ankihul ajaamaa minkum.

Żeńcie tych spośród was, którzy są samotni
(Sura Światło, 24:32).

Wysłannik Boga (*saat*) pragnął, aby młodzi ludzie, którzy mają ku temu możliwości, żenili się jak najszybciej, co zapewni im spokojne i prawe życie. Jeśli nie posiadają odpowiednich warunków, w celu uchronienia się przed grzechem radził im pościć.

Nasza religia zachęca do wstępowania w związek małżeński. Wysłannik Boga (*saat*) zalecał ludziom branie ślubu, aby jego społeczność się powiększała. Według islamu małżeństwo stanowi skuteczny środek zaspokajania fizycznych i duchowych potrzeb człowieka. Jednak samo w sobie nie jest to głównym celem. Islam postrzega małżeństwo nie tylko jako sposób na zaspokojenie osobistych potrzeb, ale także jako instytucję

społeczną zapewniającą szczęśliwą kontynuację rodzaju ludzkiego. Dlatego Wysłannik Boga (*saat*) zapytany przez jednego z towarzyszy, czy powinien poślubić piękną, szanowaną i bogatą, ale bezpłodną kobietę, odpowiedział przecząco. Następnie ta sama osoba przyszła do Wysłannika Boga (*saat*) po raz drugi i ponownie zadała to samo pytanie i znowu otrzymała negatywną odpowiedź. Po pewnym czasie ów człowiek zapytał po raz trzeci i wówczas Prorok Muhammad (*saat*) powiedział: *Poślubiajcie kobiety, które mogą rodzić dzieci. Będę dumny z waszej liczebności przed innymi społecznościami* (Abu Dawud, *Nikah*, 4; Nasai, *Nikah*, 11).

Tak więc jednym z głównych celów małżeństwa, najważniejszym w istocie, są narodziny dzieci, kontynuacja rodu i wzrost liczebności muzułmańskiej społeczności. Muzułmanie i społeczeństwo w ogóle nie mają prawa zaniedbywać instytucji małżeństwa. Nie powinny stawiać się tradycją małżeństwa bezdzietne. Wysłannik Boga (*saat*) nie pochwalał osób, które z własnej inicjatywy zdecydowały się nie zawierać związku małżeńskiego, uznając to za przejaw wysokiego poziomu religijności.

Pewnego razu trzech towarzysze Proroka (*saat*) zwrócili się do jego żon z pytaniem, jak Muhammad oddaje cześć Bogu. Po czym, porównując ze sobą, postanowili wykonywać więcej aktów czci. Jeden z nich powiedział, że będzie się modlił całymi nocami, drugi oznajmił, że będzie przez wszystkie dni pościł, a trzeci rzekł, że będzie stronił od kobiet i nigdy się nie ożeni. Po chwili podszedł do nich Wysłannik Boga (*saat*) i upewniwszy się co do ich wypowiedzi, oznajmił: *Przysięgam na Boga, bardziej niż wy lękam się Boga i bardziej od was boję się Go. Jednak w niektóre dni poszczę, a w inne nie, modłę się*

*w nocy i śpię, a także poślubiam kobiety, a ten, kto nie podą-
ża za moją sunną, nie ma ze mną nic wspólnego!* (Buchari,
Nikah, 1).

Wraz z dezaprobatą dla ślubowania bezżenności, islam kategorycznie zakazuje wszelkich relacji pozamałżeńskich. W Koranie Bóg nazywa cudzołóstwo niemoralnością i nakazuje wystrzeganie się tego (sura *Podróż nocna*, 17:32). Koran zawiera również nakaz, aby wierzący mężczyźni i kobiety chronili swój honor i godność oraz powstrzymywali się od spojrzeń na płęć przeciwną. Kobiетom nakazane jest ukrywanie się w obecności postronnych mężczyzn z wyjątkiem najbliższych krewnych. Prorok Muhammad (*saat*) zwrócił uwagę, że szerzenie się cudzołóstwa jest jednym ze znaków nadejścia końca świata. Szczególnie podkreślał, że w codziennych relacjach między mężczyzną i kobietą, którzy nie są krewnymi, obowiązują określone zasady. Wysłannik Boga (*saat*) powiedział: *Mężczyzna nie powinien przebywać sam na sam z kobietą, której poślubienie nie jest mu zakazane* (Buchari, *Nikah*, 111; Muslim, *Hadżdż*, 424). W tym *hadisie* wzywa mężczyzn i kobiety do unikania działań, które mogłyby zostać źle zinterpretowane. W dużej mierze tak zwana „przyjaźń”, którą nazywa się wspólne pożycie, a także wiele innych rodzajów relacji pozamałżeńskich między mężczyzną i kobietą, nie odpowiada normom islamu.

Niewątpliwie rodzina ma ogromne znaczenie dla zachowania społeczeństwa niezależnie od tego, czy jest ono muzułmańskie, czy nie. Społeczeństwo, w którym nie przywiązuje się szczególnej wagi do rodziny, jest skazane na zniszczenie i wyginiecie.

WNIOSKI DOTYCZĄCE MAŁŻEŃSTWA

W normalnych okolicznościach małżeństwo dla osoby, która ma możliwość wzięcia ślubu, ale tego nie robi, a jednocześnie unika cudzołóstwa, jest *sunnā*. Jednak całkowite wyrzeczenie się małżeństwa nie jest dozwolone. Niektórzy *fakihowie* doszli do wniosku, że małżeństwo stanowi *fard kifaja* (obowiązek dla jednej części muzułmanów). Inni uczeni muzułmańscy wyrażają opinię, że jest to *fard ajn* (osobisty obowiązek każdego muzułmanina). Z drugiej strony, w zależności od konkretnych sytuacji, postanowienia dotyczące małżeństwa mogą zmieniać się od obowiązkowego do zakazanego, podobnie jak każde inne działania człowieka.

Dla muzułmanina, który ma możliwość wzięcia ślubu, małżeństwo jest obowiązkowe w tym przypadku, jeśli bez zawarcia związku może popełnić cudzołóstwo. Poza tym mężczyznom, którzy nie są w stanie wypełnić wszystkich niezbędnych obowiązków, jakie wiążą się z życiem rodzinnym, lub co do których jest absolutnie pewne, że będą niewłaściwie traktować żonę, zawarcie małżeństwa jest zabronione.

PRZYGOTOWANIE DO ZAWARCIA MAŁŻEŃSTWA I ŚLUB

I. WYBÓR MAŁŻONKI I ZŁOŻENIE PROPOZYCJI

Osoba, przygotowująca się do zawarcia małżeństwa, powinna pomyśleć o tym, czego oczekuje od małżeństwa i współmałżonka(i) i co sama może dać. Należy sobie wyobrazić, w jaki sposób każda strona może sprostać oczekiwaniom drugiej strony. Po sumiennym rozważeniu wszystkich takich sytuacji i zasięgnięciu rady rodziców można podjąć decyzję i zgodnie z tradycją oraz kulturą złożyć propozycję małżeństwa wybranemu kandydatowi. Osoba, do której propozycja została skierowana, powinna również skrupulatnie wszystko przemyśleć i zgodnie z tym podjąć odpowiednią decyzję.

Jeśli oboje mają pewność, że się rozumieją, to każde z nich powinno szczerze, bardziej szczegółowo i w odpowiedniej formie zaprezentować się, aby lepiej poznać pretendenta. Czyniąc to wszystko, należy być realistą, nie doszukiwać się u kandydata wydumanych, nadprzyrodzonych cech, co z pewnością doprowadzi do negatywnej decyzji. Z drugiej strony, małżeństwo nie powinno być zawierane według zasady „nieważne z kim, byle się ożenić” lub po to, aby kogoś zirytować.

Wysłannik Boga (*saat*) radził panu młodemu i panie młodej, aby przed ślubem się zobaczyli, co przyczyni się do ich bliższego poznania się i wzajemnego zrozumienia (Nasai, *Nikah*, 17). Oględziny można zor-

ganizować, informując o tym przeciwną stronę lub bez zapowiedzi. Nie należy ograniczać się wyłącznie do obserwacji. Komunikacja w odpowiednich warunkach, opowiedzenie o swoim życiu pozwoli lepiej poznać wewnętrzny świat wybranka, pomogą w podjęciu właściwej decyzji dotyczącej małżeństwa. Jednak czyniąc to wszystko, mężczyzna i kobieta nie powinni zapominać, że jeszcze nie łączą ich małżeńskie więzi.

Wysłannik Boga (*saat*), wymieniając status materialny, pochodzenie, urodę i pobożność jako cechy, według których mężczyzna wybiera żonę, powiedział: *Wybierajcie bogobojne kobiety* (Buhari, *Nikah*, 15; Muslim, *Rada*, 53).

Na pytanie: „Która kobieta jest najlepsza?” Prorok Muhammad (*saat*) odpowiedział: *Ta, na którą spojrzenie sprawia mężowi radość, spełniająca prośby i niesprzeciwiająca się swojemu małżonkowi* (Ahmad ibn Hanbal, *Musnad*, 251).

W innym *hadisie* Wysłannik Boga (*saat*) oznajmił, że najlepszym błogosławieństwem w tym życiu jest „pobożna żona”, która daje człowiekowi spokój (Muslim, *Rada*, 59; Nasai, *Nikah*, 16).

Przymioty, wymienione w przytoczonych *hadisach*, powinny posiadać nie tylko kobiety, ale także mężczyźni. Przy wyborze towarzysza życia, pobożność i moralność muszą mieć kluczowe znaczenie. Wysłannik Boga (*saat*) powiedział: *Jeśli przyjdzie do ciebie z propozycją małżeństwa mężczyzna, który boi się Boga i z którego moralności jesteś zadowolona, to wyjdź za niego. W przeciwnym razie na ziemi powstanie zamęt i chaos* (Ibn Madża, *Nikah*, 4).

II. ZARĘCZYN

Zaręczyny to ceremonia ogłoszenia zobowiązania stron do zawarcia małżeństwa. Zazwyczaj uroczystość ta jest konieczna, ponieważ pozwala lepiej poznać wybrańca.

Zaręczyny to nie zaślubiny. Nie dają mężczyźnie i kobiecie prawa do swobodnych relacji, na które mogą sobie pozwolić małżonkowie. Z punktu widzenia *halal-haram* pozycja stron jest taka sama jak przed zaręczynami. Dlatego, jeśli zaręczeni od czasu do czasu mają ochotę się spotkać, to powinni pamiętać, że nie są jeszcze małżeństwem. Są zobowiązani do unikania przebywania na osobności, co potwierdzają *hadisy*. Wyśłannik Boga (*saat*) zabronił przebywania mężczyźnie i kobiecie sam na sam bez świadków, jeśli między nimi brak jest przeszkody do zawarcia małżeństwa (Buchari, *Dżihad*, 140, *Nikiah*, 111; Muslim, *Hadżdż*, 424).

Zaręczyny są obietnicą zawarcia małżeństwa. Nieuzasadnione ich zerwanie nie jest dobrze postrzegane z punktu widzenia moralności, ponieważ islam głosi wierność danemu słowu. Mimo to każda ze stron ma prawo do zerwania zaręczyn bez podawania przyczyn.

Jeśli zaręczyny zostały rozwiązane, z prezentami, które strony przekazały sobie nawzajem, postępuje się w zależności od tego, w jakim celu zostały wręczone. Przy zaręczynach nie ma obowiązku zapłaty *mahr*u. Złota biżuteria i temu podobne prezenty, wręczone dziewczynie na poczet *mahr*u, powinny zostać zwrócone. Jeśli w tej kwestii powstaną spory, są one rozstrzygane zgodnie ze zwyczajem.

III. WESELE

Stało się tradycją organizowanie ślubów w celu zawiadomienia o zawarciu małżeństwa, spotkania przyjaciół i bliskich, ugoszczenia ich oraz rozrywki. Jednak najważniejszą funkcją ślubów jest poinformowanie o zawarciu związku małżeńskiego. Wysłannik Boga (*saat*) pragnął, aby zaślubiny ogłaszane były publicznie. Mówił, że dozwolone od zabronionego w relacjach między mężczyzną i kobietą oddziela dźwięk tamburynu i zabawy (Tirmizi, *Nikah*, 6; Nasai, *Nikah*, 72).

Wiadomo, że Wysłannik Boga (*saat*) podczas ożenku podejmował gości poczęstunkiem. Na ile można pojąć z *hadisów*, uroczysta uczta, w odróżnieniu do współczesnych wesel, była przygotowywana następnego dnia po nocy poślubnej. Zaproszenie przekazywano przez jakąkolwiek osobę, która zwoływała mieszkających w pobliżu ludzi do przyszykowanego stołu. Wiadomo również, że czasem kobiety spośród towarzyszek przysyłały Prorokowi Muhammadowi (*saat*) specjalnie przygotowane na tę okazję specjały. Istnieją różne opinie na temat pory posiłku weselnego, między innymi: przed nocą poślubną, po nocy poślubnej, podczas zawarcia ślubu lub po nim. Czas uroczystości weselnych może różnić się w zależności od zwyczajów (Buchari, *Nikah*, 67–71; Muslim, *Nikah*, 90, 91, 93–95).

Uczestnictwo w uczcie weselnej dla osoby, która została na nią zaproszona, jest *ladżibem* (obowiązkowe). Obowiązek jest zdjęty z tych, którzy mają ważne powody, jak na przykład choroba, wcześniejsze otrzymanie innego zaproszenia na ten sam czas, odległość miejsca wesela i związane z tym trudności.

Weselne atrakcje mogą się różnić w zależności od tradycji i zwyczajów. Nie wiadomo nam, jakie zabawy urządzano na weselach Proroka Muhammada (*saat*). Jednak według przekazów Aisza (*radijallaahu anha*, niech Bóg będzie z niej zadowolony, *ra*) przyprowadziła pewną kobietę do domu pana młodego spośród *ansarów*, a znajdujący się tam Wysłannik Boga (*saat*) zapytał: *O Aiszo! Czy nie ma u was jakiejś zabawy? Przecież ansarowie lubią rozrywki* (Buchari, *Nikah*, 63). Podaje się, że Amir ibn Sad podczas jednego z wesel, widząc, że w obecności Kuraza ibn Kaaba i Abu Masuda al-Ansari niewolnice śpiewają piosenki, powiedział, wyrażając swoje zdziwienie: „Jesteście towarzyszami Posłańca Boga (*saat*) i uczestnikami bitwy pod Badr. I dzieje się to w waszej obecności?”. W odpowiedzi powiedziano mu: „Jeśli chcesz, usiądź i słuchaj z nami, a jeśli chcesz, możesz wyjść. Mamy pozwolenie bawić się podczas wesel” (Nasai, *Nikah*, 80). To pokazuje nam, że atrakcje weselne w granicach rozsądku były dozwolone. Ale też byli i tacy, którzy odnosili się do tego negatywnie.

Muzułmanin, podobnie jak w życiu codziennym, podczas organizacji wesel powinien unikać rozrzutności i wszystkiego, co nie odpowiada normom islamu. Organizując wesele, należy zachować skromność. Aby zaaranżować wesele zgodnie z *sunną*, nie trzeba ponosić dużych wydatków na wynajem wytwornych lokali, przygotowywanie wykwintnych dań i drogich prezentów ślubnych dla gości. Jeśli celem jest przeprowadzenie wesela zgodnie z *sunną* Wysłannika Boga (*saat*), to wystarczy skromny ślub z poczęstunkiem dla niewielkiej liczby gości. Podczas gdy niektórzy młodzi ludzie nie mogą się pobrać z powodu trudności materialnych, inni wydają na ślub astronomiczne kwoty. Zamiast tego zamożni muzulmanie powinni pomagać uboższym,

w ten sposób powiększając liczbę szczęśliwych rodzin. Nie należy zapominać, że spokój i szczęście w społeczeństwie jest możliwe tylko wówczas, gdy będzie dużo silnych rodzin.

IV. CEREMONIA ŚLUBU I DUA

Literatura *fikhu* mówi, że do zawarcia małżeństwa wystarczy, aby kobieta i mężczyzna, którzy chcą się poobrać i między którymi nie ma w tym przeszkód, wyrazili swoje pragnienie w obecności świadków. Niemniej jednak zwyczajowo na ceremonię zaślubin zaprasza się przyjaciół i krewnych, aby podzielić się radością, powiadomić społeczność, otrzymać błogosławieństwo. Zebrany przypomina się o wzajemnych obowiązkach męża i żony, a oni zwracają się do Boga z *dua*, prosząc o zapewnienie nowożeńcom pomyślnego życia i miłości, szczęścia i harmonii.

W tym celu podczas ceremonii zaślubin osoba posiadająca wiedzę o małżeństwie oraz umiejętności oratorskie wygłasza mowę. Rozpoczyna ją od *Bismillaahir rahmaanir rahiim* (W imię Boga Miłosiernego, Litościwego), oddaje chwałę Najwyższemu Bogu, recytuje *salaat* (pozdrowienie) dla Proroka Muhammada (*saal*). Następnie czyta *ajaty* z Koranu, dotyczące małżeństwa i pobożności (np. *Rodzina Imrana*, 3:102; *Światło*, 24:32; *Sprzymierzeni*, 33:70–71). Po tym następuje krótkie przemówienie, wyjaśniające znaczenie przytoczonych wersów i zawierające wskazówki przeznaczone dla nowożeńców. W dalszej kolejności wykonywane jest *dua* w intencji małżeństwa.

Dua: Boże! Uczyń to małżeństwo szczęśliwym i błogosławionym. Stwórz między małżonkami harmonię, miłość i stabilność. I nie dopuszczaj

między nimi do wrogości, niezgody i nieporozumień.

Boże! Stwórz między nimi taką harmonię, jaką uczyniłeś między Adamem i Ewą, Muhammadem i Chadidżą, Alim i Fatimą.

Boże! Obdarz ich dobrym potomstwem, dostatkiem i długim życiem.

Panie nasz! Daj nam radość z naszych małżonków i potomków i uczyn nas przykładem dla pobożnych.

Panie nasz! Daj nam dobro na tym świecie i dobro w życiu ostatecznym i uchron nas od ognia piekielnego.

ISTOTA MAŁŻEŃSTWA I JEGO NIEZBĘDNE ELEMENTY

Muzułmańscy znawcy prawa rozpatrują małżeństwo jako akt zawierający elementy wzajemnej rekompensaty. W istocie *nikah* powinien być traktowany jako szczególny akt, którego warunki są ustalone przez Najwyższego Boga i Jego Wysłannika (*saał*). Strony dokładnie akceptują warunki aktu małżeństwa zawartego bez ich udziału i przeprowadzają tak przygotowaną procedurę.

Według opinii *hanafickiej* szkoły prawa muzułmańskiego, podobnie jak i w innych aktach, niezbędnymi warunkami zawarcia małżeństwa są oświadczyzny i wyrażenie zgody. Jak w każdym porozumieniu jedna ze stron na początku wyraża chęć zawarcia tej umowy, następnie druga strona deklaruje swoją decyzję i w ten sposób porozumienie zostaje zawarte. Pierwsza z wyrażonych woli nazywa się propozycją, a druga – zgodą. Przy zawarciu małżeństwa życzenie osoby, która jako pierwsza je wyraziła, będzie traktowane jako propozycja, a pozytywna odpowiedź drugiej – jako zgoda. Z tego punktu widzenia między mężczyzną i kobietą nie ma żadnej różnicy. Według opinii innych szkół prawa muzułmańskiego niezbędnym warunkiem zawarcia małżeństwa jest również obecność opiekuna. Niektórzy uczeni są zdania, że *mahr* i świadkowie są także obowiązkowymi warunkami aktu.

I. WARUNKI WAŻNOŚCI AKTU MAŁŻEŃSTWA

W literaturze prawa muzułmańskiego, jeśli chodzi o warunki zawarcia małżeństwa, rozpatruje się je w trzech odrębnych kategoriach: warunki zawarcia, warunki ważności i warunki wiarygodności. Postaramy się pokrótce wyjaśnić wszystkie wymienione warunki bez wchodzenia w szczegóły.

1. Prawomocność

Strony wstępujące w związek małżeński muszą posiadać odpowiednie uprawnienia. Wyrażenia propozycji i zgody muszą dokonać osoby sprawne umysłowo i pełnoletnie lub ich przedstawiciele.

2. Wypowiedzi muszą mieć zrozumiałe znaczenie, a słowa propozycji i zgody powinny być wzajemnie zgodne

Konieczne jest, aby podczas aktu małżeństwa słowa, wyrażające pragnienie zawarcia związku, były jednoznaczne i zrozumiałe. Propozycja i zgoda muszą odpowiadać obu stronom. Na przykład, jeśli w propozycji małżeństwa jest mowa o określonym wymiarze *mahru*, druga strona zgodzi się na mniejszy jego wymiar, w takim przypadku nie można wziąć ślubu, gdyż propozycja i zgoda nie odpowiadają obu stronom.

3. Przygotowanie aktu małżeństwa

Słowa propozycji i zgody muszą być wyrażone na jednym spotkaniu, to znaczy w jednym miejscu i w tym samym czasie. W związku z tym między propozycją a zgodą nie powinna dokonywać się żadna inna czynność. Z tego punktu widzenia pod pojęciem „jedność przygotowania” pojmuje się nie tylko wyrażenie propozycji i zgody w jednym miejscu. Nawet jeśli strony będą

znajdować się w tym samym miejscu, ale jednocześnie po otrzymaniu propozycji nie nastąpiło wyrażenie zgody, a w międzyczasie miały miejsce inne czynności i dopiero wówczas wyrażono zgodę, to w tym przypadku dane wyrażenie uważa się nie za zgodę, lecz nową propozycję. Jeśli niebawem po nim strona przeciwna wypowie jakieś słowa wskazujące na zadowolenie, wówczas akt małżeński będzie uznany za zawarty. W przypadku, gdy strona, która złożyła ofertę, odstąpi od niej lub strona przeciwna jej nie przyjmie, wtedy przedłożona propozycja zostaje uznana za nieważną. Z prawnego zaś punktu widzenia pozytywna odpowiedź na taką ofertę nie zostanie uznana za zgodę, ale można ją rozpatrywać jako nową propozycję.

4. Obecność świadków podczas ślubu

Warunkiem koniecznym jest jawne zawarcie małżeństwa i jego ogłoszenie. Dlatego też, aby jakikolwiek akt małżeństwa stał się ważny, musi być zawarty w obecności świadków. Większość uczonych w zakresie prawa i teologii islamu uznaje obecność świadków za warunek ważności aktu. Ich zdaniem brak świadków wyrażenia woli stron co do wzięcia ślubu powoduje nieważność małżeństwa. Obowiązkiem świadków nie jest zatajenie dokonanego aktu, ale zawiadomienie innych ludzi w odpowiedniej formie.

Wymagane jest, aby świadkowie byli osobami pełnoletnimi, sprawnymi umysłowo i wolnymi. Jeśli chodzi o ich liczbę, to wystarczające są poświadczenia dwóch mężczyzn lub jednego mężczyzny i dwóch kobiet. Oprócz tego, jeśli biorący ślub są muzułmanami, wówczas świadkowie także powinni być wyznania muzułmańskiego. Zaleca się, aby świadkowie byli ludźmi pobożnymi, czyli nie grzesznikami, ale nie jest to

warunek. Jednak inne *mazhaby* są bardziej wrażliwe na bogobojność świadków. Istnieją różne, ale zbliżone opinie na temat tego, jakie cechy szkodzą pobożności.

5. Nie powinno być przeszkód do zawarcia małżeństwa

Przeszkody w zawieraniu małżeństwa zostaną szczegółowo omówione w następnych rozdziałach. Dzielą się one na trwałe i czasowe. Trwałe przeszkody najczęściej związane są z pokrewieństwem. Czasowe przeszkody to takie, które można usunąć. Na przykład nie można poślubić zamężnej kobiety. Jeśli jednak z jakiegoś powodu jej małżeństwo zostanie zerwane, a ustalony okres oczekiwania dobiegnie końca, wówczas nie będzie już żadnych przeszkód do zawarcia nowego związku.

Między wstępującymi w związek małżeński mężczyzną i kobietą nie powinno być żadnych przeszkód ku temu. Jeśli małżeństwo zostało zawarte mimo występujących przeciwwskazań, wówczas, w zależności od ich charakteru, będzie albo zabronione, albo nieważne. Gdy znawcy prawa muzułmańskiego jednomyślnie uznają przeszkodę do zawarcia małżeństwa za należącą do kategorii trwałych, wówczas małżeństwo będzie zabronione. W przypadku braku jednomyślnej opinii na temat danej przeszkody lub nie jest ona trwałą, małżeństwo stanie się nieważne. W sytuacji nieważnego małżeństwa stronom nie przysługują prawa wynikające z aktu małżeństwa i taki związek należy niezwłocznie rozwiązać. Jeśli strony faktycznie żyły jako mąż i żona, wtedy skutkuje to rozwiązaniami prawnymi innymi od tych związanych z małżeństwem zabronionym.

Za małżeństwo uważany jest związek mężczyzny i kobiety. Nie można sobie wyobrazić związku małżeńskiego dwóch mężczyzn lub dwóch kobiet. Niestety, dziś w niektórych krajach ten styl życia uzyskał status prawny małżeństwa. Nawet jeśli prawo dopuszcza swobodę takich relacji, są one niemoralne i bezsensowne. Dla muzułmanina, z punktu widzenia prawa muzułmańskiego, jest to zabronione.

6. Małżeństwa nie należy wiązać z żadnymi warunkami

To oznacza, że akt małżeństwa nie może być dokonany na podstawie spełnienia jakiegokolwiek warunku. Na przykład w sformułowaniu „poślubię cię, jeśli mój ojciec wyrazi zgodę” zawarcie małżeństwa jest uzależnione od aprobaty ojca, zatem wyrażenie to nie jest wystarczające do zawarcia małżeństwa, nawet jeśli ojciec daje swoją zgodę. Jeśli jednak ojciec panny młodej jest obecny w chwili zawarcia związku małżeńskiego i podczas składania propozycji i wyrażania aprobaty on również się zgodzi, małżeństwo będzie ważne.

Małżeństwo, które zostało zawarte pod warunkiem wejścia w życie po jakimś czasie w przyszłości, na przykład „za rok”, jest również nieważne.

Jeśli strony chcą wstąpić w związek małżeński po spełnieniu określonych warunków lub po upływie określonego czasu, muszą ponownie wziąć ślub.

Nieobowiązujące jest również małżeństwo, które zostało zawarte pod warunkiem jego unieważnienia w przyszłości z powodu określonych okoliczności.

7. Małżeństwo nie powinno być zawierane na czas określony

Małżeństwo nie może zostać zawarte na czas określony. Strony biorą ślub po to, żeby się nie rozstawać. Przynajmniej taki zamiar nie powinien mieć miejsca w chwili ślubu, gdyż nie może być to objęte warunkami małżeństwa. Małżeństwo zawarte w ten sposób jest nieważne. W prawie muzułmańskim takie małżeństwa nazywane są *muta*. Jeśli nawet jego ustalony termin przekracza życie danej osoby, nie wpływa to na decyzje prawne w tej sprawie.

8. Akt małżeństwa nie powinien być zawierany pod przymusem

Przymus oznacza wywieranie presji na osobę, aby zmusić ją do zrobienia tego, czego ona nie chce. Decyzja prawna dotycząca aktu małżeństwa pod przymusem jest kwestią kontrowersyjną. Zwolennicy szkoły *hanafickiej*, różnie oceniając „zgode” i „wybór”, uznali akt małżeństwa zawarty pod przymusem za wiarygodny. Ponieważ człowiek ma wybór między zagrożeniem a małżeństwem, więc zgadzając się na małżeństwo, dokonuje wyboru. Z czasem zaczęły pojawiać się trudności przy stosowaniu tego podejścia, zwłaszcza w związku z problemem zmuszania kobiet do niechcianego małżeństwa. Widząc to, uczeni *mazhabu hanafickiego* zaakceptowali opinię innych szkół prawa muzułmańskiego, uznając akt zawarty pod przymusem za nieważny.

II. WIĄŻĄCY CHARAKTER AKTU ŚLUBNEGO I PRAWO DO JEGO ROZWIĄZANIA W PEWNYCH PRZYPADKACH

W istocie akt zawarcia małżeństwa jest działaniem prowadzącym do powstania zobowiązania stron. W pewnych szczególnych przypadkach strony lub ich opiekunowie mają prawo do jego jednostronnego rozwiązania.

Po zawarciu małżeństwa, gdy jedno z małżonków stwierdzi, że drugie ma problemy seksualne lub którego rozwój umysłowy lub fizyczny nie był znany przed zawarciem związku, może zwrócić się do sądu o rozwiązanie małżeństwa. O tym, przy jakich wadach, w jakich przypadkach, na jakich warunkach i komu przysługuje prawo do jednostronnego rozwiązania małżeństwa, można dowiedzieć się z książek dotyczących *fikhu*, zawierających szczegółowe wyjaśnienia specjalistów.

Jeśli w chwili zawarcia związku małżeńskiego lub wcześniej jedna ze stron podała nieprawdziwe informacje o sobie, to w takim przypadku, w opinii szkoły *malikickiej* i *szafi'ickiej*, strona poszkodowana ma prawo rozwiązać małżeństwo.

Według szkoły *hanafickiej* pełnoletnia dziewczyna lub kobieta może wyjść za mąż bez pozwolenia opiekuna. Wtedy, jeśli dziewczyna wyszła za mąż za mężczyznę nierównego stanem lub zgodziła się na zamążpójście za *mahr* o wielkości mniejszej niż ogólnie przyjęty, opiekun może zwrócić się do sądu z żądaniem rozwiązania małżeństwa. Sąd po zbadaniu wszystkich okoliczności podejmuje decyzję.

PRZESZKODY W ZAWARCIU MAŁŻEŃSTWA

Przeszkody w zawarciu małżeństwa rozpatrywane są w dwóch kategoriach: jako przeszkody trwałe i czasowe. Do trwałych zaliczamy te, których nigdy nie da się wyeliminować. Przeszkody czasowe są natomiast możliwe do usunięcia. Na przykład nie można poślubić zamężnej kobiety. Jeśli jednak się rozwiedzie, wówczas nie będzie żadnych przeszkód do nowego związku.

I. PRZESZKODY TRWAŁE

Są to przeszkody wynikające z pokrewieństwa, powinowactwa wynikającego z zawartego związku małżeńskiego lub pokrewieństwa mlecznego, wymienione w Koranie:

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ
وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَبَنَاتُ
الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأَخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمُ اللَّاتِي أَرْضَعْنَكُمْ
وَأَخَوَاتُكُم مِّنَ الرِّضَاعَةِ وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ
وَرَبَابِبُكُمُ اللَّاتِي فِي حُجُورِكُم مِّن نِّسَائِكُمُ
الَّتِي دَخَلْتُم بِهِنَّ فَإِن لَّمْ تَكُونُوا دَخَلْتُم بِهِنَّ

فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلَائِلُ أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ
مِنْ أَصْلَابِكُمْ وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ
إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُوراً رَحِيماً

***Hurrimat alajkum ummahaatukum
ła banaatukum ła achalaatukum ła ammatukum
ła chaalaatukum ła banaatul achi ła banaatul
uchti ła ummahaatu kumullaatii arda'nakum
ła achalaatukum minar radaa'ati ła ummahaatu
nisaa'ikum ła rabaa'i bukumullati fii hudzuurikum
min nissa'i kumullaati dachaltum bihinna,
fa il lam takuunuu dachaltum bihinna
falaa džunaaha alajkum;
ła halaa'ilu abnaa'i kullaziina min aslaabikum
ła an tadźma'uu bajnal uchtajni illaa maa kad sa-
laf; innallaaha kaana gafuurar rahiimaa.***

Zakazane są wam: wasze matki, córki, siostry, siostry ojca i siostry matki, córki braci i córki sióstr, mleczone matki i mleczone siostry, matki waszych żon, pasierbice pozostające pod waszą opieką, zrodzone z waszych żon, z którymi się zbliżyliście, a jeśli nie zbliżyliście się z ich matkami, wtedy nie będziecie mieć grzechu, i żony waszych synów, spółdzonych z waszych lędźwi. I nie bierzcie za żony jednocześnie dwóch sióstr, chyba że było to w przeszłości. Bóg jest Przebaczający, Miłosiwy! (sura Kobiety, 4:23).

1. Przeszkody z powodu pokrewieństwa

Bliscy krewni. Są to rodzice, dziadkowie, pradiadkowie, dzieci, wnukowie itd. Innymi słowy, chodzi o krewnych osoby, którzy tworzą jej rodowód.

Więzi braterskie. Zabronione są małżeństwa między rodzeństwem. Tutaj pojęcie „brat/siostra” obejmuje braci i siostry, którzy mają wspólną matkę i ojca albo tylko matkę, albo tylko ojca.

Więzi rodzinne między wujami i ciotkami ze strony ojca lub matki, siostrzeńcami/siostrzenicami, bratankami/bratanicami. Zabrania się mężczyźnie poślubienia swoich ciotek ze strony ojca lub matki. Dotyczy to zarówno jego ciotek, jak i ciotek matki lub ojca, ciotek dziadka lub babci itd.

Mężczyzna nie może poślubić dzieci swojego brata lub siostry, a także wnuczek. Kobieta również nie może wyjść za mąż za swoich wujków ze strony ojca lub matki, za dzieci swego brata lub siostry, a także za wnuków.

2. Przeszkody spowodowane więzami rodzinnymi w wyniku małżeństwa

Odnoszą się do powinowactwa między daną osobą i krewnymi żony/męża, wynikającego z zawartego małżeństwa.

Bliscy krewni. Człowiek nie może poślubić rodziców żony/męża. Zawarcie aktu małżeństwa jest wystarczającym powodem zaistnienia tej przeszkody, noc poślubna nie jest warunkiem. Tak więc, jeśli między dwojgiem ludzi zostanie zawarte małżeństwo, a następnie, nie pozostając na osobności i nie wchodząc w relacje intymne, rozstaną się, wtedy żadne z nich nie będzie mogło poślubić rodziców drugiej strony.

Podobnie nie można zawrzeć małżeństwa z dziećmi męża/żony z drugiego małżeństwa, a także z wnukami. Jednak w tym przypadku akt małżeństwa nie będzie dla mężczyzny wyłączną przeszkodą do poślubienia pasierbicy. Stanie się to przeciwwskazaniem w sytuacji, gdy między mężczyzną i matką jego pasierbicy nastąpiło intymne zbliżenie. Ten punkt został podkreślony w przytoczonym ajacie.

Małżonek/małżonka jednego z rodziców. Nie można poślubić osoby, która była wcześniej w związku małżeńskim z którymkolwiek z rodziców. Na przykład, gdy mówi się, że mężczyzna nie może poślubić kobiety, z którą był żonaty jego ojciec, nie chodzi o jego własną matkę, ale o inną kobietę.

3. Przeszkody z powodu mlecznego pokrewieństwa

Zgodnie z muzułmańskim prawem karmienie dziecka piersią przez kobietę niebędącą jego własną matką staje się przyczyną powstania między nimi szczególnych relacji rodzinnych i przeszkód do zawarcia małżeństwa. O zakazie małżeństwa z mlecznymi matkami, braćmi i siostrami mówi cytowany powyżej ajat Koranu. W jednym z *hadisów* Wysłannik Boga (*saat*) wyraził ten zakaz w formie bardziej ogólnej, mówiąc: *Zabronione z powodu wspólnoty krwi i zabronione z powodu pokrewieństwa mlecznego* (Muslim, Rada, 9).

Tak więc przeszkody związane ze wspólnotą krwi są podobne do przeszkód związanych z pokrewieństwem mlecznym. Karmicielka dla dziecka będzie mleczną matką, jej mąż – mlecznym ojcem, a dzieci – mlecznym rodzeństwem. Stają się również krewnymi mleczni wujowie, ciotki itd.

II. PRZESZKODY CZASOWE

Czasowe przeszkody do zawarcia małżeństwa oznaczają bariery, które nie są trwałe i których usunięcie jest możliwe. Warunki, z powodu których strony nie mogą wstąpić w związek małżeński, mogą ulec zmianie w dowolnym czasie i w takim przypadku nie będzie już żadnych barier do zawarcia małżeństwa. Do czasowych przeszkód małżeńskich należą:

1. Różnica wiary

Zabrania się muzułmańskiej kobiecie małżeństwa z niemuzułmaninem. Mężczyzna muzułmanin przy zawieraniu małżeństwa powinien w pierwszej kolejności brać pod uwagę kobietę muzułmankę, jednak wolno mu poślubić żydówkę i chrześcijankę. (p. sury: *Krowa*, 2:221; *Stół zastawiony*, 5:5; *Sprawdzana*, 60:10).

2. Małżeństwo i *idda*

Zamężna kobieta nie może poślubić innego mężczyzny, zanim nie weźmie ze swoim mężem rozwodu. Kobiety rozwiedzione i wdowy w okresie *iddu* również nie mogą zawierać małżeństw. Po upływie tego terminu wszystkie przeszkody do poślubienia innego mężczyzny zostaną usunięte.

3. Małżeństwo z siostrą żony lub jej ciocią

Prawo muzułmańskie zezwala mężczyźnie na jednoczesne posiadanie czterech żon. Zabrania się równoczesnego małżeństwa z dwiema siostrami, a także z kobietami, które są ciocią i siostrzenicą. W przytoczonym ajacie, gdzie wymienione są przeszkody do zawarcia małżeństwa, mówi się: „nie wolno poślubić jednocześnie dwóch sióstr”. Jest też *hadis* na ten temat. Dżabir ibn Abdullah powiedział: „Wysłannik Boga za-

bronił wydawania kobiet za mąż za tych, którzy już są w związku małżeńskim z ich ciotkami ze strony ojca lub matki” (Buchari, *Nikah*, 27; Muslim, *Nikah*, 33–34).

4. Potrójny rozwód

Mężczyzna, który dał żonie potrójny rozwód, nie może jej ponownie poślubić, dopóki nie wyjdzie po raz kolejny za mąż za innego mężczyznę i nie rozwiedzie się z nim. Pomimo faktu, że w islamie za podstawę przyjmuje się trwające przez całe życie małżeństwo, rozwód jest dozwolony. W sytuacji, gdyby jakiegokolwiek małżeństwo zakończyło się rozwodem, strony mogą ponownie zawrzeć związek małżeński, jeśli sobie tego zażyczą. Jednak i tu istnieje ustalona granica. Uważa się, że po trzech rozwodach strony nie mogą prowadzić pełnowartościowego życia i kontynuowanie relacji rodzinnych zostaje zabronione. Ale jest to również przeszkodą czasową. Ponieważ jeśli ta sama kobieta poślubi innego mężczyznę i rozwiedzie się z nim, to zakaz małżeństwa z pierwszym mężem zostanie zniesiony i ślub z nim ponownie stanie się możliwy.

Aby małżeństwo kobiety trzykrotnie rozwiedzionej z jej byłym mężem stało się dopuszczalne, jej małżeństwo z innym mężczyzną nie może być fikcyjne i między nimi musi dojść do intymnych relacji. Warunkiem jest także rozwiązanie tego małżeństwa z powodu rozwodu lub śmierci współmałżonka.

NORMY PRAWNE WYNIKAJĄCE Z AKTU PRAWNEGO MAŁŻEŃSTWA

Po zawarciu małżeństwa mężczyzna i kobieta, będący stronami tej umowy, uzyskują nowy status i stanowią fundament rodziny. W wyniku tego zdarzenia powstają regulacje prawne. W zasadzie małżeństwa są zawierane zgodnie ze wszystkimi niezbędnymi warunkami i stają się prawomocne. W przypadku braku jednego z warunków zawarcia lub ważności aktu może być on niewiążący lub niezgodny z prawem. Akt, który nie spełnia warunków niezbędnych do jego zawarcia, jest niezgodny z prawem. Jeśli chodzi o akt, w którym nie ma warunków skuteczności, to jest on nieważny. Na wstępie omówimy normy prawne, jakie wynikają z aktu prawnego, a później inne.

1. Strony stają się dla siebie dozwolone

Islam przywiązuje szczególną wagę do budowania związku między mężczyzną i kobietą według określonego porządku. Zabrania relacji pozamałżeńskich, nakazując nie zbliżać się do cudzołóstwa (sura *Podróż nocna*, 17:32). Wysłannik Boga (*saat*) zakazywał również przebywania na osobności obcym sobie mężczyźnie i kobiecie (Buchari, *Dżihad*, 140; *Nikah*, 111). Po ślubie wszystkie zakazy są eliminowane, mężczyzna i kobieta stają się sobie dozwoleni. Teraz, nawet jeśli wesele się nie odbędzie, z prawnego punktu widzenia ludzie ci tworzą parę małżeńską, są mężem i żoną i mogą przebywać we dwójkę w każdym momencie.

2. Powstaje obowiązek utrzymania rodziny

Zgodnie z muzułmańskim prawem rodzinnym zapewnienie rodzinie środków utrzymania jest obowiązkiem męża. Nawet jeśli mąż jest biedny, a żona bogata, to także w tym przypadku sytuacja powyższa pozostaje niezmienną. Mężczyzna od dnia zawarcia małżeństwa musi utrzymywać swoją żonę i domowników. W kwestii bezpieczeństwa materialnego brana jest pod uwagę sytuacja socjalna i ekonomiczna obu stron. Są na ten temat różne opinie. Według jednych za podstawę przyjmuje się status majątkowy męża, a zdaniem innych – żony.

Małżeństwo jest połączeniem stanu materialnego i prawnego, które mogą istnieć tylko na podstawie wzajemnej zgody i poświęcenia. Aby zapobiec ewentualnym nieporozumieniom, *fakihowie* rozdzielili prawa i obowiązki między małżonkami w świetle islamu. Uważa się, że nowożeńcy powinni mieszkać w oddzielnym domu. Bez zgody żony mąż nie może osiedlić w tym domu swoich rodziców lub dzieci z innego małżeństwa. Podobnie także mąż może zabronić przychodzenia do domu osobom, których nie chce widzieć. Zakaz ten jest nieco złagodzony w stosunku do krewnych żony.

Jeśli po ślubie kobieta bez uzasadnionych powodów nie zechce się przeprowadzić lub opuści dom zaproponowany przez męża, wówczas zostanie uznana za *naszizę* (niepokorna, buntownicza). Dopóki będzie się przy tym upierać, nie uzyska prawa do środków na utrzymanie. Jeśli jednak kobieta opuści dom męża z ważnych powodów, małżonek będzie zobowiązany do zapewnienia jej środków finansowych i w takim przypadku nie uzna się jej za *naszizę*.

Gdy kobieta ma służącą, to w opinii *mudżahidów* mąż jest zobowiązany do zapewnienia środków do życia także jej.

W normalnych warunkach państwo i sądy nie interweniują w sprawach rodzinnych. Jeśli mężczyzna zapewnia środki utrzymania na niewystarczającym poziomie, żona może wnieść skargę do sądu i wówczas zostanie ustalona określona kwota, którą mąż będzie musiał żonie zapewnić.

3. Kobieta nabywa prawo do otrzymania *mahru*

Z chwilą zawarcia aktu małżeństwa kobieta nabywa prawo do *mahru* [dar ślubny, który otrzymuje panna młoda od mężczyzny w chwili zawarcia małżeństwa, będący zabezpieczeniem na wypadek rozwodu – przyp. tłum]. Niezależnie od tego, czy wymiar *mahru* został wskazany w momencie zawarcia małżeństwa, czy nie, kobieta ma do niego prawo. Zmienia się ono w następujących sytuacjach: w przypadku ustalenia wielkości *mahru*, prawo to nazywa się *mahr musamma* (*mahr* określony); jeśli wymiar *mahru* nie został uzgodniony, wówczas prawo nosi nazwę *mahr misl*. Nabycie przez kobietę prawa do pełnego *mahru* związane jest z nocą poślubną, która powinna być zwieńczeniem aktu małżeńskiego. Jeśli jedna ze stron umrze przed nocą poślubną, wtedy także kobieta ma prawo do całego *mahru*. Gdy zmarłym jest mąż, wówczas *mahr* wypłaca się z pozostawionego przez niego spadku. Jeśli umiera żona, to mężczyzna wypłaca *mahr* jej spadkobiercom.

W przypadku rozwodu przed skonsumowaniem małżeństwa wielkość *mahru* ulega pomniejszeniu. Jeśli małżeństwo zostanie rozwiązane przed nocą poślubną z przyczyn leżących po stronie kobiety, wówczas zostanie ona pozbawiona prawa do *mahru*.

4. Dozwolone odosobnienie (*chalwat*) porównywane jest do nocy poślubnej

Większość norm prawnych, jakie dotyczą małżeństwa, wchodzi w życie z chwilą jego zawarcia, a wraz z nimi przepisy obowiązujące po pierwszej nocy poślubnej. W muzułmańskiej literaturze prawniczej w celu określenia pierwszego intymnego związku używany jest termin *zifaf*. Jeśli po zawarciu małżeństwa strony pozostaną w odosobnieniu, będzie to traktowane jako *zifaf* i stanie się powodem wejścia w życie odpowiednich przepisów prawnych. Przebywanie w odosobnionym miejscu mężczyzny i kobiety, którzy są związani węzłem małżeńskim, w sytuacji, gdzie nie ma barier religijnych i innych przeszkód do intymnego współżycia, nazywa się dozwolonym odosobnieniem.

5. Pochodzenie dziecka zostanie ustalone

Zgodnie z muzułmańskim prawem za dziecko prawowite uznaje się to, które urodziło się z rodziców będących w związku małżeńskim. Pozamałżeńskie stosunki intymne między mężczyzną i kobietą są uznawane za cudzołóstwo i rodowód dziecka urodzonego z tego związku będzie wątpliwy. W związku z tym między zawarciem związku małżeńskiego a porodem musi minąć przynajmniej minimalny okres ciąży. Pomimo tego, że w tekstach kanonicznych nie ma konkretnych wskazań dotyczących okresu ciąży, to muzułmańscy prawnicy na podstawie analizy 15. ajatu sury *Grota* i 14. ajatu sury *Lokman* zdefiniowali ten czas jako sześć miesięcy. W tej kwestii należy także wziąć pod uwagę już przeprowadzone badania medyczne, a także te, które będą wykonane w przyszłości. Dzieci urodzone po upływie tego okresu uważane są za prawowite. Do uznania dziecka za prawowite zgoda ojca nie jest wy-

magana. Wystarczy, że w momencie dowiedzenia się o jego narodzinach nie sprzeciwił się ojcostwu. Jeśli ojciec odrzuci swój związek z dzieckiem, nie będzie to od razu oznaczało, że dziecko jest nieprawowite. W takiej sytuacji rozpoczyna się procedura o nazwie *lian*.

6. Między osobą zawierającą związek małżeński a krewnymi jej małżonki/ małżonka powstają więzi rodzinne

Jak wspomniano wcześniej, ten rodzaj więzi rodzinnych jest przeszkodą do zawarcia małżeństwa. Stosunek powinowactwa powstaje nawet wtedy, jeśli między małżonkami nie doszło do intymnych relacji.

7. W przypadku śmierci jednego z małżonków wchodzą w życie przepisy prawne związane ze spadkiem

Sytuacja ta jest omówiona w Koranie w dwunastym ajacie sury *Kobiety*. Po zawarciu małżeństwa małżonkowie stają się wzajemnymi spadkobiercami, nawet jeśli między nimi nie było pożycia intymnego.

DECYZJE PRAWNE WYNIKAJĄCE Z NIEWAŻNEGO AKTU MAŁŻEŃSTWA

Przedstawimy tu konsekwencje, jakie wynikają z nielegalnych, nieważnych i zawieszonych aktów małżeństwa.

Nielegalny akt małżeństwa uważa się za nieistniejący. To oznacza, że strony nie nabywają żadnych praw ani obowiązków. W takiej sytuacji powinni sami natychmiast się rozejść. Jeśli tego nie zrobią, wtedy upoważnione osoby lub organy muszą im uniemożliwić wspólne zamieszkanie. Gdy w czasie wspólnego pożycia dojdzie do kontaktów seksualnych, będą one traktowane jako pozamałżeńskie. Dziecko urodzone z tego związku zostanie uznane za nieprawowite.

Nieważny akt małżeństwa również nie daje prawa do wspólnego zamieszkania. Taki nieformalny związek musi być natychmiast rozwiązany. Jeśli strony nie czynią tego, wówczas każdy, kto jest świadomy tej sytuacji, może zwrócić się do sądu i zażądać przymusowego rozwiązania małżeństwa. Gdy strony rozejdą się bez wchodzenia w relacje intymne, wówczas nie zostaną podjęte żadne decyzje prawne. Jeśli przed rozstaniem mieli kontakty intymne, wówczas wchodzą w życie cztery regulacje prawne:

1. kobieta musi odczekać pewien czas;
2. jeśli w wyniku tego związku urodziło się dziecko, będzie uznane za prawowite;

3. między stronami powstają więzi rodzinne;
4. kobieta nabywa prawo do *mahr*, choć w nieco innej formie niż przy wiarygodnym małżeństwie.

Wiarygodny akt małżeństwa w formie zawieszanej nie daje stronom możliwości współżycia intymnego do czasu, gdy osoba będąca pełnomocnikiem nie wyrazi swojej zgody na zawarte małżeństwo. Jeśli pożycie seksualne miało miejsce, to w takim przypadku wchodzi w życie decyzje prawne dotyczące intymnej bliskości po zawarciu nieważnego aktu małżeństwa. Uważa się, że małżeństwo nigdy nie zostało zawarte, jeśli decyzja dotycząca tego małżeństwa nie została wydana i nie było intymnej zażyłości.

OBOWIĄZKI MAŁŻONKÓW WOBEC SIEBIE

Wiadomo, że między mężczyzną a kobietą istnieją dość naturalne różnice fizyczne i psychiczne, które określają ich rolę w społeczeństwie, obowiązki społeczne i inne. Dlatego małżonkowie powinni przestrzegać i szanować wzajemne prawa, jakie dał im Bóg.

Są ludzie, którzy postrzegają muzułmańskie małżeństwo jako naruszenie interesów i praw kobiet, czasami nawet oskarżają o pogwałcenie ich wolności. Po zapoznaniu się z prawami i obowiązkami małżonków widać, że nie jest to prawda. Zgodnie z *szariatem* żony mają tyle samo praw, co i obowiązków.

Prawowierne małżeństwo uważane jest w islamie za możliwość wzajemnego cieszenia się sobą w tym życiu i za największe miłosierdzie Boga, jakie Stwórca okazuje mężczyźnie i kobiecie. Dzięki temu odnajdują w sobie wzajemne ukojenie podczas przeżywania kłopotów i cierpień. Dają sobie nawzajem odpoczynek, radość i przyjemność, których nie można porównać z żadną inną rozkoszą. Podaje się, że Prorok Muhammad (*saal*) powiedział: *Świat jest przeznaczony do tymczasowego użytku, a najlepsze, co można na tym świecie dostać, to pobożna żona* (Muslim). A na pytanie, jaka żona jest najlepsza, Wyśłannik Boga (*saal*) odpowiedział: *Ta, która podoba się małżonkowi, gdy na nią patrzy, jest mu posłuszna, gdy coś jej nakazuje, i nie sprzeciwia się mężczyźnie, jeśli czegoś nie lubi w niej samej lub w tym, co dotyczy jego majątku* (Ahmad).

I. OBOWIĄZKI ŻONY

Pobożna żona musi przede wszystkim przestrzegać nakazów Boga. Ponadto powinna być posłuszna i wypełniać wszystkie obowiązki wobec męża, z których najważniejsze są następujące:

1. Przede wszystkim muzułmanka powinna przedkładać prawa męża ponad prawa swoje i swoich krewnych. Prorok Muhammad (*saat*) podkreślił, że gdyby nakazał komuś pokłonić się innej osobie, to poleciłby kobiecie złożyć ukłon własnemu mężowi, gdyż jej obowiązków wobec męża jest wielki (Buchari i Muslim).

2. Żona musi być zawsze gotowa do zaspokojenia potrzeb fizjologicznych męża, z wyjątkiem dni cyklu miesięczkowego, porodu lub choroby. Nie może odmówić mężowi w łóżku. Nasz Prorok Muhammad (*saat*) powiedział: *Jeśli mąż zaprosi żonę do łóżka, a ona mu odmówi, to aniołowie będą przeklinać ją do rana, ponieważ on jest na nią zły* (Buchari i Muslim).

Ten obowiązek żony jest bardzo ważny, ponieważ to on przede wszystkim determinuje szczęście małżonków. Niewywiązywanie się przez żonę z obowiązków małżeńskich i lekceważenie prawa męża do intymności często prowadzi do rozwodu i niezgody rodzinnej. Dlatego żona powinna starać się być atrakcyjną i pożądaną, wrażliwą i aktywną.

3. Żonie nie wolno trzymać postu *sunny* (nie jest tu zaliczany post w *ramadanie*) bez zgody męża, gdyż nie może się nią cieszyć, gdy ona pości. Z tego powodu Wysłannik Boga (*saat*) powiedział: *Kobieta nie może przestrzegać postu sunny w obecności męża bez jego zgody* (Buchari).

Hadis mówi również, że jeśli żona będzie przestrzegać post *sunnę* bez zgody męża, to jej post nie zostanie przyjęty, będzie trzymany na próżno.

4. Żona jest odpowiedzialna za dom swojego męża i dlatego nie wolno jej oddawać z domu niczego wartościowego bez jego zgody, nawet swoim krewnym. Jednak co do pożywienia Wysłannik Boga (*saat*) oznajmił: *Jeśli żona da jałmużnę z pożywienia męża (pozyskanego przez niego), zachowując przy tym umiar, otrzyma za to wynagrodzenie, a mąż za to, że zarabiał na nie, i przyjmujący również otrzyma taką samą nagrodę* (Buchari).

Jednocześnie żona może dać z domu coś mało istotnego, jeśli wie, że mąż nie będzie przeciwko temu.

5. Bez zezwolenia męża żona nie ma prawa wychodzenia z domu. Mąż jednak nie może zabraniać jej opuszczania domu we własnych sprawach lub w celu odwiedzenia krewnych, jeśli nie obawia się z jej strony zabronionego zachowania lub gdy w to wątpi. Mąż jest odpowiedzialny za rodzinę, dlatego musi na wszystko uważać. Jeśli żona jest pewna, że mąż pozwoliłby jej udać się w miejsce niezabronione przez *szariat*, wtedy ma prawo wyjść. Jest to bardzo korzystne dla ochrony rodziny. Jednak żona nie może spotykać się i przebywać w towarzystwie kobiet wbrew woli męża ani pracować poza domem bez jego zgody. W *hadisie* przekazany przez Tabaraniego jest powiedziane: *Pewien mężczyzna udał się w daleką podróż i zabronił żonie opuszczania domu. Wkrótce potem zachorował jej ojciec. Kobieta wysłała wiadomość do Proroka (saat) z zapytaniem, czy mogłaby odwiedzić swojego chorego ojca. Wysłannik Boga (saat) odpowiedział, że powinna być posłuszna mężowi. Ojciec zmarł i ponownie kazano jej spełnić wolę męża. Uczyniła to. Po tym Prorok (saat) wysłał do niej gońca z ra-*

dosną nowiną: za to, że córka była posłuszna mężowi, Bóg Najwyższy przebaczył grzechy jej ojcu.

6. Żona powinna być skromna i zadowolona z tego, czym Bóg obdarzył jej męża. Nie może okazywać mu niechęci i złościć się z powodu trudnej sytuacji. Wręcz przeciwnie, należy dziękować Bogu za dary, być oszczędną i pomagać mężowi w zdobyciu środków na utrzymanie, ostrzegać go przed niedozwolonymi zarobkami. W przeszłości bogobojne żony, odprowadzające mężów na poszukiwanie środków do życia, prosiły o przynoszenie do domu tylko uczciwie zarobionych pieniędzy. Mówiły, że łatwiej im będzie znieść głód i ubóstwo niż męki piekielne.

7. Żona powinna chronić się przed wzrokiem postronnych osób, ukrywać części swego ciała przed wszystkimi z wyjątkiem męża, nie nosić ubrań niezgodnych z *szariatem*. Prorok Muhammad (*saat*) powiedział: *Żona nie powinna zdejmować ubrania, chyba że w domu męża* (Ahmad, Tirmizi).

8. Nie wolno jej samodzielnie poznawać przyjaciół męża, przedstawiać się im, przebywać sam na sam z obcym mężczyzną, a także przyjmować kogoś w domu męża pod jego nieobecność.

9. Nie wypada okazywać zarozumiałości z powodu urody małżonka i chwalić się jego bogactwem. Nie wolno też kpić z jego niezbyt urodziwej powierzchowności, kłócić się, zadawać mu ból lub sprawiać przykrość. Żona powinna szanować męża i okazywać mu uznanie jako głowie rodziny. Prorok Muhammad (*saat*) powiedział: *Kiedy kobieta dręczy męża w tym życiu, hurysy przeznaczone dla niego w Raju mówią: „O kobieto. Nie męcz go. Niech Bóg cię powstrzyma, przecież on jest twoim gościem.*

Być może szybko się z tobą pożegna i przyjdzie do nas” (Tirmizi, Ibn Madża).

10. Jeśli żona swoim czynem wywoła gniew męża, powinna jak najszybciej zrobić wszystko, aby jej wybaczył. Ibn Hibbani, Ibn Madża i inni przekazali *hadis*: *Modlitwy żony, na którą mąż jest zagniewany nie są przyjmowane i jej dobre uczynki nie idą do nieba. Jeśli jednak żona nie zgodzi się spełnić jakichś niedozwolonych przez szariat życzeń męża, nie będzie miała grzechu.*

11. Żona powinna troszczyć się o dzieci, zajmować się ich wychowaniem, okazywać im czułość i wyrozumiałość. *Szariat* surowo zabrania przeklinania dzieci.

12. Żona musi być posłuszna mężowi, z wyjątkiem sytuacji, gdy zmusza ją do zrobienia czegoś zabronionego przez *szariat*. W *hadisie* przekazanym przez Ibn Hibbaniego jest powiedziane: *Jeśli kobieta wykonuje pięć codziennych modlitw, przestrzega postu w ramadanie, ukrywa swoje ciało przed obcymi mężczyznami, jest posłuszna mężowi, wejdzie do Raju swojego Pana.*

13. Dlatego kobieta powinna przywiązywać wielką wagę do wypełniania swoich obowiązków wobec męża, gdyż jest on dla niej i Rajem, i Piekłem. Wysłannik Boga (*saat*) podkreślił, że kobieta otrzymuje za to nagrodę i powiedział: *Każda spokojna kobieta, z której mąż jest zadowolony, wejdzie do Raju* (Tirmizi, Ibn Madża).

Koran i *sunna* nakazują również mężowi, aby był uprzejmy i dobry, odnosił się do swojej żony możliwie najlepiej i delikatnie oraz był wobec niej sprawiedliwy. Mężczyzna w pełni ponosi odpowiedzialność za swoją rodzinę. Jest o tym powiedziane w *hadisie*: *Każdy z was jest pasterzem i każdy z was jest odpowiedzialny za swoje owce* (Buchari, Muslim).

II. OBOWIĄZKI MĘŻA

1. Mąż powinien traktować żonę jak równą sobie i nie zabraniać jej niczego, na co pozwala *szariat*. Na ten temat jest wiele *hadisów*: *Najlepsi z was to ci, którzy dobrze traktują swoje żony. A ja jestem najlepszy dla moich żon* (Tirmizi).

2. Mężowi wypada cierpliwie znosić przykrość doznaną od żony, traktować ją z wyrozumiałością, gdy jest zdenerwowana. Może zdarzyć się również tak, że kobieta wpadnie w gniew i pod wpływem złości odsunie się od męża. W takich przypadkach mąż powinien okazywać żonie zrozumienie i łagodność, wykazując głęboką znajomość prawdziwej istoty kobiecej natury i charakteru.

3. Mąż musi zadowalać żonę, traktować z czułością, aby jej serce wypełniło się szczęściem. Wszystko powinno odbywać się w ramach tego, co jest dozwolone, aby autorytet męża nie ucierpiał w oczach żony.

4. Małżonek w miarę możliwości powinien stworzyć żonie odpowiednie warunki życia. Dobrze byłoby zapewnić jej oddzielny wygodny pokój w domu.

5. Mąż jest zobowiązany do utrzymania żony. Musi zapewnić jej pożywienie, odzież itp. Te prawa żony należy zaspokajać bez zbytków, ale też i bez skąpstwa. W *hadisie* podaje się: *Jeśli mężczyzna wydaje pieniądze na swoją rodzinę, nie narzekając na ich utratę, wówczas jest to zaliczone mu jako jałmużna* (Buhari, Muslim). Także w *hadisie* przekazanym przez Muslimę jest powiedziano, że z pieniędzy wydanych na drodze Boga, na uwolnienie niewolnika, na jałmużnę dla biednej osoby i na swoją rodzinę, największą nagrodę człowiek otrzymuje za kwotę wydaną na swoich bliskich.

Jednocześnie żona ma prawo do całkowitej niezależności finansowej, co oznacza, że może wydawać swoje pieniądze na dowolne cele według własnego uznania. Jeśli żona jest uparta i nieposłuszna, mąż może obniżyć jej wydatki.

6. Mąż powinien przekazać żonie niezbędną wiedzę religijną lub pozwolić na zdobycie jej w odpowiedniej instytucji. Jest zobowiązany dołożyć wszelkich starań, aby żona przestrzegała norm islamu (wykonywała modlitwy, pościła w *ramadanie* itp.), tak jak Bóg nakazał mu w Koranie:

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا

Ła mur ahlaka bis salaati łastabir alajhaa.

Nakaż swej rodzinie odprawianie modlitwy i bądź w niej wytrwały! (sura *Ta ha*, 20:132).

7. Jeśli mężczyzna ma więcej niż jedną żonę, to do wszystkich powinien odnosić się sprawiedliwie i nie preferować żadnej w poświęcaniu im uwagi czy zaspokajaniu potrzeb. W *hadisie* jest powiedziane: *Jeśli ktoś ma dwie żony i jednej z nich poświęci więcej uwagi, w Dniu Sądu będzie wskrzeszony jako krzywoboki* (Abu Dawud).

8. Jeśli żona wykazuje nieposłuszeństwo, mąż jest zobowiązany do zwrócenia jej uwagi i wyjaśnienia nakazów Boga. Jeśli nadal go nie słucha, może oddzielić się od niej w łóżku. Po zastosowaniu tych zabiegów dopuszcza się skarcenie żony, ale nie surowo. Nie można bić jej po twarzy.

9. Gdy żona będzie posłuszna, mąż nie powinien kłócić się z nią, oddalać się od niej i zasmucać.

10. Mąż nie powinien opuszczać żony bezpośrednio po intymnym zbliżeniu bez jej zgody. Aby oboje osiągnęli maksymalną satysfakcję, nie powinien robić ze swej strony czegoś, co mogłoby utrudnić jej zadowolenie. Jeśli mąż nie zadowala żony, to oznacza, że nie wypełnia wobec niej swoich obowiązków. Może to stać się przyczyną kłótni i niezgody między małżonkami, a mąż poniesie odpowiedzialność przed Bogiem. Mąż powinien szanować uczucia żony, okazywać jej dobroć i poważanie. *Hadis* mówi, że jeśli mąż spełnił swoje pragnienie wcześniej niż żona, to niech nie ponagla jej, dopóki też ona nie zaspokoi swojej potrzeby.

11. Małżonek musi chronić żonę przed wszystkim, co zabronione, być gotowym wstawić się za nią tam, gdzie nakazuje to *szariat*.

12. Mąż w żadnym wypadku nie powinien poniżać żony ani słowem, ani czynem, nie może upokarzać jej krewnych i kpić z nich. Prawdziwy muzułmanin nie zawstydzą swojej żony na oczach innych.

13. Jeśli mężczyzna nie kocha swojej żony, nie powinien znęcać się nad nią, upokarzać jej, okazywać niechęci, wpędzać w poczucie winy i niepewności. Musi okazywać cierpliwość. *Hadis* Proroka Muhammada (*saat*) mówi tak: *Niech żaden wierzący mężczyzna nie żywi nienawiści do wierzącej żony, jeśli nie podoba się mu cokolwiek z jej zachowania, niech zadowala się innymi (dobrymi) jej cechami* (Muslim).

Islam nakazuje należyte traktowanie kobiet. Wyśłannik Boga (*saat*) zwrócił się do mężczyzn: *Miłosierdzie wobec kobiet jest losem szczodrych dusz. Żli są ci, którzy odnoszą się do kobiet bez szacunku i obrażają je*. W innym *hadisie* jest powiedziane: *Zawsze traktujcie kobiety*

dobrze. Przecież, zaprawdę, kobieta jest stworzona z żebra, a największą krzywizną wyróżnia się jego górna część. Jeśli spróbujesz je wyprostować, złamie się, a jeśli zostawisz w spokoju, pozostanie krzywe, dlatego zawsze traktujcie kobiety dobrze! (Buchari, Muslim).

Hadis ten zawiera doskonałą definicję istoty kobiety i właściwości jej natury. To znaczy, ona nie zawsze może trzymać się prostolinijności, jak oczekuje tego mąż. Musi on wiedzieć, że to jest jej wrodzona cecha. Nie powinien próbować naprawiać jej w drobiazgach według tego, co wydaje mu się poprawne i doskonałe. Mąż musi z wyrozumiałością odnosić się do potknięć żony i nie przywiązywać wagi do błahostek, biorąc pod uwagę wrodzone cechy płci pięknej. W rodzinie, w której się to uwzględnia, nie ma sporów i kłótni, panuje spokój i szczęście.

Jak widzimy, cytowane powyżej oraz wiele innych *hadisów* czcigodnego Proroka Muhammada (*saal*) zaczyna się i kończy słowami: „Zawsze traktujcie żony dobrze”. To wskazuje na wielką uwagę, jaką Wysłannik Boga (*saal*) poświęcał kobietom. Przypomniawszy o tym nawet podczas kazania, z jakim zwrócił się do ludzi w trakcie pożegnalnej pielgrzymki. Przekazał muzułmanom tylko to, co najważniejsze, ponieważ czuł, że spotkanie z nimi jest ostatnie.

W islamie istnieją oczywiście różnice w prawach i obowiązkach kobiet i mężczyzn, ale w żadnym wypadku prawa muzułmanki nie są naruszane. Zarzuty o łamanie praw kobiet w islamie są bezpodstawne. W tej kwestii islam wychodzi z założenia, że mężczyzna i kobieta mają różne zdolności i możliwości. Przecież nikt nie będzie doszukiwał się naruszenia praw dziecka w tych ograniczeniach, które dotyczą dzieci ze

względu na ich fizjologię. Na przykład rodzice nie pozwalają swoim dzieciom na podnoszenie i dźwiganie jakichkolwiek ciężarów, ponieważ może to zaszkodzić ich zdrowiu. Chronią je przed wszystkim, co szkodliwe dla ich własnego dobra. Podobnie jest tutaj. Płeć piękna ma wiele cech i różnic w stosunku do mężczyzn. Dlatego też wymagania wobec nich są inne, proporcjonalne do zdolności i możliwości, ustanowione dla ich dobra.

Spójrzmy na otaczający nas świat. Nauka twierdzi, że we wszechświecie panuje harmonia. I obojętnie jak bardzo byśmy się starali, bardziej optymalnego i lepszego wariantu nie zdołamy znaleźć. To samo dotyczy rodziny. W *szariacie* wszystko jest optymalne, ponieważ zostało ustanowione przez Stwórcę wszystkich istot. Stworzyciel wie lepiej o przeznaczeniu Swoich istot. Stąd wynika, że zbudowanie rodziny w najlepszy możliwy sposób jest osiągalne tylko w oparciu o *szariat*. Przecież jeśli ogłosimy całkowite równouprawnienie małżonków (tzn. zastosowanie wobec nich takich samych wymagań), będzie to niesprawiedliwe przede wszystkim w stosunku do kobiet. Gdy małżonkowie będą znać swoje prawa, obowiązki i korzystać z nich, wówczas Bóg da im wspaniałe życie zarówno na tym świecie, jak i na tamtym.

Koran mówi: **Wierzącemu i czyniącemu rzeczy dobre, mężczyźnie lub kobiecie, My obdarzymy życiem pięknym i wypłacimy nagrodę stosownie do najlepszego, co oni czynili** (sura *Pszczóły*, 16:97).

OBOWIĄZKI RODZICÓW WOBEC DZIECI

1. Nadanie imienia

Rodzice powinni nadać swojemu dziecku ładne imię. Wysłannik Boga (*saat*) powiedział, że w Dniu Sądu ludzie będą wzywani po imieniu i po imieniu ich ojców, a więc powinny one być ładne (Abu Dawud, *Adab*, 69). Istnieje też przekaz, że Wysłannik Boga (*saat*) zmieniał imiona niektórych towarzyszy, gdyż miały złe znaczenie lub wręcz przeciwnie, były zbyt pompatyczne. Na przykład: Hazn (Surowy), Asram (Twardy), Harb (Wojna), Asija (Niepokorna), Barra (Dobra) (Buchari, *Adab*, 107–108; Muslim, *Adab*, 14–19).

Podaje się, że Wysłannik Boga (*saat*) nazywał sam i radził innym nazywanie dzieci następującymi imionami: Abdullah, Abdurrahman, Ibrahim, Haris i Hammam (Buchari, *Adab*, 105–106; Muslim, *Adab*, 2, 7, 22–25). Księgi *fikhu* również mówią, że najpiękniejszymi imionami są Abdullah i Abdurrahman. Istnieje oprócz tego opinia, że lepiej dawać dzieciom inne imiona, ponieważ na przestrzeni czasu część społeczeństwa zmieniła swój stosunek do tych imion.

Widac wyraźnie, że wśród muzułmanów na całym świecie rozpowszechnione są imiona proroków i ich towarzyszy. Najpiękniejsze imiona, które należą do Wszchemocnego i Wielkiego Boga, używane są z przedrostkiem *abd*, co oznacza sługa, na przykład Abdurrahman (sługa Miłosiernego), Abdullah (sługa Boga). Nie-

które z imion związanych z najpiękniejszymi imionami Boga mogą być używane w odniesieniu do ludzi. Inne z nich mogą być stosowane wyłącznie w odniesieniu do Boga Najwyższego i nazywanie tymi imionami ludzi jest zabronione. Według opinii Abdula Kahira al-Bagdadiego ludzie nie mogą być nazywani następującymi imionami: Allah, Ilah, Rahman, Halik, Kuddus, Razzak, Muhji, Mumit, Malikul-Mulk, Zul Dżalali ʾal-Ikram.

Recytacja *azanu* do prawego ucha dziecka i *ikamy* do lewego jest praktyką przekazaną przez Wysłannika Boga (*saat*). Podaje się, że Prorok Muhammad (*saat*) wypowiedział *azan* do ucha swojego wnuka Hasana (Abu Dawud, *Adab*, 107; Tirmizi, *Adab*, 16). Literatura z dziedziny *fikhu* traktuje tę praktykę jako *sunnę* lub *mustahab*.

2. Karmienie piersią

Koran mówi: **Matki powinny karmić swoje dzieci przez pełne dwa lata** (sura *Krowa*, 2:233) Istnieją różne opinie, czym dla matki jest karmienie piersią: prawem czy obowiązkiem. Według szkoły *hanafickiej* karmienie przez matkę dziecka piersią jest nie tyle obowiązkiem prawnym, co religijnym i moralnym. Odstąpienie matki od karmienia piersią akceptuje się tylko w przypadku, gdy nie ma do tego siły. Obowiązek ten nie może być nałożony na matkę przez sąd, jednak niewłaściwe jest pozbawianie dziecka mleka matki, którego potrzebuje.

3. Zapewnienie utrzymania

Dzieci, które mają zapewniony materialny dostatek, podobnie jak dorośli same odpowiadają za swoje utrzymanie. Zaś tych, którzy nie mają takich możliwości, po-

winni zabezpieczyć przede wszystkim ich ojcowie. Jeśli ojciec z powodu biedy nie jest w stanie wypełniać tego obowiązku, wówczas przejmuje go matka. Gdy również matka cierpi niedostatek, to obowiązek materialnego zabezpieczenia dzieci przejmują krewni. W przyszłości mogą oni zażądać od ojca zwrotu poniesionych kosztów. Według *mazhabu hanbalickiego*, jeśli ojciec jest ubogi, a matka zamożna, wówczas jest ona bezpośrednio odpowiedzialna za materialne zabezpieczenie dzieci.

Za materialne wsparcie córek, które nie posiadają własnych środków finansowych, odpowiada ojciec lub oboje rodziców, nawet jeśli po osiągnięciu pełnoletniości będą mogły pracować. Nie należy ich pozostawiać w niekomfortowej sytuacji, aby same musiały zarabiać na życie. Jednak po znalezieniu źródła dochodu będą same odpowiadać za swoje utrzymanie.

4. Edukacja

Rodzice, a jeśli nie żyją, to opiekun, powinni zapewnić dzieciom możliwość zdobycia wykształcenia adekwatnego w danym czasie. Jest to jeden z najważniejszych obowiązków.

Wysłannik Boga (*saat*) radził, aby uczyć dzieci modlitwy w wieku lat siedmiu, a gdy osiągną dziesięć lat wdrażać do jej systematycznego wypełniania (Abu Dawud, *Salat*, 26; Tirmizi, *Małakit*, 182). Konieczne jest jak najwcześniejsze nauczanie dziecka niektórych praktyk religijnych, a w razie potrzeby skorzystanie z pomocy i porady specjalistów oraz nauczycieli.

Harmonia w relacjach między człowiekiem a społeczeństwem, w którym żyje, a także autorytet w społeczeństwie, są bezpośrednio związane z wykształceniem. W tej kwestii rodzice powinni dołożyć wszelkich

starań, aby wykorzystać wszystkie możliwości i prowadzić dziecko zgodnie z jego możliwościami i pragnieniami oraz okazywać mu wsparcie.

5. Obrzezanie

Obrzezanie oznacza usunięcie napletka prącia. Jest to operacja zwana po arabsku *chitan*, wywodząca się od proroka Ibrahima (*alajhis salaam*, pokój z nim, *as*). Wysłannik Boga (*saal*) traktował obrzezanie oraz usuwanie włosów w określonych częściach ciała jako coś, co jest dla człowieka naturalne (Buchari, *Libas*, 63,64; Muslim, *Taharat*, 49, 50).

Dziecko musi zostać obrzezane przed osiągnięciem pełnoletniości. Niektórzy są zdania, że obrzezanie należy wykonać, gdy dziecko ma siedem dni. Inni uważają, że lepiej to zrobić w wieku siedmiu lat i później. W literaturze *fikhu* pojawiają się także inne opinie na ten temat. W kwestii czasu zabiegu zaleca się konsultację ze specjalistą, ale ostatecznie decyzja należy do rodziców dziecka.

OBOWIĄZKI DZIECI WOBEĆ RODZICÓW

1. Szacunek i posłuszeństwo

Dobry stosunek do rodziców, okazywanie im szacunku, spełnianie ich życzeń niebędących w sprzeczności z *szariatem* – to aspekty, którym islam nadaje szczególną wagę. Są one mocno akcentowane w wielu wersetach Koranu (p. sura *Krowa* 2:83; *Kobiety*, 4:36; *Trzody*, 6:151; *Podróż nocna*, 17:23; *Pająk*, 29:8; *Lokman*, 31:14).

Wysłannik Boga (*saał*) stale apelował, aby dobrze traktować rodziców. W odpowiedzi na oświadczenie pewnego mężczyzny o chęci uczestniczenia w *džiha-dzie*, Prorok Muhammad (*saał*) zapytał go, czy jego rodzice żyją. Otrzymawszy odpowiedź: „Tak, oboje żyją”, zadał kolejne pytanie: *Czy chcesz otrzymać nagrodę od Boga?* Słyszając potwierdzającą odpowiedź, Prorok (*saał*) powiedział: *Wróć do ojca i matki i zaopiekuj się nimi* (Muslim, *Birr*, 5–6).

W *hadisach* o prawach rodzicielskich pierwszeństwo daje się prawom matki (Tirmizi, *Birr*, 1; Abu Dawud, *Adab*, 129). Podkreśla się również prawa ojca, mówiąc, że dziecko tylko w takim przypadku może wyrównać prawa swojego ojca, jeśli uwolni go z niewoli (Muslim, *Itk*, 25; Tirmizi, *Birr*, 8). Podaje się, że przekleństwo ojca na pewno będzie przyjęte (Tirmizi, *Birr*, 7), co podkreśla znaczenie rodzicielskich modlitw i przekleństw.

Niemniej jednak nie można podporządkowywać się rodzicom, jeśli żądają od swojego dziecka popełnienia

kufu (niewiary) lub *szirku* (wielobóstwa). Ale nawet w tej sytuacji należy starać się, aby ich nie urazić (sura *Pajqk*, 29:8; *Lokman*, 31:14).

2. Zabezpieczenie środków utrzymania

Dzieci są odpowiedzialne za materialne wsparcie źle sytuowanych rodziców. Zgodnie z opinią szkoły *hana-fickiej* nie ma w tej kwestii żadnej różnicy między synem a córką. Jeśli oboje są zamożni, to każde z nich jest zobowiązane w równym stopniu wspierać materialnie rodziców. Według innej opinii dzieci utrzymują rodziców na podstawie przysługującego im udziału w spadku.

Zgodnie z *mazhabem malickim* obowiązek pomocy materialnej ogranicza się tylko do własnych rodziców, natomiast według innych *mazhabów* powinność ta dotyczy również bliskich w wyniku małżeństwa, tzn. teściowej, teścia, dziadka, babci, a także pradziadka i prababci. I w tym przypadku nie ma znaczenia, czy są to krewni ze strony matki, czy w linii ojca.

ŻYCIE INTYMNE MAŁŻONKÓW

Z punktu widzenia islamu życie intymne małżonków i wzajemne zaspokajanie potrzeb seksualnych są zjawiskiem naturalnym, właściwym dla człowieka.

I. NOC POŚLUBNA

Za dobry uczynek w noc poślubną uważa się poczęstunek przygotowany dla oblubienicy przez pana młodego. Podaje jej słodkości (miód), dozwolone napoje i przyprawy korzenne.

Jako *sunnę* przed wejściem w intymny związek traktuje się położenie dłoni przez pana młodego na czole żony i wypowiedzenie następującej modlitwy: *W imię Boga. Niech Bóg błogosławi nasz związek!*

Podaje się również, że Prorok Muhammad (*saat*) recytował także tę modlitwę: *O Boże, proszę Cię o wszystkie dobre rzeczy od niej i od jej potomstwa. Szukam także ochrony przed jej złem i złem jej potomstwa* (Buchari i Abu Dawud).

Pobożnym aktem w noc poślubną jest wykonanie przez małżonków *dwurakowej* modlitwy *sunny* i recytacja następującej modlitwy: *O Boże, pobłogosław mnie w relacjach z moją żoną (mężem) i ją (jego) w kontaktach ze mną. O Boże, umocnij między nami dobro i przy rozstaniu rozdziel nas w zgodzie* (Abu Szajba).

Zawsze wskazane jest, aby mąż bezpośrednio przed zbliżeniem wyrecytował następującą modlitwę: *W imię Boga rozpoczynam. O Boże, oddal od nas szatana i oddal*

szatana od tego, co nam ześlesz (mając na myśli dziecko). I jeśli później nastąpi poczęcie, to szatan nie będzie w stanie zaszkodzić dziecku (Buchari).

Imam al-Gazali (*rahmatullaah*, miłosierdzie Boga z nim, *r*) pisze, że w chwili wytrysku nasienia zaleca się wypowiedzenie w myślach następującej modlitwy: *Chwała Bogu, Który stworzył człowieka z kropli wody i obdarzył go potomstwem i rodziną. Twój Pan jest Wszechmogący* (Muhammad Ahmad Kan'an, *Podstawy relacji małżeńskich*, Bejrut, 1992, s. 68–69).

Należy podkreślić, że małżonkowie w noc poślubną powinni uważać na siebie nawzajem, aby ich intymny związek przebiegał naturalnie i przyniósł obopólną satysfakcję. W tym celu należy przestrzegać następujących zaleceń:

1. Mąż nie powinien spieszyć się z pozbawieniem swej małżonki dziewictwa. Aby przezwyciężyć jej zakłopotanie, powinien rozpocząć współżycie powoli i subtelnie. Należy rozmawiać, żartować, pieścić, całować. Jednym słowem, mąż powinien zdobyć odwagę i odwzajemnienie uczuć. Im silniejsze będzie podniecenie, tym lepsze zdrowie przyszłego dziecka. Ponadto będzie to miało korzystny wpływ na organizmy małżonków. Zgodnie z muzułmańską etykietą relacji małżeńskich mąż powinien zawsze tworzyć prelude do intymności za pomocą słów, pocałunków i gier miłosnych.

2. Żona nie może być oziębła i niewrażliwa. Odręcanie męża prowadzi do złych następstw.

3. Mąż nie powinien się niczego obawiać ani bać się podejścia do żony i zbliżenia z nią. Ona pragnie widzieć go pewnego siebie i gotowego na spotkanie z nią tej nocy. Lęk lub zażenowanie męża jeszcze bardziej ją onieśmieli.

4. Małżonkowie powinni nawzajem wspierać się w akcie zbliżenia i dopełnić go bez negatywnych emocji.

5. Jeśli małżonkom nie udało się zbliżyć w noc poślubną, nie uważa się tego za słabość i bezsilność i nie należy z tego robić tragedii. W niektórych przypadkach jest to nawet dobrze widziane. Być może, któryś z małżonków był onieśmielony lub zmartwiony, co mogło przeszkodzić w akcie zbliżenia. Młodzi ludzie będą mieli jeszcze dużo czasu, aby lepiej się poznać i przyzwyczaić do siebie.

Wśród niektórych narodów wyznających islam zwyczajowo po pierwszej nocy poślubnej demonstruje się rodzinie i krewnym męża efekty zbliżenia seksualnego. Ta tradycja jest reliktem lokalnych zwyczajów i nie ma nic wspólnego z islamem, a nawet więcej: jest zabroniona przez *szariat*.

II. REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ŻYCIA INTYMNEGO

Przed wszystkim należy zaznaczyć, że po każdym intymnym zbliżeniu małżonkowie popadają w stan *dżunub* (wielkie zanieczyszczenie) i aby osiągnąć rytualną czystość, muszą się całkowicie umyć (wziąć *gusl*).

Zaraz po zbliżeniu mężczyzna musi umyć narządy płciowe. Jeśli małżonkowie powtarzają zbliżenie, wówczas wskazane jest wykonanie przynajmniej małej ablucji jak przed modlitwą. Prorok Muhammad (*saal*) powiedział: *Jeśli ktoś z was chce powtórzyć stosunek płciowy, wtedy lepiej dla niego, aby wykonał ablucję pomiędzy dwoma zbliżeniami* (Muslim, Abu Dawud).

Według Proroka (*saal*) obmycie przed aktem płciowym zwiększa aktywność seksualną. Jeszcze bardziej

pożądana jest kąpiel małżonków po każdym zbliżeniu, ponieważ może to wpłynąć na zdrowie przyszłego dziecka. Jeśli małżonkowie, którzy naruszyli czystość rytualną w wyniku intymnego zbliżenia, zechcą jeść lub spać, powinni wykonać chociażby małe obmycie. Należy zauważyć, że jedzenie bez pełnej ablucji jest wysoce niepożądanym zachowaniem.

Wykonanie małej ablucji po naruszeniu dużej jest nieobowiązkowe, ale powinno być przestrzegane *sun-ną*. Ludzie bogobojni w tym przypadku to wykonują. Kąpiel przed snem jest jak najbardziej wskazana. Przy tej okazji Prorok (*saal*) powiedział: *Można spać, ale jeśli ktoś pragnie, to może wykonać małe obmycie* (Muslim, Buchar). A inny przekaz mówi: *Po wykonaniu małej ablucji można spać, ale nie wolno zapominać o zbliżającej się pełnej ablucji* (Bajhaki, Muslim).

Według przekazów Wyśłannik Boga (*saal*) przed pójściem spać wykonywał małą ablucję, a czasami brał kąpiel. Należy wspomnieć, że nawet jeśli w nocy wykonano małe obmycie, z rana wymagana jest pełna ablucja. Istnieją obowiązkowe i zalecane czynności pełnego rytualnego obmycia.

Należy tutaj zaznaczyć, że mężczyzna może powstrzymać się od wytrysku w pochwie za zgodą obojga małżonków. Lepiej jednak tego nie robić, gdyż powiększenie liczebności muzułmańskiej jest jednym z celów małżeństwa. Prorok Muhammad (*saal*) powiedział: *Poślubiajcie płodne kobiety, abym czuł dumę przed innymi prorokami z powodu waszej liczebności*. Według innego przekazu Prorok (*saal*) stwierdził: *Można odbyć stosunek przerywany, ale każdy, kto ma być stworzony*

przed Dniem Sądu, i tak będzie stworzony. Innym powodem niepożądania tej sytuacji jest fakt, że w przypadku wytrysku nasienia poza pochwą kobieta pozostanie nieusatysfakcjonowana.

W zbliżeniach z żoną można wykorzystywać bez ograniczeń różne pozycje i techniki z wyjątkiem stosunku analnego. Jest o tym mowa w Koranie (sura *Krowa*, 2:223). *Tafsir ul-Dżalalajn* podaje następujące wyjaśnienie: wasze żony są dla was polem uprawnym, na którym hodujecie zasiew waszego potomstwa, wchodzicie więc na swoje pole, jak zechcecie, to znaczy w pozycji stojącej, siedzącej, leżącej, na boku, od tyłu. Ten ajat został zesłany w celu obalenia kłamstwa Żydów, twierdzących, że dziecko rodzi się skośnookie, gdy małżonkowie odbywają stosunek w pozycji od tyłu. Tak więc akt płciowy może odbywać się w dowolnej pozycji, ale tylko w sposób naturalny. Jak twierdzą muzułmańscy uczeni, znawcy prawa, spółkowanie jest niewskazane podczas trzech nocy każdego miesiąca według kalendarza księżycowego: pierwszej, środkowej oraz ostatniej. O stosowaniu się do tego mówili towarzysze Proroka (*saat*): Ali, Mu'awija i Abu Hurajra (*radijallaahu anhum*, niech Bóg będzie z nich zadowolony, *ra*). Uczeni zauważają, że podczas zbliżenia w te noce obecny jest szatan i że w tym samym czasie kopulują szatani.

Po zakończeniu aktu płciowego nie zaleca się mężczyźnie wstawać, dobrze jest na chwilę położyć się na prawym boku, co korzystnie wpłynie na zdrowie.

Mężczyzna może odbywać stosunki seksualne z ciążną żoną, kiedy tylko zechce, aż do porodu, jeśli nie ma ku temu przeciwwskazań lekarskich.

Ciąża nie jest przeszkodą w stosunkach płciowych, co potwierdzają współczesne badania naukowe. Jednak mężczyzna powinien poświęcać żonie większą uwagę i traktować ją bardzo ostrożnie. Szczególnie należy uważać w pierwszych i ostatnich miesiącach ciąży. Powinien wybrać do stosunku taką pozycję, która zapewni kobiecie spokój i odprężenie i nie zaszkodzi płodowi. Małżonek nie powinien stawiać partnerki w trudnej i niekomfortowej sytuacji, zwłaszcza w ostatnich miesiącach ciąży, ponieważ jej ciężar jest już duży i może bardzo szybko się zmęczyć.

Jeśli istnieje pragnienie posiadania dziecka lub też z jakiegoś powodu ciąża jest niepożądana, można zastosować się do następujących zaleceń opartych na fizjologicznych cechach organizmu.

U większości kobiet miesiączka trwa od trzech do siedmiu dni. Naukowcy twierdzą, że od trzynastego do szesnastego dnia włącznie od początku miesiączki prawdopodobieństwo zajścia w ciążę jest wysokie.

Od ósmego do dwunastego dnia włącznie od początku miesiączki, a także ostatnie dwa tygodnie przed rozpoczęciem następnego cyklu miesięczkowego są najbezpieczniejszymi dniami dla tych, którzy nie planują poczęcia. Należy pamiętać, że w dniach od dziesiątego do dwunastego włącznie oraz od siedemnastego do dwudziestego włącznie prawdopodobieństwo zajścia w ciążę jest nadal wysokie.

Dla każdej kobiety, niezależnie od czasu trwania miesiączki, początek okresu *tuhra* (czas, kiedy kobieta jest czysta), tzn. dni bezpośrednio po zakończeniu miesiączki i koniec okresu *tuhra*, tzn. ostatnie dni przed rozpoczęciem następnej miesiączki, są dniami z najmniejszym prawdopodobieństwem zajścia w ciążę.

III. ZAKAZY SZARIATU DOTYCZĄCE ŻYCIA INTYMNEGO

Małżonkowie mogą oglądać siebie nawzajem bez ograniczeń. Istnieje jednak opinia, że niepożądane jest wzajemne oglądanie swoich narządów płciowych. Jest o tym mowa w *hadisie* przekazanym przez Aiszę: *Wyśłannik Boga umarł. On nie widział moich narządów, a ja nie widziałam jego narządów* (Ahmad).

Wskazane jest, aby małżonkowie podczas zbliżenia czymś się zakrywali. Naukowcy twierdzą, że od tego w dużej mierze zależy stopień wstydlivosti przyszłego dziecka.

Podczas aktu płciowego konieczne jest, aby nikogo więcej nie było w pokoju, nawet małych dzieci. Narządy płciowe małżonków powinny być ukrywane przed wszystkimi.

Małżonkowie nie mogą nikomu opowiadać o swoim życiu intymnym i ujawniać jego sekretów. Bóg jest zadowolony z tych, którzy strzegą małżeńskich i rodzinnych tajemnic. Tacy ludzie mają silne, dobre relacje, są godni szacunku i miłości ze strony otaczających ich ludzi.

Nieprzyzwoite jest ujawnianie tajemnic relacji małżeńskich ani w okresie *iddu* [czas oczekiwania żony na ponowne wyjście za mąż po rozwiązaniu małżeństwa – przyp. tłum.], ani po rozwodzie.

Pewien pobożny mężczyzna chciał rozwieść się z żoną. Zapytano go o powód rozstania. Odpowiedział, że rozsądny człowiek nigdy nie ujawnia rodzinnych sekretów. Po upływie pewnego czasu od rozwiązania małżeństwa ponownie zadano mu to samo pytanie.

Były małżonek odpowiedział, że jest dla niego obcą kobietą, nie obchodzi go ani ona, ani ich dawne życie. Oto jak czyste i piękne powinny być relacje między małżonkami, nawet między byłymi.

Mężowi nie wolno uprawiać z żoną seksu analnego. Świadczą o tym następujące *hadisy*: *Bóg w Dniu Sądu nie patrzy na tych, którzy uprawiali seks analny z żoną* (Ahmad, Abu Dawud), *Niech będzie przeklęty ten, kto dopuszcza się seksu analnego z żoną* (Ibn Madża, Ahmad).

Stosunek analny jest wynaturzony, perwersyjny, niszczycielski dla zdrowia i duszy człowieka. Prowadzi również do impotencji.

Szariat zakazuje obcowania płciowego w czasie menstruacji i oczyszczenia poporodowego. Mężczyźni nie wolno również w czasie menstruacji dotykać i cieszyć się tym, co jest między pępkiem a kolanami jego żony. Żona z kolei nie może pozwolić mężowi na dotykanie tych miejsc, nawet jeśli on chce, lub samej dotykać męża tymi częściami ciała. W Koranie znajduje się wskazówka w tej sprawie, której znaczenie można przekazać następująco: *Pytają ciebie (O Muhammadzie!) o miesiączkę i możliwość współżycia seksualnego z żonami w tym okresie. Powiedz im, że jest to czas, w którym kobiety cierpią. Odsuńcie się od nich i nie dotykajcie ich, dopóki nie przestaną krwawić i nie oczyszczą się* (2/222 Tafsir ul-Dżalalajn).

Mężczyznom wolno przebywać z żoną w czasie menstruacji i robić wszystko inne poza powyższym. Prorok Muhammad (*saat*) powiedział o tym: *Róbcie, co chcecie, z wyjątkiem stosunku płciowego* (Muslim, Tabarani).

Jeśli mimo wszystko doszło do zbliżenia, należy wyrazić skruchę. Gdy małżonek w tym okresie odbył

stosunek płciowy, musi także wypłacić obowiązkowo jałmużnę *kaffara*, dając ją potrzebującym.

Medycyna dowiodła, że zbliżenia w okresie menstruacji prowadzą do różnych chorób, a kobiety do bezpłodności. Nie należy współżyć do czasu aż żona po miesięczce weźmie kąpiel.

Po oczyszczeniu się kobieta powinna się umyć, następnie wykonać pełną ablucję (*gusl*), po której zgodnie z *szariatem* akt płciowy jest dozwolony.

IV. KORZYŚCI Z UMIARKOWANYCH ZBLIŻEŃ PŁCIOWYCH I SZKODY Z BRAKU UMIARU

W życiu intymnym małżonków ogromne znaczenie ma regularność współżycia płciowego. Zbyt długa abstynencja, a także częste i nieregularne kontakty prowadzą do znacznych zaburzeń w całym organizmie, a zwłaszcza do upośledzenia funkcji narządów płciowych.

Podczas regularnych kontaktów płciowych opuszczają człowieka kłębiące się myśli, nabiera on wigoru, wycisza się, uwalnia swoje nadmierne emocje. Naukowcy zauważają, że to pomaga przy obniżonym nastroju i w wielu chorobach neuropsychiatrycznych, dodając energii i wypędzając z obszaru mózgu i serca nagromadzony z powodu nasienia „psychiczny ciężar”. Poprawia się stan zdrowia w przypadku choroby nerek.

Długa wstrzemięźliwość, jak i nadmierna częstotliwość oraz zaburzenia wynikające ze specyfiki budowy anatomicznej narządów płciowych wywołują dysfunkcje układu moczowego (nerek, prostaty, pęcherza moczowego).

Czasami u mężczyzn wskutek zaprzestania aktywności seksualnej występuje nagromadzenie nasienia, zmniejszenie aktywności plemników i zdolności do zapłodnienia.

Oczywiście przy częstych i nieregularnych kontaktach rytm produkcji spermy zostaje zaburzony, co prowadzi do dysfunkcji narządów płciowych.

W medycynie uważa się, że częste współżycie latem i jesienią jest bardziej szkodliwe niż zimą i wiosną. Naukowcy zalecają powstrzymywanie się od częstych stosunków seksualnych osobom cierpiącym na choroby układu oddechowego i sercowo-naczyniowego. Dla mężczyzny pozycja, kiedy kobieta znajduje się na górze jest szkodliwa, podobnie stosunek na stojąco, osłabiający ciało. Nie należy wchodzić w relacje intymne, gdy odczuwamy potrzebę wypróżnienia się, oddania moczu, bezpośrednio po wysiłku fizycznym, silnych przeżyciach emocjonalnych.

ROZWIĄZANIE MAŁŻEŃSTWA I WYNIKAJĄCE Z TEGO ORZECZENIA PRAWNE

Przy zakładaniu rodziny w większości przypadków wykonywane jest następujące *dua*: „Niech Bóg sprawi, abyście się razem zestarzelili”. Strony muszą dołożyć wszelkich starań, aby małżeństwo zostało utrzymane przez całe życie. Jednak bywa, że związki się rozpadają.

W zasadzie do rozwiązania związku małżeńskiego dochodzi na drodze rozwodu, ale niekiedy akt małżeństwa może zostać unieważniony nawet na etapie jego zawarcia ze względu na stwierdzenie braków.

I. UNIEWAŻNIENIE AKTU MAŁŻEŃSTWA

Ogólnie rzecz biorąc, małżeństwo jest aktem, którego strony nie mogą wypowiedzieć. Jednak w niektórych przypadkach może zostać unieważnione już na etapie jego zawarcia ze względu na ujawnione wady, a czasem z powodu zaistnienia przyczyn, które uniemożliwiają jego kontynuację. Ponieważ unieważnienie aktu małżeństwa i rozwód podlegają różnym decyzjom prawnym, bardzo ważne jest prawidłowe rozpoznanie, czym jest rozstanie, rozwiązaniem aktu małżeństwa czy rozwodem. Biorąc za podstawę ajaty 229–230 sury *Krowa*, prawo muzułmańskie uznaje potrójny rozwód. Rozstanie, które nastąpiło w wyniku unieważnienia aktu małżeństwa, w tej liczbie nie jest uwzględnione.

Niektóre z powodów unieważnienia małżeństwa są subiektywne. Możliwe są różne oceny tego zdarzenia jako przyczyny zniesienia małżeństwa. Na przykład, jeśli kobieta wyszła za mąż bez zgody opiekuna, wówczas ten może zażądać unieważnienia tego aktu, powołując się na nierówność między małżonkami lub na zaniżony w porównaniu z ogólnie przyjętym wymiar *mahr*. W takich subiektywnych kwestiach, aby ustalić, czy dana sytuacja jest powodem unieważnienia małżeństwa, jako warunek przyjęto istnienie orzeczenia sądowego.

Małżeństwa, które mogą zostać unieważnione orzeczeniem sądowym, są uznawane za legalne do czasu wydania orzeczenia, w wyniku czego wszystkie zdarzenia zaistniałe w tym okresie pociągają za sobą rozstrzygnięcia prawne, jakie wynikają z normalnego aktu małżeństwa. Na przykład opiekun kobiety, która wyszła za mąż bez jego zgody, wyraził sprzeciw wobec małżeństwa, a jedno z małżonków zmarło przed orzeczeniem sądu. W takim przypadku pozostały przy życiu małżonek/małżonka jest jego prawnym spadkobiercą.

II. ROZWÓD I JEGO RODZAJE

W języku arabskim rozwód nazywa się **talak**. W literaturze prawniczej termin **talak** odnosi się zarówno do samego rozwodu, jak i do słów i wyrażań, które w sensie bezpośrednim lub pośrednim wskazują na rozpad związku małżeńskiego.

1. Rozwód z punktu widzenia zgodności z *sunną*

Sunni talak to rozwód zgodny z *sunną*, a **bidaji talak** – rozwód sprzeczny z *sunną*. Termin **bidaji talak** wskazuje na te formy rozwodu, które nie są zgodne z zasadami i regułami ustanowionymi przez islam.

Według szkoły *hanafickiej* **sunni talak** jest podzielony na dwa typy: **hasan** (dobry) i **ahsan** (najlepszy).

W przypadku rozwodu *ahsan* mężczyzna w czystym okresie (wolnym od menstruacji) udziela żonie jedno-razowego rozwodu i do zakończenia *iddy* nie wchodzi z nią w intymne kontakty i nie daje jej drugiego rozwodu.

W przypadku rozwodu *hasan* mężczyzna po pierwszym rozwodzie, w drugim i trzecim czystym okresie, powtarza swoją chęć rozwodu. Tak więc podczas trzech czystych okresów mężczyzna daje żonie potrójny rozwód.

Bidaji talak nie spełnia powyższych norm. Rozwód udzielony kobiecie w czasie miesiączki, w czystym okresie po nawiązaniu z kobietą intymnych relacji, a także dwukrotny lub trzykrotny rozwód dany żonie w jednym czystym okresie, jest rozwodem sprzecznym z *sunną*.

2. Rozwód z punktu widzenia posiadania przez męża prawa lub jego braku do odzyskania żony (*radži talak* i *bain talak*)

Rozwód, w którym mąż przed upływem okresu *idda* ma prawo poprzez jednostronne wyrażenie woli odmówić rozwodu i odzyskać swoją żonę, nazywa się **radži talak**. Słowo *radži* oznacza powrót.

Radži talak staje się możliwy po nocy poślubnej, poprzez użycie słów i wyrażeń otwarcie wskazujących na rozwód. Jednocześnie nie może być porozumienia w sprawie rozwodu za wynagrodzeniem i liczba rozwodów nie powinna sięgać trzech. Mąż przed upływem *iddy* ma jednostronne prawo odmówienia rozwodu.

Można to wyrazić zarówno ustnie, jak i działaniami (pocałunek, uściski, intymny kontakt).

W przypadku ***bain talak*** mężczyzna jednostronnie nie może kontynuować poprzedniego małżeństwa. Strony będą mogły kontynuować związek małżeński tylko za obopólną zgodą poprzez zawarcie nowego małżeństwa.

3. Rozwód za wynagrodzeniem (*muhalaa*)

W islamie prawo do rozwodu jest zarezerwowane dla mężczyzn. Dlatego, zwłaszcza według *mazhabu hanafickiego*, możliwości kobiety w kwestii rozwodu są bardzo ograniczone. Kobieta, aby uzyskać zgodę męża na rozwód, może wypłacić mu wynagrodzenie. *Muhallaa* (rozwód za wynagrodzeniem) należy do kategorii *bain talak*.

4. Rozwód na mocy orzeczenia sądu

W prawie muzułmańskim kobieta może jednostronnie rozwiązać małżeństwo, wstępując na drogę sądową.

Poniżej przedstawione są sytuacje, w których sąd przyznaje kobiecie prawo do rozwiązania małżeństwa:

a) występowanie u męża określonych wad

Głównymi wadami mężczyzny, z powodu których kobieta może żądać rozwodu, są choroby układu płciowego, zakłócające normalne życie seksualne. Do ułomności należą także zaburzenia psychiczne i trąd.

W innych *mazhabach* liczba mankamentów, które pozwalają kobiecie domagać się rozwodu jest znacznie większa niż w szkole *hanafickiej*, a z tych samych powodów mężczyzna może rozwieść się ze swoją żoną.

b) brak zabezpieczenia materialnego

Jeśli mężczyzna nie jest w stanie zapewnić żonie środków do życia, kobieta występując do sądu, może zażądać rozwodu.

c) złe relacje

Czasami kontynuacja życia rodzinnego może zagrozić zdrowiu kobiety. W takim przypadku kobieta ma prawo wystąpić z pozwem do sądu i zażądać rozwodu.

5. *Lian* (rozwód z powodu wezwania przekleństwa)

Lian jest specjalną metodą stosowaną przez męża i żonę w sytuacjach, gdy mąż oskarża żonę o cudzołóstwo, ale nie może tego udowodnić przy pomocy czterech świadków. Oskarżenie o cudzołóstwo może zostać wyrażone ustnie lub w formie nieuznania urodzonego dziecka. Przysięgając cztery razy na Boga o swojej prawości, mąż wzywa na siebie klątwę, jeśli kłamie. Gdy żona nie przyzna się do winy, przeprowadza się tę samą procedurę, która jest szczegółowo opisana w 6–9 ajatach sury *Światło*, a sędzia decyduje o rozwiązaniu małżeństwa po zakończeniu postępowania sądowego.

6. *Ila* (rozwód w wyniku złożonej przysięgi)

Rozwód ***ila*** oznacza przysięgę żonatego mężczyzny, że nie miał kontaktów seksualnych z żoną przez cztery miesiące lub dłużej.

W ten sposób mężczyzna popełnia *ilę*, mówiąc swojej żonie: „Przysięgam na Boga, nie będę z tobą współżyć” lub „Przysięgam na Boga, przez cztery miesiące nie będę uprawiać z tobą seksu”, lub „Jeśli podejmę z tobą stosunki płciowe, to niech pielgrzymka stanie się dla mnie obowiązkiem”.

Jeśli mężczyzna, który popełnił *ilę*, chce kontynuować małżeństwo, to przed upływem czterech miesięcy od momentu złożenia przysięgi musi ją złamać, wchodząc w intymny związek z żoną. Jeśli nie naruszy przysięgi w ciągu czterech miesięcy, wtedy małżeństwo zostanie automatycznie rozwiązane. W razie złamania przez męża przyrzeczenia przed upływem czterech miesięcy, małżeństwo zostanie zachowane, a za naruszenie zobowiązania konieczne będzie wypłacenie za-
dośćuczynienie.

7. Zihar (rozwód w wyniku przyrównania żony do matki)

Zihar jest to przyrównanie przez męża swojej żony do części ciała kobiety, z którą nie ma prawa się ożenić. Ma miejsce wówczas, gdy mąż powie żonie: „Twoje plecy są dla mnie jak plecy mojej matki (lub siostry itd.)”. Rozwód nie nastąpi, jeśli mąż porówna żonę z częściami ciała kobiety, która jest dla niego tymczasowym *mahramem* (np. jeśli porówna do siostry żony). Jeśli mąż, chcąc okazać szacunek, powie swojej żonie: „Jesteś dla mnie jak matka”, nie będzie to uznane za *zihar*.

III. SKUTKI ROZWIĄZANIA MAŁŻEŃSTWA.

OKRES IDDA

Wraz z rozwiązaniem małżeństwa strony rozstają się. Po rozwodzie kobieta wkracza w okres zwany *idda*, który stanowi przeszkodę w zawarciu kolejnego związku. Czas *iddy* w szczególnych sytuacjach może powodować pewne ograniczenia także dla mężczyzny. W takim przypadku należy wziąć pod uwagę termin *iddy*, noszenie przez kobietę żałoby i jej materialne zabezpieczenie.

Jeżeli małżeństwo zostało rozwiązane w wyniku śmierci męża lub rozwodu, a na krótko przed tym zdarzeniem miało miejsce intymne zbliżenie między małżonkami, wówczas dla kobiety następuje okres *idda*, w którym nie może ponownie wyjść za mąż. Urodzone w tym czasie dziecko jest prawowite.

Z jednej strony *idda* daje możliwość dokładnej oceny, czy kobieta jest w ciąży, czy nie, zapobiegając w ten sposób plotkom i obmowom. Z drugiej zaś stwarza rozwiedzionym małżonkom okazję do zweryfikowania sytuacji i rozważenia sposobności powrotu do wspólnego życia rodzinnego. W przypadku śmierci męża będzie to dla kobiety pewnym okresem żałoby.

1. Okres *idda* po śmierci męża

Po śmierci męża kobieta nie może wyjść za mąż do czasu zakończenia terminu *iddy*. Jeśli nie jest w ciąży, liczy się okres czterech miesięcy i dziesięciu dni (sura *Krowa*, 2:234). Czas oczekiwania ciężarnej kobiety po śmierci męża upływa wraz z narodzinami dziecka (sura *Rozwód*, 65:4).

2. Okres *idda* przy rozwodzie

Zdrowe, niebędące w ciąży kobiety pod względem czasu oczekiwania dzielą się na dwie kategorie: kobiety miesiączkujące i kobiety w okresie menopauzy.

Jeśli rozwód nastąpił po separacji lub intymnym zbliżeniu, to okres oczekiwania kobiety, która miesiączkuje i nie jest w ciąży, wynosi trzy cykle menstruacyjne. Gdy ma menopauzę, wtedy *idda* wynosi trzy miesiące (sura *Krowa*, 2:228; *Rozwód*, 65:4). Jeśli kobieta rozwiodła się w czasie miesiączki, to okres ten nie jest wliczany do czasu oczekiwania. Gdy rozwiedziona

kobieta jest w ciąży, *idda* kończy się wraz z narodzinami dziecka (sura, *Rozwód*, 65:4). W przypadku, gdy rozwód nastąpił, zanim małżonkowie zostali sam na sam, okres oczekiwania nie występuje (sura *Sprzymierzeni*, 33:49).

3. Idda związana z nieważnym aktem małżeństwa lub wątpliwym zbliżeniem płciowym

Chociaż nieważny akt małżeństwa nie daje prawa do wspólnego pożycia, może się zdarzyć, że strony po jego zawarciu przez jakiś czas żyły razem. Mężczyzna i kobieta muszą natychmiast się rozstać. Intymne relacje, które mogły mieć miejsce, są wątpliwe. W każdym razie kobieta będzie musiała przeczekać taki sam okres jak w przypadku rozwodu.

4. Okres *idda* i żałoba

Kobieta, której mąż zmarł, do zakończenia okresu *iddy* nie powinna się upiększać, malować, używać perfum, perfumować, farbować włosów i nosić odświętnych ubrań. W literaturze *fikhu* dla oznaczenia tego stanu smutku, jakiego doświadcza kobieta po śmierci męża, stosowany jest termin *hidad* (żałoba). Według opinii *mazhabu hanafickiego* kobieta, która była rozwiedziona z mężem trzykrotnym rozwodem, musi spełniać takie same warunki jak w przypadku żałoby. Kobiecie, która rozwiodła się z mężem z prawem powrotu, zaleca się troskę o wizerunek, aby móc zwrócić na siebie uwagę byłego małżonka.

Kobieta, odczekująca konieczny okres po śmierci męża lub po rozwodzie, pozostaje w domu, w którym mieszkała z mężem do jego śmierci lub do rozwodu. Zwłaszcza nocy nie powinna spędzać w innych miejscach.

5. Okres *idda* i zapewnienie środków do życia

W kwestii, czy mąż ma obowiązek zapewnić byleż żonie środki do życia i miejsce zamieszkania, nie ma zgodnych opinii.

Kobieta, która odczekuje wymagany okres po śmierci męża, nie ma prawa do materialnego zabezpieczenia i zapewnienia mieszkania. Obowiązek kobiety do zamieszkiwania przez cały okres *iddy* w domu, w którym mieszkała z mężem, jest ograniczony zgodą na to spadkobierców. Należy tu wziąć pod uwagę, czy zostawiono jej w spadku wystarczającą ilość przestrzeni mieszkalnej niezbędnej do życia.

Według opinii szkoły *hanafickiej* kobieta w okresie *iddy* ma prawo do zabezpieczenia materialnego oraz mieszkania. Przez całą *iddę* żona mieszka w tym samym domu, w którym mieszkała przed rozwodem, i jej były mąż, podobnie jak w czasie małżeństwa, ponosi odpowiedzialność za jej materialne utrzymanie.

NIEKTÓRE ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z PRAWEM RODZINNYM

I. WIEK UPRAWNIAJĄCY DO ZAWARCIA MAŁ- ŻEŃSTWA

Według Osmana al-Battiego, Ibn Szubruna i Abu Bakra ibn al-Assama zawieranie małżeństw między dziećmi jest zabronione i nie może być nawet mowy o tym, że dzieci czują taką potrzebę. W szóstym ajacie sury *Kobiety* powiedziano o sierotach: „Poddawajcie próbie sieroty, aż dojdą do wieku małżeńskiego”. Wobec tego możemy mówić o określonym wieku, jaki uprawnia do zawarcia małżeństwa.

Większość uczonych nie ustalała ani minimalnego, ani maksymalnego wieku do małżeństwa. Jako dowód przytacza się czwarty ajat sury *Rozwód*, a także małżeństwo Aiszy (*ra*) i inne przypadki. Mówi się, że także w przypadku dzieci może być konieczne zawarcie małżeństwa, nawet jeśli nie w kontekście seksualnym. Trzeba też brać pod uwagę fakt, że nie zawsze można znaleźć dobrego kandydata. Dlatego do kwestii wieku małżeńskiego należy podchodzić z uwzględnieniem wszystkich powyższych stwierdzeń.

Dla młodych ludzi korzyść z małżeństwa będzie wówczas, gdy *nikah* zostanie zawarty między dojrzałymi płciowo młodzieńcami i dziewczętami, mającymi świadomość odpowiedzialności, jaką na człowieka nakłada życie rodzinne. Konieczne jest, aby społeczność muzułmańska była o takich sprawach informowana.

II. OPIEKA

W muzułmańskim prawie rodzinnym osobę upoważnioną do podejmowania decyzji w sprawach osobistych i majątkowych człowieka o ograniczonych uprawnieniach określa się mianem *wali* (opiekun). Piecza nad małymi dziećmi i innymi osobami o ograniczonych prawach dzieli się na dwie części: opiekę nad majątkiem i opiekę bezpośrednio nad nimi samymi.

Opiekun ma prawo rozporządzania mieniem należącym do innej osoby i jest za to odpowiedzialny. Odpowiada za warunki życia podopiecznego, jego edukację, dobre wychowanie i posiada niezbędne do tego pełnomocnictwa. Jednym z tych uprawnień jest małżeństwo wychowanka. Opiekunem w sprawach osobistych oraz majątkowych osoby o ograniczonych uprawnieniach może być jedna osoba lub do każdej z tych dwóch spraw może być ustanowiony odrębny *wali*.

Według szkoły *hanafickiej* pełnoletnia i poczytalna kobieta, niezależnie od tego, czy jest dziewczicą, czy wdową, pod warunkiem przestrzegania warunków związanych z *mahrem* i małżeństwem, może samodzielnie, bez zgody opiekuna, wyjść za mąż. Jednak posiadanie zgody opiekuna na zawarcie tego małżeństwa jest pożądane. A najbardziej słuszne byłoby, aby młodzi ludzie, którzy chcą się pobrać, otrzymali przyzwolenie swoich rodziców. Z kolei rodzice powinni uszanować pragnienia młodych i wyrazić swoją opinię w delikatny sposób. Według opinii szkoły *malikickiej*, *szafi'ickiej* i *hanbalickiej* kobieta nie może wyjść za mąż bez zgody opiekuna.

Na opiekuna danej osoby wyznacza się mężczyznę spośród bliskich krewnych, którzy w muzułmańskim

prawie spadkowym nazywają się *asaba*. Opiekun wybierany jest według kolejności zależnej od bliskości pokrewieństwa z podopiecznym. Opiekun musi być pełnoletni i w pełni władz umysłowych. Jeśli podopieczny jest muzułmaninem, to oprócz określonych warunków konieczne jest, aby opiekun również był muzułmaninem.

W kwestii wymagań, zgodnie z którymi opiekun musi być bogobojny i poważny, istnieją między znawcami prawa muzułmańskiego kontrowersje. Opiekunowie posiadają różnorodne uprawnienia, które mogą ulegać zmianie w zależności od opinii *mazhabów*.

III. MAHR

Pieniądze lub inne dobra materialne, które mężczyzna jest zobowiązany przekazać kobiecie po zawarciu aktu małżeńskiego, nazywane są *mahr*.

Mahr stanowi jedną z prawnych konsekwencji aktu małżeństwa. Dlatego wraz z zawarciem małżeństwa kobieta nabywa prawo do otrzymania *mahru*, a dla mężczyzny staje się to obowiązkiem.

Określenie wielkości i rodzaju *mahru* w momencie zawierania małżeństwa nie jest warunkiem, aby *nikah* był prawidłowy i ważny. Jeśli wielkość *mahru* została ustalona w momencie zawarcia małżeństwa, wówczas nazywa się on *mahr musamma*. Jeśli w chwili zawarcia małżeństwa nie ustalono wielkości *mahru*, to za podstawę przyjmuje się wymiar *mahru* wypłacany kobiecie spośród krewnych ze strony ojca. Ustanowiony w ten sposób *mahr* określa się jako *mahr misl*.

IV. RÓWNOŚĆ (KAFAAH)

Termin *kafaah* w muzułmańskim prawie rodzinnym oznacza równość społeczną i materialną między mężczyzną i kobietą, którą chce poślubić. Duża różnica między małżonkami pod względem sytuacji materialnej lub statusu społecznego może stanowić przeszkodę w osiągnięciu przez nich szczęścia i harmonii w życiu rodzinnym, a także wywołać zaniepokojenie w rodzinie panny młodej. Ponieważ z punktu widzenia religii wszyscy ludzie są równi, różnice w statusie społecznym stały się przyczyną szczegółowego rozważenia kwestii równości w małżeństwie.

Według opinii części muzułmańskich uczonych wydanie za mąż panny młodej przez opiekuna jest warunkiem, a zdaniem innej części pożądane. W związku z tym uważa się, że jeśli małżeństwo jest zawierane bez aprobaty opiekuna, to koniecznie należy przestrzegać warunku równości, gdyż nieuczynienie tego może dać stronie przeciwnej prawo do sprzeciwu. Tak więc w małżeństwie równość nie jest warunkiem obowiązkowym. Wymaga się go jedynie po to, aby zapobiec ewentualnym sprzeciwom.

Przedmiotem szczegółowych analiz szkół prawa muzułmańskiego była kwestia, w jaki sposób brak równości może wpłynąć na akt małżeństwa i w czym dokładnie ta równość ma się przejawiać. Jeśli spojrzymy na działania i słowa Wyśłannika Boga (*saat*), to znajdziemy tam ogólne wyrażenia, które można zinterpretować zarówno jako potwierdzenie występowania równości, jak też przeciwko temu. Jednak wypowiedzi te nie zawierają żadnego wyjaśnienia, co dokładnie oznacza ta równość i w czym dokładnie powinna się przejawiać. W tej sytuacji uczeni muzułmańscy, biorąc pod

uwagę znaczenia równości między małżonkami, podzielili się na dwie grupy. Według jednej wszyscy ludzie są równi i pod tym względem zarzuty dotyczące braku równości między małżonkami są nieważne. W opinii drugiej, w niektórych przypadkach nieprzestrzeganie warunku równości może budzić sprzeciw.

Szkoła *hanaficka*, według której kobieta może wyjść za mąż bez zgody opiekuna, uznaje jako warunek małżeństwa równość mężczyzny i kobiety lub status mężczyzny wyższy od pozycji kobiety. W przeciwnym razie opiekun, zwróciwszy się do sądu, może wnieść powództwo o rozwiązanie małżeństwa. Równość postrzegana jest tutaj jako prawo opiekuna. Z drugiej strony są sytuacje szczególne, w których odnosi się wrażenie, że równość jest prawem przysługującym kobiecie.

W literaturze *fikhu hanafickiego* jest powiedziane, że należy przestrzegać równości w odniesieniu do pobożności, statusu społecznego i materialnego. Zgodnie z tym grzeszny mężczyzna nie jest równy bogobojnej dziewczynie, córce pobożnych rodziców. Równość społeczna stanowi kwestię kontrowersyjną. Niektórzy twierdzą, że dotyczy to wyłącznie Arabów. Według innych odnosi się to do wszystkich narodów, w których, podobnie jak u Arabów, nadaje się pochodzeniu ogromne znaczenie. W sprawach statusu materialnego najważniejsze jest nie porównywanie majątku mężczyzny i kobiety, ale to, czy mąż ma możliwość wypłacenia *mahr*u swojej żonie i zapewnienia jej środków do życia. Jednocześnie są też tacy, którzy biorą pod uwagę warunek przybliżonej równości statusu materialnego męża i żony. Abu Jusuf i imam Muhammad przedstawiają jako warunek zgodność zawodu pana młodego i ojca panny młodej, uważając za niedopuszczalną profesję, która nie jest szanowana w społeczeństwie.

V. MATERIALNE WSPARCIE BLISKICH

Wspomnieliśmy już o obowiązku męża zapewnienia żonie środków do życia. Przedstawimy pokrótce obowiązki zabezpieczenia materialnego dzieci wobec rodziców i innych krewnych.

Opinia szkoły *hanafickiej* w tej sprawie jest następująca: każda osoba, niepełnoletnia i dorosła, jest przede wszystkim bezpośrednio odpowiedzialna za swój stan materialny. Potrzeby małego dziecka, które dysponuje zasobami materialnymi, zaspokajane są z tego majątku przez jego opiekuna. Jeśli chodzi o małoletnie dzieci nieposiadające środków materialnych, to zapewnienie im utrzymania jest obowiązkiem ich ojca. Odpowiada za to do osiągnięcia przez dziecko pełnoletniości. Chłopców, którzy stali się pełnoletni i nie są niepełnosprawni, uważa się za odpowiedzialnych za swoje utrzymanie. Dziewczęta i niepełnosprawni chłopcy nie ponoszą odpowiedzialności za środki do życia, nawet po osiągnięciu pełnoletniości. W kwestii, kto powinien ich utrzymywać, istnieją dwie opinie: pierwsza – w pełni ojciec; druga – 2/3 niezbędnych wydatków pokrywa ojciec, a 1/3 zobowiązań bierze na siebie matka. Należy jednak zauważyć, że niemający ojciec i/lub matka nie mają obowiązku utrzymywania swoich dorosłych dzieci. W takim przypadku bardziej zamożny rodzic zobowiązuje się do zapewnienia dzieciom środków do życia. Jeśli oboje rodzice są biedni, więc angażuje się innych krewnych w rozwiązanie tego problemu w ramach decyzji prawnych związanych z bezpieczeństwem materialnym.

Za materialne wsparcie ubogich rodziców, babć i dziadków odpowiedzialne są zamożne dzieci i wnukowie. W ten sam sposób bezpieczni finansowo dziadek

lub babcia są zobligowani do utrzymania swoich źle sytuowanych wnucząt. Istnieją dwie opinie na temat tego, w jakim stopniu syn i córka odpowiadają za materialne wsparcie swoich rodziców. Zgodnie z pierwszą opinią, syn i córka ponoszą tę odpowiedzialność w równym stopniu. Według drugiej, biorąc pod uwagę udział przy podziale spadku, 2/3 wydatków na utrzymanie rodziców ponosi syn, a 1/3 zobowiązań bierze na siebie córka.

Warunkiem koniecznym otrzymania wsparcia materialnego od krewnych jest ubóstwo. Od kobiet nie są wymagane żadne dodatkowe warunki, w przypadku mężczyzn dodatkowym wymogiem jest utrata zdolności do pracy. Jako przykład można przytoczyć osoby niepełnosprawne, które nie są w stanie samodzielnie zarobić na życie.

Według szkoły *hanafickiej*, oprócz rodziców i dzieci, inni bliscy krewni, z którymi zabronione jest zawarcie małżeństwa, mogą zapewniać sobie wzajemnie środki na utrzymanie. Stopień tej odpowiedzialności jest rozdzielany między nich zgodnie z ich udziałem w podziale spadku.

VI. PRZERYWANIE CIĄŻY

Jedną z podstawowych zasad, do których islam przywiązuje najwyższą wagę, jest ochrona życia człowieka i jego potomstwa. W związku z tym nasza religia zachęca do małżeństwa i zabrania zabójstwa. Dziecko żyjące w łonie matki nazywa się embrionem. Jakakolwiek interwencja z zewnątrz, popełniona przez matkę lub inną osobę i powodująca poronienie lub śmierć płodu, jest przedmiotem badań z punktu widzenia jej dopuszczalności lub zakazu oraz odpowiedzialności

prawnej osoby, która się tego dopuściła, i jej otoczenia. Rozważymy tu jedynie przepisy religijne w odniesieniu do działań podejmowanych w celu przerwania ciąży.

Według niektórych uczonych muzułmańskich przerwanie ciąży jest zabronione. Zdaniem Ibn Dżuzaja, *fakiha mazhabu malickickiego*, po dotarciu nasienia do macicy każda ingerencja jest zakazana, tym bardziej po uformowaniu się zarodka. Natomiast interwencja po tchnięciu duszy w płód traktowana jest jak zabójstwo człowieka. Ibn Dżuzaj podkreślił również, że istnieje jednomyślna opinia uczonych o zakazie zabijania embrionu. Imam Ghazali, będący jednym z największych uczonych szkoły *szafi'ickiej*, był tego samego zdania.

Według opinii szkoły *szafi'ickiej* przerwanie ciąży w ciągu pierwszych czterdziestu dni, za obopólną zgodą małżonków i dokonane przez dwóch rzetelnych lekarzy w sposób bezpieczny dla życia kobiety, nie jest zabronione, lecz stanowi działanie niepożądane, zbliżone do *haram*. Przerwanie ciąży po czterdziestu dniach jest niedopuszczalne. Czym dłuższy okres, tym zakaz jest surowszy. Zdaniem *szafi'itów* formowanie płodu rozpoczyna się po upływie czterdziestu dni.

Niektórzy uczeni szkoły *hanbalickiej* podzielili stanowisko *szafi'itów*. Ich zdaniem przerwanie ciąży w ciągu pierwszych czterdziestu dni przed rozpoczęciem tworzenia się płodu jest dozwolone, a po upływie tego okresu zabronione. W opinii innych zabrania się aborcji po tym, jak płód zaczyna wykazywać oznaki życia, czyli po czterech miesiącach.

Wśród uczonych *mazhabu hanafickiego* zdania na ten temat są podzielone. Według niektórych usunięcie nieukształtowanego płodu z nierozwiniętymi organa-

mi jest dopuszczalne, a okres ten obejmuje pierwsze sto dwadzieścia dni. Inni uczeni *hanaficcy* wypowiedzieli się przeciwko uznaniu aborcji za dopuszczalną i nie zgodzili się z ustalonymi ramami czasowymi rozwoju płodu. Ich zdaniem aborcja jest zakazana, nawet jeśli embrion ma mniej niż cztery miesiące. Osobę dokonującą aborcji nie uważa się wprowadzić za popełniającą zabójstwo, jednak traktuje jako dopuszczającą się przestępstwa. Uważali, że kształtowanie płodu następuje przed wskazanym czasem, i zwrócili uwagę na fakt, że słowo „kształtowanie” w danym przypadku może oznaczać wdychanie duszy. W jednym z *hadisów* sto dwudziesty dzień odnotowany jest jako ten, w którym zarodek nabywa duszę (Buchari, *Badul-Halk*, 6; Muslim, *Kadar*, 1). Naukowcy *mazhabu hanafickiego* stwierdzili również, że jeśli płód ukształtował się chociażby częściowo, na przykład widoczne są palce, to uważany jest za dziecko. W tej sytuacji poronienie traktuje się jak poród i wchodzi w życie decyzje prawne, związane z narodzinami dziecka.

Podsumowując, należy stwierdzić, że przerywanie ciąży bez uzasadnionej przyczyny jest niedopuszczalne, a w miarę wzrostu dziecka w łonie matki odpowiedzialność za to również się zwiększa.

VII. SZTUCZNE ZAPŁODNIENIE

Współcześni muzułmańscy prawnicy dopuścili ciążę za pomocą sztucznego zapłodnienia dla tych par małżeńskich, dla których naturalne poczęcie jest niemożliwe. W tym wypadku warunkiem koniecznym jest pobranie nasienia i komórki jajowej od tychże małżonków. Islam przywiązuje szczególną wagę do czystości i legalności relacji między mężczyzną i kobietą. Obok

zakazu związków pozamałżeńskich niedozwolone jest również sztuczne zapłodnienie między osobami niebędącymi małżeństwem.

VIII. MAJĄTEK ZMARŁEGO I DZIEDZICZENIE

Pozostawiony przez zmarłego majątek zwany jest spadkiem. Po śmierci w odniesieniu do dziedziczenia wchodzi w życie określone prawa w następującej kolejności:

1. Spłata z odziedziczonego spadku długów związanych z zastawionym mieniem

Na przykład, jeśli cokolwiek z masy spadkowej zostanie zastawione, wierzycielowi przysługuje prawo pierwszeństwa do tego mienia. A jeśli z majątku spadkowego są jakieś inne dobra w ilości wystarczającej tylko na spłatę długu, to zostają sprzedane, a uzyskane środki przeznacza się na uregulowanie długów. W przypadku, gdy pieniądze ze sprzedaży zadłużonego majątku nie pokrywają kwoty długu, wówczas wierzyciel co do pozostałej części długu znajduje się w takiej samej sytuacji jak zwykli wierzyciele. Jeśli kwota otrzymana ze sprzedaży zastawu przewyższa kwotę długu, wówczas pozostałe środki wliczane są do spadku.

2. Wydatki związane z pogrzebem

Koszty umycia zwłok, całunu, pogrzebu i innych usług pokrywane są ze spadku. Należy tu trzymać się zasady złotego środka: unikać zarówno rozrzutności, jak też skąpstwa. Jeśli odziedziczony majątek nie wystarcza na spłatę długów lub wśród spadkobierców są dzieci, to w takim przypadku trzeba jeszcze bardziej uważać na marnotrawstwo i zbędne wydatki. W przeciwnym razie koszty te nie zostaną pokryte ze spadku, a osoba ponosząca je będzie osobiście odpowiedzialna.

3. Wypłata innych zadłużeń, które nie zostały wymienione w pierwszym punkcie

Jeśli pozostawiony w spadku majątek nie wystarczy na spłatę wszystkich długów, to te zobowiązania, które potwierdza osoba umierająca, ale nie są uwierzytelnione żadnymi dokumentami, zostają uznane jako długi drugiej kategorii i pierwszeństwo w spłacie mają uznane długi. Jeśli pozostały spadek nie wystarczy na spłatę wszystkich długów jednej kategorii, wtedy wszystkie zobowiązania są obniżane w tej samej proporcji. Gdy niespłacona część nie zostanie przez wierzycieli umorzona, długi zmarłej osoby pozostaną do Dnia Sądu. W przypadku, gdy odziedziczony majątek nie wystarczył na spłatę długów, spadkobiercy, jeśli chcą, mogą spłacić pozostałą część, chociaż nie są do tego zobowiązani. Według opinii szkoły *hanafickiej* zobowiązania religijne (długi przed Bogiem), takie jak *zakat* i *hadżdż*, nie odnoszą się do przedmiotowych długów. Umierająca osoba powinna zostawić testament dotyczący spłaty długów. W przypadku jego braku spadkobiercy nie są zobowiązani do ich uregulowania. Jeśli testament pozostawiono, to długi te należą do czwartej kategorii i są spłacane zgodnie z wolą zmarłego.

4. Wykonanie testamentu

Testament zmarłego, sporządzony zgodnie z normami islamu, po rozliczeniu wszystkich wymienionych wydatków i opłat, może dotyczyć trzeciej części pozostałego mienia. Jeśli rozchody według testamentu przewyższają $\frac{1}{3}$, wówczas potrzebna jest zgoda spadkobierców. Gdy testament mówi o przekazaniu majątku na rzecz jednego ze spadkobierców, nawet jeśli jego wielkość jest mniejsza niż $\frac{1}{3}$, jest to sprzeczne z *hadisem* Wysłannika Boga (*saat*) i bez zgody pozostałych spadkobierców takie przekazanie nie może być wykonane.

IX. PODZIAŁ SPADKU

Po dokonaniu wszystkich powyższych płatności z majątku zmarłego, pozostała część zostaje podzielona między spadkobierców.

Podstawowe zasady związane z podziałem majątku:

1. Spadek jest dzielony między żyjącymi bliskimi krewnymi zmarłego i jego żoną. W związku z tym spadkobiercami nie są wcześniej zmarli bliscy krewni i żona. Dziecko, które w chwili śmierci spadkodawcy znajduje się w łonie matki i urodzi się żywe w wyznaczonym terminie, jest również spadkobiercą.

2. Jeśli przyczyną śmierci była zbrodnia, a morderca wchodził do grona spadkobierców, to nie otrzymuje niczego ze spadku, a przy podziale majątku uważa się, że taka osoba nie istniała.

3. Spadkobiercy i spadkodawca muszą wyznawać jedną religię. Jeśli zmarły był muzułmaninem, a jego bliscy krewni i żona nie są muzułmanami lub gdy zmarły nie był muzułmaninem, a żona i bliscy krewni są muzułmanami, w takim przypadku spadku nie otrzymują.

Większość decyzji prawnych dotyczących dziedziczenia opiera się na ajatach Koranu (sura *Kobiety*, 4:11–12, 176).

Spadkobiercy, którzy obowiązkowo otrzymują udział w spadku, dzielą się na trzy grupy: a) małżonkowie; b) ojciec i matka; c) dzieci (synowie i/lub córki). Jeśli ojciec zmarłego zakończył życie przed nim i zmarły nie ma syna, w takim przypadku spadek może przejść do braci zmarłego.

Małżonek/małżonka

Mąż lub żona otrzymują różne udziały w spadku w zależności od obecności dzieci wśród spadkobierców. Po zmarłym mężu, jeśli jest żywe dziecko, żona otrzymuje $\frac{1}{8}$ część, a gdy nie ma żywego dziecka, żonie przypada $\frac{1}{4}$ część spadku. Po śmierci żony, jeśli pozostaje dziecko, mąż otrzymuje $\frac{1}{4}$ część, a gdy dziecka nie ma, wówczas mężowi przypada połowa spadku (sura *Kobiety*, 4:12).

Rodzice

Jeśli zmarły ma dzieci lub braci, to każdemu z rodziców przypada $\frac{1}{6}$ część spadku. Gdy zmarły nie ma dzieci ani braci i spadkobiercami są tylko rodzice, wówczas $\frac{1}{3}$ spadku przypada matce (sura *Kobiety*, 4:11), a $\frac{2}{3}$ ojcu. Jeżeli oprócz rodziców zmarły miał żonę/męża, to po otrzymaniu przez współmałżonka jego udziału, $\frac{1}{3}$ pozostałego spadku przypada matce, a $\frac{2}{3}$ ojcu.

Dzieci

Jeśli zmarły nie ma syna, a jedynie córkę, wówczas ona otrzymuje połowę spadku. Gdy zmarły ma dwie lub więcej córek, to w tym przypadku otrzymują one $\frac{2}{3}$ majątku i dzielą go między sobą równo. Jeśli zmarły ma i córkę/córki, i syna/synów, to po otrzymaniu udziału przez małżonków i rodziców, pozostała część spadku jest dzielona w następujący sposób: syn dostaje podwójny udział córki (sura *Kobiety*, 4:11). Gdy zmarły ma tylko syna lub synów, pozostała część spadku jest dzielona między nich w równych proporcjach.

Bracia, siostry

Jeśli syn lub ojciec zmarłego żyje, bracia nie otrzymują spadku. Jeśli syn nie żyje, ale żyje jego syn, wówczas on zastępuje syna. W ten sam sposób, jeśli ojciec nie żyje, ale jego ojciec żyje, wówczas dziadek zajmuje miejsce ojca. Jeśli nie ma syna/wnuka i ojca/dziadka, wówczas bracia i siostry, w zależności od płci i liczby, stają się spadkobiercami w tej samej kolejności, jak przedstawiono powyżej (sura *Kobiety*, 4:12, 176). Przytoczone decyzje prawne dotyczące rodzeństwa mogą ulec zmianie, jeśli chodzi o przyrodnych braci i siostry. Ponadto, zgodnie z jednym z *hadisów* Wysłannika Boga (*saat*), jeśli matka nie żyje, to babcia (matka ojca/matki) otrzymuje 1/6 część. Gdy żyją obie babcie, ta część jest równo podzielona pomiędzy nimi. Jeśli syn zmarłego nie żyje, to jego dzieci otrzymują część spadku, a z punktu widzenia wpływu na wielkość udziału innych krewnych traktuje się je niczym własne dzieci zmarłego. Jeżeli ojciec nie żyje, ale jego ojciec żyje, to z pewnymi różnicami zajmuje jego miejsce.

MĄDROŚĆ SZARIATU W SPRAWACH MAŁŻEŃSTWA I ŻYCIA RODZINNEGO

I. ŻYCIE RODZINNE PROROKA MUHAMMADA (*saat*) PRZYKŁADEM DLA MUZUŁMANÓW

Niektórzy myślą, że Prorok Muhammad (*saat*) nigdy nie miał problemów z żonami. W rzeczywistości jednak wcale tak nie było.

Zacne małżonki Wysłannika Boga (*saat*), matki prawowiernych, nie zawsze były spokojne i cierpliwe, ale zwykle uprzejme i przyjazne. Czasami ulegały uczuciom tkwiącym w ludzkiej naturze, co powodowało zmianę ich stosunku do bliskich. Nad tymi szlachetnymi kobietami, które były gotowe oddać życie za Proroka (*saat*), czasami górę brały emocje i traciły nad sobą panowanie. W stanie wzburzenia emocjonalnego niekiedy czyniły mu wyrzuty, czego potem żałowały.

Należy zaznaczyć, że wszystkie takie epizody były spowodowane pewnymi wewnętrznymi przyczynami.

Po pierwsze, Wszechmogący Bóg chciał pokazać ludziom wysoką moralność Proroka Muhammada (*saat*). Najpiękniejsze cechy człowieka najwyraźniej przejawiają się w rodzinie, w relacjach między najbliższymi. Swoim przykładem Prorok Muhammad (*saat*) pokazał wszystkim głowom rodziny – mężom, ojcom i dziadkom – jak należy zachowywać się w różnych sytuacjach rodzinnych.

Z woli Boga Prorok Muhammad (*saat*) musiał znosić nieprzyjemne chwile, które wymagały kolosalnej wytrzymałości i cierpliwości. Czasami zdarzało się, że matki wierzących nieświadomie były nietaktowne i raniły godność Proroka (*saat*). Nic jednak nie mogło go wzburzyć. Łagodzenie wszelkich napięć było dowodem jego wysokiego morale.

Po drugie, swobodne zachowanie szlachetnych żon w relacjach z Prorokiem (*saat*) tłumaczono jego pokorą, zrozumieniem i dobrocią. Zawsze komunikował się z ludźmi zgodnie z ich poziomem duchowym i moralnym. Z każdym dyskutował językiem, który najbardziej odpowiadał poglądom rozmówcy. Powierzono mu tak wielką i świętą misję proroctwa, jego ranga była bardzo wysoka, ale nie miało to żadnego wpływu na jego relacje z ludźmi. Szlachetne usposobienie najlepiej odzwierciedlało się w jego życiu rodzinnym.

Zdarzało się, że małżonki chodziły od rana do wieczora obrażone na Proroka (*saat*). Czasami i Wysłannik Boga (*saat*), aby żony zdały sobie sprawę ze swoich błędów, dawał im czas na poprawę i nie zbliżał się do nich. Jednak pod żadnym pozorem nie bił swoich żon, nawet nie straszył ich kijem. Nie podnosił ręki nie tylko na swoje żony, ale także na swoich sług, którzy służyli mu przez wiele lat.

Prorok Muhammad (*saat*) żył w taki sposób, aby jego czyny i zachowanie były wzorem dla jego współtowarzyszy i zwolenników. Pozwolenie Boga na posiadanie wielu żon zostało wyjaśnione faktem, że Prorok Muhammad (*saat*) uczył swoich wyznawców zasad postępowania w rodzinie, manier w relacjach z żonami i domownikami. Następnie szlachetne matki prawowiernych szczegółowo opowiadały o zachowaniu Proroka (*saat*) i jego stosunkach z członkami ich rodzin.

Przecież stworzenie ogniska rodzinnego w tym samym czasie z różnymi kobietami i z każdą z nich zbudować relacje tak, aby ją zadowolić – to zadanie niezwykle trudne. Stworzenie środowiska rodzinnego, które najlepiej odpowiada naturalnym skłonnościom i cechom psychicznym każdej kobiety z osobna, jest możliwe tylko dzięki łasce Boga.

Niech więc mężczyźni, którzy nie mogą znieść wymówek swoich żon, zwrócą uwagę na życie rodzinne Proroka Muhammada (*saat*) i zastanowią się nad swoim zachowaniem.

O powstrzymaniu kłótni

Prorok Muhammad (*saat*), posłany jako miłosierdzie dla światów, pewnego razu zapytał swoich towarzyszy: *Czy poinformować was, jakie kobiety trafią do Raju?*

Towarzysze odpowiedzieli: „Opowiedz nam o nich, o Wysłanniku Boga!”.

O tych szczęśliwych kobietach Prorok Muhammad (*saat*) wypowiedział się następująco:

Te kobiety bardzo kochają swoich mężów. Rodzą im dzieci. Ale kiedy mężowie są na nie źli lub obrażeni, kładą ręce na rękach swoich mężów i mówią:

„Oto moja dłoń na twojej. I dopóki nie będziesz ze mnie zadowolony, nie pójdę spać” (Tabarani, *Al-Kadir*, 19/140).

Na świecie jest niewielu mężczyzn, którzy przed taką żoną nie powstrzymaliby swego gniewu i nie uspokoiłoby się, pojmując swój błąd. Życie kobiety, która wykazuje taką pokorę przed mężem i demonstrowuje tak niesamowitą wytrzymałość, z pewnością będzie

szczęśliwe zarówno na tym świecie, jak i w życiu wiecznym. Mężczyzna, który nie przyjmie przeprosin takiej kobiety i nadal będzie ją surowo traktował, odpowie za to przed Bogiem.

W miłości jest miejsce na zazdrość

Szlachetna matka wierzących Aisza (ra) powiedziała, co następuje:

„Pewnej nocy Prorok (sał) nagle wyszedł z domu. Pomyślałam, że poszedł do drugiej żony. Poczułam zazdrość. Od razu zdenerwowałam się i posmutniałam. Kiedy wrócił, zapytał mnie:

– *Co się stało Aiszo? Na pewno byłeś o mnie zazdrosna.*

Odpowiedziałam mu:

– Oczywiście, taka piękna kobieta jak ja z pewnością będzie zazdrosna o takiego mężczyznę jak ty!

Prorok powiedział:

– *Jak rozumiem, był u ciebie szatan.*

Zapytałam ze zdziwieniem:

– O Wysłanniku Boga! Czy to możliwe, aby obok mnie był szatan?

Prorok przemówił:

– *Tak, możliwe!*

Zapytałam go ponownie:

– Czy naprawdę obok każdego człowieka znajduje się szatan?

Odpowiedział mi:

– *Tak!*

Zapytałam jeszcze raz:

– Dobrze, a czy obok ciebie też może być szatan?

Prorok dał mi następującą odpowiedź:

– *Tak, również obok mnie jest szatan, lecz Bóg okazał mi miłosierdzie i szatan jest mi posłuszny!* (Muslim, Kijamat, 70).

II. ZAZDROŚĆ W ŻYCIU RODZINNYM

Kobieta jest darem od Boga

Honor i godność są równie ważne jak wiara. Jest to największy dar, jaki Bóg dał mężczyźnie, prawdziwa męska cnota. Jeśli zajdzie konieczność, w imię honoru i godności można poświęcić swoje życie i w przypadku śmierci otrzymać tytuł *szahida*. Prorok Muhammad (*saal*), posłany jako miłosierdzie dla światów, powiedział, że Bóg w Dniu Sądu nie skieruje Swojego miłosiernego spojrzenia i nie wprowadzi do Raju trzech osób:

1. *Tego, kto bez powodu sprzeciwił się woli rodziców, znieważył ich prawa i nie spełnił swojego obowiązku wobec nich.*

2. *Tego, kto nie był zazdrosny o swoją żonę wobec innych mężczyzn (to znaczy, spokojnie patrzył na przygody swojej żony).*

3. *Kobiety, która upodobniła się (strojem, ruchami i nawykami) do mężczyzn (Nasai, Zakat, 69).*

Smutny koniec czeka takich ludzi w przypadku śmierci bez okazania skruchy. Muszą zdać sobie sprawę z popełnionych błędów, odbyć pokutę i wówczas Bóg otoczy ich swoim miłosierdziem, jeśli będzie taka Jego wola.

Czym jest zazdrość?

Dopuszczalna zazdrość – to opieka i ochrona tego, co jest należne z mocy prawa, to niechęć do dzielenia się tym z kimkolwiek. Zazdrość w normalnej rodzinie oznacza wysiłek, jaki ma na celu ochronę współmałżonki, którą Bóg powierzył do wspólnego życia. Jednym słowem, zazdrość jest ochroną kobiety przed tym, co zabronione – *haramem*.

W języku arabskim zazdrość określa się terminem *gajrat*. W niektórych przypadkach okazywanie zazdrości jest *fardeem*.

Zazdrość oznacza zablokowanie wszystkich dróg prowadzących do zabronionych rzeczy. To powstrzymanie kobiety przed wpadnięciem w ogień piekielny, kontrolowanie swoich namiętności poprzez zaspokojenie własnych pragnień. Zazdrość świadczy o przewidywaniu zbliżającego się niebezpieczeństwa i podjęciu odpowiednich działań z wyprzedzeniem. Bycie zazdrośnym oznacza ochronę kobiety przed wszelkimi działaniami, które mogłyby umniejszyć jej godność i splamić honor małżeństwa, a w konsekwencji wywołać wyrzuty sumienia i wstydu.

Kiedy zazdrość jest okazywana w koniecznym przypadku, wówczas służy jako swego rodzaju osłona przed niebezpieczeństwem. Kobieta będzie zawsze wdzięczna małżonkowi, który chroni ją i zabezpiecza przed zagrożeniem.

Jednak nadmierna i chorobliwa zazdrość, wywołana pustymi podejrzeniami i wątpliwościami, często przeradza się w kłopoty i jest powodem chłodnych relacji między małżonkami, zakłócając rodzinną harmonię. Dlatego należy bardzo uważać, aby nie przesadzić z zazdrością.

Zdrowa zazdrość

Uczucie zazdrości jest nieodłączne zarówno u mężczyzn, jak i u kobiet, ale bardziej właściwe dla mężczyzn, ponieważ to mąż musi dbać o godność i honor rodziny i ją utrzymywać. Jeśli małżonek nie będzie zazdrosny o swoją żonę wobec obcych mężczyzn, nie zatroszczy się o jej honor i nie ochroni przed zakazanym zachowaniem, zostanie uznany za grzesznika. Także kobieta popełni grzech, jeśli pozwoli obcym mężczyznom na niestosowne zachowanie wobec siebie.

Pobożna kobieta jako małżonka należy tylko do męża i powinna kochać tylko jego. Inni ludzie mogą ją kochać jak matkę, ciocię, siostrę lub siostrę w wierze. Jednak także tu obowiązują określone zasady postępowania.

W przypadku naruszenia ogólnie przyjętych norm należy okazywać zazdrość w granicach rozsądku, przestrzegając przyzwoitości.

Zazdrość jest dwojakiego rodzaju: z powodu realnych zdarzeń oraz bezpodstawną – pod wpływem niepotrzebnych wątpliwości.

W tej sprawie Wysłannik Boga (*saat*) powiedział:

Zazdrość, którą lubi Bóg, jest zazdrością wynikającą z ważnych przyczyn. Zazdrością powodującą gniew Boga, jest zazdrość nieuzasadniona (Abu Dawud, Zakat, 66).

Potępienie bezpodstawnej zazdrości tłumaczy się tym, że może ona sprzyjać negatywnym myślom o kimś, podczas gdy niektóre rodzaje podejrzeń są grzechem.

Ali (*radijallaahu anhu*, niech Bóg będzie z niego zadowolony, *ra*) powiedział: „Nigdy nie bądź nadmiernie

zazdrosny o swoją żonę, ponieważ później możesz ją winić za niestosowne czyny”.

Oczywiście czasami trzeba być zazdrosnym. W niektórych przypadkach zazdrość jest nawet godną pochwały cechą charakteru. Każdy mężczyzna, któremu drogie są godność i honor rodziny, powinien okazywać rozsądną zazdrość.

Wysłannik Boga (*saaf*) powiedział:

*Najwyższy Bóg jest zazdrosny o swoje służby. Wierzący sługa jest również zazdrosny. Najwyższy Bóg jest zazdrosny o swoje służby, kiedy grzeszą (to znaczy powstrzymuje ich od tego). Dlatego zabrania się popełniania wszelkich niemoralnych czynów, zarówno potajemnych, jak i jawnych (Buchari, *Nikah*, 107; Muslim, *Tauba*, 36).*

W nawiązaniu do naszego tematu Prorok Muhammad (*saaf*) powiedział:

*Zaprawdę, Wszechmogący Bóg lubi niektóre rodzaje zazdrości, a inne wywołują Jego gniew. W taki sam sposób lubi pewne rodzaje wyniosłości, ale niektórych nie toleruje. Zazdrość, która podoba się Bogu, to taka, która jest spowodowana określonymi przyczynami. Niestusznazazdrość, gdy mężczyzna bez powodu jest zazdrosny o swoją żonę, wywołuje Jego gniew. Wyniosłość, którą lubi Bóg, to wyniosłe zachowanie podczas spotkania z wrogiem oraz w trudnych chwilach życia, kiedy mężczyzna zachowuje poczucie własnej wartości. Wyniosłość powodująca gniew Boga, to arogancka postawa wobec ludzi w normalnym czasie (Abu Dawud, *Dżihad*, 104; Nasai, *Zakat*, 66).*

Gdy nie ma pilnej potrzeby, żonie nie wolno wchodzić do pomieszczenia, gdzie przebywają obcy mężczyźni, ani zbyt często spacerować po ulicy.

W jednym ze swoich kazań Ali (ra) powiedział: „Słyszałem plotki, że wasze żony chodzą po ulicach ramię w ramię (poprzeplatane) z obcymi mężczyznami. A wy co, nie jesteście o nie zazdrośni? Zapamiętajcie, od mężczyzny, który nie jest zazdrosny o swoją żonę, nie można oczekiwać niczego dobrego” (Bagawi, *Szarhus sunna*, 5/194).

Prorok Muhammad (sał) opowiadał:

W noc Isra (nocna podróż niebiańska) zobaczyłem w Raju pewien pałac. Jakaś kobieta w pobliżu pałacu robiła taharat. Kiedy zapytałem: „Do kogo należy ten pałac?”, otrzymałem odpowiedź: „To jest pałac Omara”. Chciałem pospacerować po pałacu, ale gdy przypomniałem sobie o zazdrości Omara, zmieniłem zdanie.

Słyszając słowa Wyśłannika Boga (sał), Omar rozplakał się i przez łzy przemówił: „O Wyśłanniku Boga! Czy naprawdę będę o ciebie zazdrosny?” (Buchari, *Bi-diul halk*, 8)

III. SPOSOBY ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW

Jeśli w jakimś związku małżeńskim zapanował chłód, wzajemna nieprzychylność lub wrogość i wyczerpały się wszystkie możliwości rozwiązania zaistniałych problemów, należy postępować w następujący sposób.

Gdy przyczyną nieporozumień jest niedopuszczalne zachowanie obojga partnerów lub też cała wina leży po stronie mężczyzny, wówczas małżonkowie wybierają sobie przedstawicieli spośród swoich bliskich. Osoby te powinny uważnie wysłuchać pretensji małżonków, a następnie dołożyć wszelkich starań, aby pogodzić strony i uratować rodzinę. W tej kwestii Wszechmocny Bóg w Koranie nakazuje:

وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا
مِّنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِّنْ أَهْلِهَا

***Ła in chiftum szikaaka bajnihimaa fab'asuu
hakamam min ahlihii Ła hakamam min ahlihaa.***

A jeśli boicie się zerwania więzi pomiędzy nimi dwojgiem, to poślijcie rozsądzącego z jego rodziny i rozsądzącego z jej rodziny (sura *Kobiety*, 4:35).

Aby jak najlepiej rozwiązać ostry spór zaistniały w pewnej rodzinie, *hazrat Omar (ra)* wyznaczył rozjemcę i wysłał go tam. Za jakiś czas człowiek ten wrócił i powiedział *hazratowi*, że nie może pojednać małżonków. Wówczas Omar zaczął mu czynić wyrzuty, że przecież Bóg w Koranie nakazuje: „Jeśli oni oboje pragną pojednania, to Bóg im pomoże”. Rozkazał rozjemcy do nich wrócić i pogodzić małżonków!

Za drugim razem rozjemcy, pełnemu dobrych intencji i natchnionemu Koranem, udało się przywrócić spokój w rodzinie.

Jeśli rodzina ma problemy z winy kobiety, mężczyzna powinien powstrzymać ją fizycznie, ostrzec o możliwych konsekwencjach i przywołać do porządku.

Mąż, którego żona narusza nakazy religijne i dopuszcza się niestosownego zachowania, ze względu na Boga powinien najpierw wyjaśnić jej popełniane błędy i udzielić ostrzeżenia. Jeśli kobieta uparcie prowadzi swój dawny styl życia, mąż może użyć działań fizycznych, aby powstrzymać ją od popełniania grzechu.

Podobnie jak i w innych sprawach, wychowując kobietę, należy zachować określoną kolejność. Najpierw

wypada wyjaśnić problem, udzielić niezbędnych pouczeń i rad, a jeśli zajdzie potrzeba, postraszyć. Jeśli podjęte kroki nie skutkują i żona nadal zachowuje się jak dawniej, trzeba zignorować ją w łóżku.

Gdy i to nie zadziała, należy na trzy dni rozdzielić jej łóżko, pozostając nadal w jednej sypialni. W przypadku nieskuteczności tych metod, gdy kobieta nie chce naprawić błędów, konieczne jest zastosowanie środków ostatecznych.

Pewnego razu do Proroka Muhammada (*saat*) przyszedł jakiś muzułmanin i zapytał:

– Jakie prawa przysługują kobiecie?

Wysłannik Boga (*saat*) odpowiedział następująco:

– Mąż musi zapewnić jej pożywienie i odzież. Jednocześnie nie ma prawa robić żonie wyrzutów i poniżać na oczach innych. Mężczyzna nie powinien jej bić, ale w skrajnej sytuacji może ją lekko uderzyć. W przypadku kłótni mężczyzna nie powinien opuszczać domu, może być zagniewany na żonę, ale ma pozostać w miejscu zamieszkania (Abu Dawud, Nikah, 41–42).

Nie wolno znieważać kobiety za jej plecami

Opowiadanie

Jeden z prawych mężczyzn był w ciągłym konflikcie ze swoją żoną. Kobieta miała cechy charakteru, których w żaden sposób nie mógł zmienić. Bardzo go to smuciło, ale gdy znajomi pytali o żonę, ukrywał rodzinne sekrety i odpowiadał następująco:

– Mężczyźni nie wypada mówić nic złego o kobiecie, z którą jest żonaty. Może mówić innym tylko o jej dobrych cechach.

Po jakimś czasie ten prawy człowiek rozstał się z żoną i kiedy zapytano go o przyczynę rozwodu, udzielił takiej odpowiedzi:

– Jest to moja była żona i nie ponoszę za nią żadnej odpowiedzialności. Co mogę powiedzieć o osobie, która nie ma ze mną nic wspólnego?

Słynny mędrzec imam Suhrawardi o charakterze tego prawego mężczyzny powiedział tak: „Jest to nasycenie się Bożą moralnością. Jest to przeniknięcie obyczajów Boga, który zakrywa grzechy Swoich sług i pokazuje tylko ich pozytywne strony” (Suhrawardi, *Awarif*, 439).

Szczęście rodzinne kryje się w byciu posłusznym

Niektóre *hadisy* podają następujące obowiązki kobiety:

Jeśli kobieta odejdzie z tego świata, a mąż był zawsze z niej zadowolony, na pewno trafi do Raju (Tirmizi, *Rada*, 10).

Jeśli kobieta będzie pięć razy dziennie wykonywać modlitwę, przestrzegać postu w ramadanie, szanować rodzinę i słuchać męża, usłyszysz: „Wejdź do Raju dowolnymi drzwiami, jakimi tylko pragniesz!” (Ahmad ibn Hanbal, *Musnad*, 4:341).

Kobieta nosi swoje dziecko w łonie, rodzi je i otacza dobrocią. Jeśli kobiety nie zapomną o dobru swoich mężów i będą nieustannie wykonywać modlitwy, wejdą do Raju (Ibn Madża, *Nikah*, 62).

Pewnego dnia Wysłannik Boga (*saat*) powiedział:

Obserwowałem Piekło i widziałem, że większość mężczyzn stanowią kobiety.

Słyszając te słowa, kobiety natychmiast zapytały, dlaczego tak się dzieje. Otrzymały następującą odpowiedź:

Ponieważ wy, kobiety, często zawodziście i zapominacie o dobroci swoich mężów (Buchari, *Idajn*, 7; Muslim, *Idajn*, 4).

W innym *hadisie* Prorok Muhammad (*saat*) dużą liczebność kobiet w Piekło wyjaśnił w następujący sposób:

Widziałem ogrody Raju, ale tam było mało kobiet. Zapytałem: „A gdzie są kobiety?”. Strażnik Raju odpowiedział mi: „Wejście do Raju uniemożliwiły im dwie czerwone rzeczy” (Buchari, *Rikak*, 16).

Mówiąc o czerwonych rzeczach, Prorok Muhammad (*saat*) miał na myśli cenną biżuterię i drogie ubrania, które wzbudzały zazdrość biednych.

IV. DOBRE UCZYNKI KOBIET

Dobre uczynki i jałmużna to nie tylko rozdawanie środków materialnych. Istnieją tysiące sposobów okazywania swojej szczodrości. Muzułmańska kobieta może i powinna uczestniczyć we wszystkich wydarzeniach charytatywnych.

Kobieta, której materialne zasoby osiągnęły wymiar *nisabu* (minimalna kwota podlegająca *zakatowi*, czyli podatkowi), musi wypłacić *zakat* i *sadakę fitr* (przekazanie potrzebującym określonej kwoty pieniędzy lub żywności pod koniec *ramadanu*), złożyć ofiarę i jeśli wystarczy jej sił i możliwości, odbyć pielgrzymkę. Wymienione obowiązki powstają niezależnie od tego, czy otrzymała spadek, cenne prezenty, czy sama zapracowała na ten majątek.

Jeśli chodzi o inne rodzaje pobożnych działań, kobieta ma całkowitą swobodę wyboru. Osobiste środki może wydawać według własnego uznania i nie musi pytać o zgodę współmałżonka. Jeżeli jej mąż jest niezamożny, to pożądane, aby majątna kobieta przekazała darowiznę na rzecz swojego męża, dzieci, bliskich krewnych lub sąsiadów.

Jeśli kobieta nie posiada osobistego majątku i pozostaje na utrzymaniu męża, wtedy ponosi pełną odpowiedzialność za bezpieczeństwo mienia męża i za dbanie o należyty porządek w pomieszczeniach domu. Taka kobieta musi prosić o pozwolenie męża na pokrycie jakichkolwiek wydatków, ale zgoda powinna mieć charakter ogólny, a nie konkretny.

Wszystkich muzułmanów zachęca się do wyrażenia ogólnego pozwolenia małżonkom do dysponowania zasobami domu. Na przykład, aby kobieta mogła spokojnie pomóc, gdy sąsiedzi proszą o chleb, mleko lub pożyczenie czegoś, poczęstować gości lub dać jedzenie potrzebującym.

Ogólne zezwolenie jest udzielane w zależności od lokalnych obyczajów. Nawet jeśli sytuacja finansowa pozostawia wiele do życzenia, każdy może pomóc sąsiadom lub bliskim. Wszelki dobry uczynek zostanie stokrotnie nagrodzony. Dlatego też nikt pod tym względem nie powinien być skąpy.

Na określone rodzaje dobroczynności udziela się konkretnego zezwolenia, dlatego żadna kobieta nie ma prawa do ich wykonywania bez zgody męża. Wyjątkiem jest sytuacja, gdy mąż powie żonie, żeby postępowała, jak chce.

Nagroda (*hasanat*) za jałmużnę, którą kobieta dała z majątku męża, jest zapisana zarówno darczyńcy, jak i osobie, która zarobiła te środki.

Przy tej okazji Wyśłannik Boga (*saat*) powiedział:

Jeśli kobieta przekaze jałmużnę z majątku męża lub rozda produkty żywnościowe, nie przekraczając rozsądnych granic, zostanie jej zapisane wynagrodzenie. Nagroda zostanie również zapisana jej mężowi, który zarobił te pieniądze. Podobnie jest z dobrymi uczynkami sług. Nagroda, na jaką ktoś zasługuje, w żaden sposób nie umniejsza zasług innych ludzi (Buchari, Bujug, 12; Muslim, Zakat, 80–81).

Szlachetna Asma (*ra*), córka Abu Bakra (*ra*) powiedziała:

Pewnego razu przyszedł do Proroka Muhammada (*saat*) i zapytałam: „O Wyśłanniku Boga! Nie mam żadnych środków finansowych, ale w domu są pieniądze zarobione przez mojego męża Zubajra. Czy mogę przekazać z nich jałmużnę?”. Wyśłannik Boga (*saat*) odparł:

Przekaz jałmużnę na miarę swoich możliwości (z własnego majątku i z zasobów męża tylko za jego zgodą)! Nie bądź skąpa, aby Bóg nie poskąpił tobie Swojego miłosierdzia (Nawawi, Szarhu muslim, 7:120)

Prorok Muhammad (*saat*) mówił:

O muzułmańskie kobiety! Niechaj nikt z ludzi nie uważa za nieistotną nawet najmniejszą pomoc, którą może okazać sąsiadom. Niech ugaszczają się nawzajem, nawet jeśli mają jedną jagnięcą nóżkę (Buchari, Zakat, 22; Muslim, Zakat, 89).

Kiedy Aisza (*ra*) zapytała Proroka (*saat*), od którego sąsiada powinna zacząć przekazywać jałmużnę, otrzymała odpowiedź:

Zaczynaj od tego, którego drzwi są bliżej ciebie niż inni sąsiedzi (Buchari, *Adab*, 30; Muslim, *Zakat*, 90).

Przypomnimy następujące radosne przesłania Wyśłannika Boga (*saat*), jakie dotyczą dawania jałmużny na drodze Boga:

Jałmużna jest tarczą, która chroni człowieka na tym świecie przed różnymi kłopotami, a na tamtym świecie – przed ogniem piekielnym.

Jałmużna gasi gniew Boga i zapobiega złej śmierci.

W Dzień Sądu wszyscy będą znajdować się w cieniu swojej jałmużny, zanim rozpocznie się rozliczenie (za popełnione czyny).

W *hadisach* jest powiedziane, że większość mieszkańców Piekła stanowią kobiety, które bezustannie przeklinają, narzekają na swój los i zaprzeczają dobroci mężów (Buchari, *Hajz*, 6; Muslim, *Iman*, 132).

Aby uratować kobiety od Piekła, Wyśłannik Boga (*saat*) udzielał takich rad:

O kobiety! Przekazujcie jak najwięcej jałmużny, nawet jeśli będziecie musiały rozstać się ze swoją biżuterią! Często proście Boga o przebaczenie za swoje grzechy (Buchari, *Zakat*, 48; Muslim, *Zakat*, 45–46).

Do Proroka Muhammada (*saat*) przyszła kobieta z córką, na ręce której mieniły się złote bransolety. Wyśłannik Boga (*saat*) zapytał:

Czy płacie od nich (od bransolet) zakat?

Kobieta odpowiedziała przecząco, więc Prorok (*saat*) zadał kolejne pytanie:

A czy spodoba ci się, gdy w Dniu Sądu Bóg nałoży na twoje ręce ogniste bransolety?

Kobieta zaprzeczyła, natychmiast zdjęła bransolety z rąk córki, położyła je przed Prorokiem (*saat*) i zawołała:

„Jest to dar na drodze Boga i Jego Wysłannika!”
(Abu Dawud, *Zakat*, 4).

Imam Tirmizi przekazał następującą wersję tego *hadisu*:

Prorok Muhammad (*saat*), zadając to samo pytanie dwóm kobietom, nakazał im:

W takim przypadku płacie za nie zakat (Tirmizi, *Zakat*, 12).

Wypłata obowiązkowej części *zaku*tu (podatku) nie jest szczodrością. To po prostu pozbycie się skąpstwa i chciwości. Wysłannik Boga (*saat*) głosił:

*Oprócz wypłaty zaku*tu istnieją inne cele, na które można wydać pieniądze, jakie posiada muzułmanin (Tirmizi, *Zakat*, 27; Ibn Madża, *Zakat*, 3).

Muzułmanin powinien zrobić wszystko, co w jego mocy, aby uratować przed skąpstwem swoją żonę, dzieci i każdego, kto jest pod jego pieczę. Należy w każdy możliwy sposób zachęcać do aktów dobroczynności. Członków rodziny i bliskich trzeba uczyć dobrych uczynków, nawet jeśli to jest tylko kawałek chleba dla sąsiadów i przyjaciół, szklanka wody lub trochę słodyczy.

Szczodrość muzułmańskiej matki zawsze była, jest i będzie doskonałym przykładem dla dzieci. A ponieważ ojca często nie ma w domu, więc to matka uczy swoje dzieci właściwego traktowania sąsiadów i czynienia dobra innym.

Po wykonaniu obowiązkowych (*fard*) aktów czci najważniejszą powinnością kobiety jest spełnienie pragnień małżonka. Ponadto musi uważać na swój język, nie kłócić się z nikim i w żaden sposób nie krzywdzić sąsiadów. Nie wolno również kpić i drwić z ludzi.

V. UBIÓR MUŻUŁMANKI

Islam poświęca wiele uwagi kwestiom związanym z ubiorem kobiety. *Tasattur* – jest to zakrycie intymnych części ciała (*aura*). Z wielkim smutkiem należy zauważyć, że dzisiaj bardzo wiele kobiet albo w ogóle się nie przykrywa, albo myśli, że się przykrywa. Te kobiety, które nie osłaniają się właściwie z powodu niezrozumienia przepisów *szariatu* i same tego nie zauważają, są przyczyną zaniepokojenia jeszcze większego niż te, które w ogóle są nieprzykryte. Głównym celem zakrywania przez wierzących intymnych miejsc jest wypełnienie nakazów Boga. Osłanianie *aury* musi najpierw zaczynać się w duszy kobiety. Ważne jest wewnętrzne przygotowanie do przestrzegania zaleceń, gdyż w czynnościach wykonywanych tylko zewnątrznie mogą pojawić się błędy i niedociągnięcia. Dlatego *tasattur* to nie tylko zakrycie ciała kawałkiem tkaniny. Kobieta powinna być do tego przygotowana wewnętrznie.

Muzułmańscy uczeni w następujący sposób zdefiniowali cechy damskiej odzieży, która spełnia wymogi *szariatu*:

1. Odzież powinna zakrywać całe ciało od głowy do stóp.

Dowód: w surze *Sprzymierzeni* użyte jest słowo *jud-nina*, które oznacza „okrycie całego ciała ubraniem od głowy do stóp”.

2. Odzież nie powinna być zbyt cienka i przezroczysta oraz nie może przez nią przeświecać dolna bielizna lub ciało. Tego rodzaju odzież w islamie jest zabroniona.

Dowód: Pewnego razu Prorok Muhammad (*saat*) zobaczył Asmę, siostrę swojej żony Aiszy, ubraną w przezroczystą sukienkę. Wysłannik (*saat*) odwrócił wzrok i powiedział: *O Asmo! Kobieta pełnoletnia musi zakrywać swoje ciało oprócz tego* – i wskazał na twarz i dłonie (Abu Dawud, *Libas*, 34).

3. Odzież powinna być prosta i skromna, ponieważ celem okrycia jest ochrona przed wzrokiem obcych i odcięcie drogi złym myślom w sercach ludzi. Dlatego ubiór kobiety nie powinien przyciągać uwagi. Na przykład, nie powinien być zbyt jaskrawy lub błyszczący, gdyż jest już sam w sobie ozdobą, która prowokuje ludzi.

Dowód:

Niech nie wystawiają na pokaz swych ozdób oprócz tego, co jest widoczne (sura *Światło*, 24:31).

Fraza „oprócz tego, co jest widoczne”, oznacza twarz i dłonie, które są widoczne w naturalny sposób, a słowo „ozdoby” wskazuje na miejsce nakładania biżuterii.

4. Ubranie nie powinno być tak obcisłe, aby wypuścić zarys sylwetki. Taki strój przyciąga męską uwagę i jest zabroniony.

Dowód: Prorok Muhammad (*saat*) powiedział: *Kobiety, które noszą tak obcisłe ubrania, że widoczne są kontury ciała, chodzą kołyszącym krokiem, aby zdobyć męskie serca, i robią fryzury przypominające wielbłądzie garby, nie tylko nie pójdą do Raju, ale nawet nie poczują jego zapachu, który rozprzestrzenia się bardzo daleko.*

5. Ubiór nie powinien być naperfumowany, gdyż to również przyciąga uwagę mężczyzn.

Innymi słowy, muzułmanka, wychodząc na ulicę, nie powinna używać perfum, które przyciągają uwagę ludzi, jak to jest w zwyczaju w dzisiejszym społeczeństwie. Takie zachowanie uważane jest za nieprzyzwoite.

Dowód: Prorok Muhammad (*saal*) powiedział: *Oczy, które patrzą na haram, dopuszczają się cudzołóstwa. Kobieta naperfumowana i przechodząca obok mężczyzn jest rozpustnicą* (Muslim, *Dżannat*, 52).

Abu Hurajra (*ra*) powiedział kiedyś do wyperfumowanej kobiety, która szła drogą: „Dokąd idziesz, o matko Abu Dżabbara?”. „Do meczetu” – odpowiedziała. Mężczyzna zapytał: „Wyperfumowałaś się?”. „Tak” – odpowiedziała kobieta. Wówczas mężczyzna rzekł: „Wracaj do domu i zmyj wonności, ponieważ słyszałem następujące słowa Wysłannika Boga (*saal*): *Bóg nie przyjmie modlitwy kobiety, która pachnie perfumami, dopóki ich nie zmyje* (Tirmizi, *Adab*, 35; Abu Dawud, *Taradżul*, 7; Nasai, *Zinat*, 35).

Podsumowanie

1. Zakrywanie intymnych części ciała przez mężczyzn i kobiety jest *fardem*.

2. Odzież damska powinna zakrywać ciało kobiety od głowy do stóp. Nie może być zbyt obcisła i uwypuklająca sylwetkę, zbyt cienka i prześwitująca, zbyt błyszcząca i przyciągająca uwagę.

3. Przede wszystkim zakrycie ciała powinno nastąpić w duszy.

4. Kobiety nie powinny używać perfum i pachnących kosmetyków przed wyjściem na zewnątrz.

5. Każdy muzułmanin i muzułmanka powinni wiedzieć, że zakrywanie intymnych części ciała jest nakazem Wszechmogącego i nie należy kierować się fałszywym przekonaniem, że to zalecenie w jakiś sposób narusza prawa i wolności kobiet we współczesnym świecie. Osłanianie się nie tylko nie łamie praw kobiet, ale wręcz przeciwnie: chroni ich honor i godność. Ponadto ludzie, którzy narzucają permissywizm w sprawach ubioru, przedstawiając to jako jedną ze swobód kobiet, w rzeczywistości popychają słabą płęć do pokazywania swojego ciała i tym samym wykorzystują do swoich brudnych interesów.

6. Każdy ojciec, matka i mąż powinni zwracać szczególną uwagę na wychowanie swoich dzieci, żon i córek oraz chronić je przed szkodliwymi skutkami rozpadającego się nowoczesnego społeczeństwa. Wychowanie natomiast powinno zaczynać się od rozwoju duchowości i być kontynuowane poprzez naukę religijnych nakazów i zakazów, a jednym z najważniejszych tematów jest zakrywanie ciała.

VI. ZALETY MAŁŻEŃSTWA

1. Małżeństwo chroni człowieka przed szkodliwymi skutkami niekontrolowanego popędu płciowego

Zaspokojenie potrzeb seksualnych człowieka w dozwolony sposób, poprzez małżeństwo, jest główną cechą odróżniającą ludzi od zwierząt. Seks pozamałżeński jest zabroniony i uważany za cudzołóstwo. Bóg Wszechmogący w 32. ajacie sury *Podróż nocna* przekazuje:

وَلَا تَقْرُبُوا الزَّانِيَ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا

***Ła laa takrabuz zinaa innahuu kaana faahiszh;
ła saa'a sabiilaa.***

Nie zbliżajcie się do cudzołóstwa, gdyż jest to rzecz nieprzyzwoita i zła droga!

Bóg mówi również w 90. ajacie sury *Pszczoły*:

وَيَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ

Ła janhaa anil fahszaa'i łał munkari łał bagj.

On zakazuje nieprzyzwoitości, przemieszania i ucisku.

Stąd wyraźnie wynika, że seks pozamałżeński jest zabroniony i uważany za bardzo złą rzecz wobec Wszechmocnego.

2. Małżeństwo chroni oczy muzułmanina przed tym, co zakazane

Na tle postępującego upadku moralności w społeczeństwie jedyną tarczą, która może uchronić młodzież muzułmańską przed rozpustą i demoralizacją, jest małżeństwo. W *hadisach* młodzi ludzie są zachęcani do zawierania małżeństwa, jeśli tylko mają taką możliwość (Buchari, *Saum*, 10, *Nikah*, 2,3; Muslim, *Nikah*, 1, 3; Abu Dawud, *Nikah* 1; Tirmizi, *Nikah* 1; Nasai, *Sijam* 43, *Nikah*, 3). W XXI wieku upadek moralny i rozpusta stały się integralną częścią życia społecznego. Widok obnażonych kobiet upowszechnił się w gazetach, w telewizji, a nawet na ulicach. To smutne, że ludzie prowadzący hulaszczy tryb życia, którzy wcześniej byli uważani za hańbę dla społeczeństwa do tego stopnia, że nie

zasługiwali nawet na spojrzenie, dzisiaj są przykładem do naśladowania. Do nich zwracają się inni: „Pani taka a taka, pan taki a taki”, jakby w pełni aprobowali ich zachowanie. To wszystko pokazuje, jakie jest dzisiaj podejście do kwestii moralności i obyczajowości. W takich warunkach muzułmanie, którzy pragną prowadzić zdrowy duchowo i fizycznie styl życia, powinni zakładać rodziny, aby uniknąć pokus, a przede wszystkim cudzołóstwa oczu. Poniższy *hadis* służy jako przewodnik w tej sprawie:

Młodzi ludzie! Jeśli ktoś z was ma możliwość ożenić się, niech się żeni. Małżeństwo lepiej chroni oczy przed zakazanym i bardziej przyczynia się do zachowania czystości i niewinności waszych bioder (Buchari, *Nikah*, 23; Muslim, *Nikah*, 13; Abu Dawud, *Nikah*, 11).

Oto najlepszy sposób rozwiązania tych problemów.

3. Życie rodzinne jest źródłem szacunku, miłości i empatii

Jednym z pozytywnych aspektów małżeństwa jest to, że stanowi ono podstawę wzajemnej miłości, szacunku, miłosierdzia i empatii. Kto nigdy w życiu nie doznał w pełni takich uczuć, ma możliwość doświadczyć ich dzięki zawarciu małżeństwa. One bowiem przejawiają się i rozwijają właśnie w rodzinie.

Bóg Wszechmogący w Koranie głosi:

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ
أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً

***Ła min ajaatihii an chalaka lakum min anfusikum
azładżal litaskunuu ilajhaa ła dża'ala bajnakum
maładdatan ła rahmah.***

I z Jego znaków jest to, że On stworzył dla was żony z was samych, abyście znaleźli w nich odpoczynek, i ustanowił między wami miłość oraz miłosierdzie (sura *Bizantyjczycy*, 30:21).

Słowa te wskazują, że małżeństwo sprzyja okazywaniu miłości, miłosierdzia i osiągnięciu spokoju.

4. Małżeństwo uczy brania na siebie odpowiedzialności

Jak już mówiliśmy, małżeństwo jest związkiem cywilnym ustanowionym między mężczyzną i kobietą. Zawarcie małżeństwa nakłada na człowieka obowiązki, które należy wypełniać do końca życia. W ten sposób w ludzkim życiu rozpoczyna się nowy rozdział. Małżeństwo uwalnia człowieka z uzależnienia, lenistwa i nieuporządkowanego stylu życia. Pomaga zarówno mężczyźnie, jak i kobiecie w zbudowaniu swojego życia i uświadomieniu sobie obowiązków wobec rodziny i dzieci.

5. Rodzina odgrywa ważną rolę w budowaniu młodego pokolenia, zdrowego zarówno fizycznie, jak i duchowo

Państwo i naród ma przyszłość tylko wtedy, gdy istnieje zdrowe, młode pokolenie z własnym systemem wartości. Wzrost liczby muzułmanów na świecie oznacza wzrost liczby ludzi, którzy czczą Boga. *Hadis* Proroka Muhammada (*saał*) mówi:

Żeńcie się, rozmnażajcie się, a ja będę szczyił się waszą liczebnością przed innymi wspólnotami (Ibn Madża, *Nikah*, 1).

Z przytoczonego *hadisu* wynika, że wzrost liczebności *ummy* jest możliwy tylko poprzez małżeństwo. Nie da się zbudować pokolenia zdrowego, oddanego ojczyźnie i narodowi, wiernego wartościom kulturowym i etnicznym, jeśli dzieci są pozostawione samym sobie i żyją na ulicy. Zdrowa generacja kształtuje się tylko wówczas, gdy dzieci rodzą się w legalnych małżeństwach i wychowywane są w tradycji muzułmańskiej, w ciepłej, szczerej, rodzinnej atmosferze.

6. Małżeństwo przenosi człowieka na inny poziom statusu społecznego

W społeczeństwie muzułmańskim stosunek do mężczyzn stanu wolnego i żonatych nigdy nie był taki sam. Osoby samotne zawsze były traktowane łagodniej, gdyż w oczach innych nie są dostatecznie odpowiedzialne. Stosunek do osoby pozostającej w związku małżeńskim można wyrazić następująco: „Kto się ożenił, założył rodzinę, jest w stanie nią zarządzać i wypełniać wobec niej wszystkie obowiązki, będzie mógł, w razie potrzeby, kierować państwem”. To definiuje, jak ważne z punktu widzenia społecznej roli człowieka jest poczucie jego odpowiedzialności za bliskich.

7. Zawieranie małżeństw tworzy i wzmacnia więzi rodzinne, pomaga w przezwyciężaniu wrogości i nieporozumień

W naszej historii jest wiele przypadków, gdy w wyniku zawarcia małżeństwa wrogość została zastąpiona przyjaźnią. Małżeństwo zbliża ludzi, plemiona i społeczności. Bóg Wszechmogący mówi:

O ludzie! My stworzyliśmy was z mężczyzn i kobiety i uczyniliśmy was narodami i plemionami, abyście się wzajemnie znali (Sura *Komnaty*, 49:13).

Wzajemne poznanie się, o którym mowa w powyższym ajacie, jest najlepiej osiągalne poprzez małżeństwo. Przecież to nie tylko kontakt z ludźmi, ale także położenie podwalin pod przyszłe relacje rodzinne.

8. Małżeństwo chroni człowieka przed chorobami wenerycznymi

Życie rodzinne ma niewątpliwie wiele pozytywnych aspektów i tajemnych znaczeń. Islam, głosząc czystość fizyczną i duchową, przywiązuje szczególną wagę do instytucji rodziny. Jednym z pozytywnych aspektów małżeństwa jest ochrona człowieka przed wieloma chorobami przenoszonymi drogą płciową, w tym AIDS. Jak już wspominaliśmy, małżeństwo chroni człowieka przed cudzołóstwem i rozwiązłym stylem życia. Obecnie miliony ludzi cierpią na różne choroby weneryczne, a miliony innych są zarażone AIDS, leczenie których wciąż jest nieskuteczne. Wszystkie te choroby, sądząc po wynikach badań naukowych, w 99% przenosi się drogą płciową. Liczba osób zarażonych tymi chorobami, niszczącymi życie ludzkie i prowadzącymi do śmierci w męczarniach, rośnie każdego dnia. Fakt ten potwierdza potrzebę zawierania małżeństwa. Małżonkowie, którzy prowadzą moralny tryb życia i wypełniają zalecenia Boga, unikają chorób wenerycznych.

9. Relacje rodzinne są pierwszym krokiem na drodze do miłości Boga

Aby być szczęśliwym w życiu doczesnym i w życiu wiecznym, należy oczyścić swój *nafs* z wad i poznać miłość do Boga. Zrozumienie tego uczucia jest możliwe tylko przy pomocy wrażliwego serca. Wierzący osiąga stopień poznania Boga jedynie wtedy, gdy sukcesywnie przechodzi przez wszystkie etapy zdobywania miłości,

bezinteresowności i miłosierdzia. Innymi słowy, jest mało prawdopodobne, aby ci, którzy nie poznali miłości i miłosierdzia w świecie materialnym, byli w stanie zrozumieć je w wymiarze duchowym. Pierwszym krokiem na drodze miłości do Boga jest poznanie miłości i miłosierdzia na ziemi. Życie rodzinne uczy małżonków miłości i miłosierdzia, przygotowując ich w ten sposób do zrozumienia miłości do Boga.

VII. MĄŻ – GŁOWĄ RODZINY

W rodzinie głową jest mężczyzna. Gdy brak jest przywódcy, w rodzinie nie ma porządku, porozumienia między starszymi i młodszymi, nie ma dobrobytu. W takim domu każdy jest sobie panem. Islam nie akceptuje takiego stanu rzeczy. Według islamu rodzina dobrze funkcjonuje dzięki wypełnianiu obowiązków przez każdego z jej członków, a mężczyzna jest w niej najważniejszy. Autorytet mężczyzny nie oznacza, że może robić to, co mu się podoba i zmuszać innych do wypełniania jego zachcianek. Islam nakazuje traktowanie kobiet i innych członków rodziny z godnością i poszanowaniem ich praw. Kobieta jest z natury emocjonalna i wrażliwa, podczas gdy mężczyzna jest stworzony silnym fizycznie i psychicznie. Dlatego mąż niesie na swoich barkach ciężar obowiązków głowy rodziny. Powinien zatem:

1. Dobrze traktować żonę

Obowiązkiem mężczyzny, który jest silniejszy fizycznie i bardziej stabilny emocjonalnie niż kobieta, jest dobre traktowanie żony. Ajaty i *hadisy* pomogą ten problem zrozumieć głębiej. Bóg Wszechmogący w surze *Kobiety* mówi:

Żyćcie z nimi w życzliwości, a jeśli poczujecie do nich niechęć, to być może jest niechęć do tego, w czym Bóg umieścił wielkie dobro (sura *Kobiety*, 4:19).

Wysłannik Boga (*saat*) powiedział:

Niechaj żaden wierzący mężczyzna nie żywi nienawiści do żadnej z wierzących kobiet. Jeśli mężczyźni coś się w żonie nie podoba, to przecież jest w niej także coś, co może mu się spodobać (Muslim, *Rada*, 63).

W innym *hadisie* Prorok (*saat*) stwierdził:

Zawsze pouczajcie kobiety w prawidłowy sposób, ponieważ kobieta jest stworzona z żebra, a najbardziej zakrzywiona część żebra to jego górna część. Jeśli spróbujesz ją wyprostować – złamiesz, a jeśli zostawisz ją taką, jaka jest – pozostanie krzywe. Dlatego zawsze pouczajcie kobiety w należyty, dobry sposób (Muslim, *Rada*, 75; Tirmizi, *Talak*, 12).

Powyższy *hadis* mówi, że kobieta jest subtelna i wrażliwa i należy traktować ją delikatnie. Nawet w kazaniu podczas pożegnalnej pielgrzymki Wysłannik Boga (*saat*) ponownie radził, aby z kobietami obchodzić się właściwie. Siła fizyczna mężczyzny i jego autorytet nie uprawniają go do bycia tyranem i bicia żony. Wręcz przeciwnie, musi zamienić swoją moc w strumień miłosierdzia i podlewać kwiaty miłości, kropla po kropli, zamienić rodzinne ognisko w różany ogród.

2. Pomagać małżonce w ciężkich i wyczerpujących obowiązkach domowych

Kobieta, która cały czas przebywa w czterech ścianach, jest zajęta wychowywaniem dzieci, sprzątaniem i gotowaniem, może ze względu na monotonię dnia

codziennego lub zmęczenie nie mieć czasu, zapomnieć lub nie zdążyć wykonać niektórych prac. W takich przypadkach mężczyzna powinien okazać jej zrozumienie i pomóc w dokończeniu wszystkich czynności, których nie udało się jej dopełnić lub o których zapomniała. Nie może robić jej wyrzutów i upokarzać za niedosoloną zupę. Taka postawa jest przejawem szlachetności. Ponieważ sam Prorok (*saat*) postępował w ten sposób, nie tylko nie zarzucał swoim żonom jakichś domowych przewinień i błędów, ale nawet nie napomykał o nich.

3. Pomagać żonie i dzieciom w przestrzeganiu zasad religii

Wysłannik Boga (*saat*), mówiąc: *Każdy z was jest pasterzem i odpowiada za swoje stado* (Buchari, *Nikah*), przypomina o naszych obowiązkach wobec tych, za których jesteśmy odpowiedzialni. Jednym z głównych obowiązków głowy rodziny jest ustanowienie religijnego stylu życia. Mężczyzna powinien nie tylko uczyć żonę i dzieci zasad religii, ale także nadzorować ich wypełnianie.

4. Nie pozbawiać żony bliskości fizycznej, nawet ze względu na sprawę kultu

Na mężu spoczywają obowiązki związane z życiem małżeńskim, będące jednym z głównych warunków harmonii i szczęśliwego życia rodzinnego. Zaniebdanie intymności fizycznej jest grzechem, ponieważ może to pchnąć żonę do zdrady. Prorok Muhammad (*saat*) wyraził niezadowolenie Osmanowi ibn Mazanowi (*ra*), który całkowicie poświęcił się wielbieniu Boga i pozbawiał żonę Hułajliję (*ra*) bliskości fizycznej.

O Osmanie! Bój się gniewu Boga! Zaprawdę, twoja żona ma do ciebie prawa i aby oddać jej to, co jej należy, dbaj

o swoje siły – czasami trzymaj post, czasami nie pość i śpij przez jakąś część nocy (Muslim, Zawaid, 4:30).

W życiu rodzinnym na mężczyźnie spoczywają jeszcze dwa ważne obowiązki. Ze względu na ich wagę powinny zostać wspomniane na samym początku, ale zostawione zostały na koniec, aby móc je bardziej szczegółowo omówić. Są to *mahr* i zabezpieczenie materialne (*nafaka*). Rozpatrzmy je dokładniej w świetle ajatów i *hadisów*.

VIII. MAHR

Mahr jest to określona kwota pieniędzy lub majątek, jaki mężczyzna musi przekazać swojej żonie. Wpłata *mahru* jest obowiązkiem mężczyzny wobec żony i musi być wypełniony, ponieważ taki jest nakaz Boga. Zawarcie małżeństwa bez *mahru* jest niepożądane. Wersety Koranu i *hadisy* Proroka (*saat*) podkreślają wagę wypłaty *mahru*. Bóg Najwyższy nakazuje szczodrość w określaniu jego wielkości.

فَاتَوْهُنَّ أَجُورَهُنَّ فَرِيضَةً

Fa aatuuhunna udżuraahunna fariidah.

[...] dawajcie im wiano według postanowienia
(sura *Kobiety*, 4:24).

Mahr stanowi prawo kobiety i socjalną gwarancję. W przypadku zaistnienia przepisowego odosobnienia, prawo kobiety do otrzymania *mahru* nabiera mocy. Prawidłowe odosobnienie (*hałła as-sahiha*) oznacza, że mężczyzna i kobieta, którzy mają prawo do małżeństwa i nie występują przeszkody do jego zawarcia, po ślubie dobrowolnie pozostają razem tam, gdzie nikogo nie ma

i nikt nie może im przeszkodzić. Nawet jeśli w takiej sytuacji nie dojdzie do intymnego zbliżenia, prawo do *mahru* wchodzi w życie.

1. Wielkość *mahru*

Islam jest religią sprawiedliwości, dobra i miłosierdzia. Bóg Wszechmogący stara się ułatwić ludziom życie i uratować ich od przytłaczającego, zdolnego zmiażdżyć człowieka, ciężaru. Bóg Najwyższy w surze *Krowa* mówi:

Bóg nie nakłada na żadną duszę ciężaru ponad jej możliwości (sura *Krowa*, 2:286).

Jak z tego wynika, że Bóg nie nakłada na ludzi obowiązków, których nie mogą wypełnić. To jeszcze raz pokazuje sprawiedliwość i miłosierdzie Wszechmogącego Boga. Jako przejaw miłosierdzia, Bóg nie uczynił *mahru* ciężarem nie do udźwignięcia przez człowieka. Pomimo faktu istnienia wielu przekazów o wielkości *mahru*, w ajatach i *hadisach* nie określono ani minimalnego, ani maksymalnego jego wymiaru. Chociaż sam Wysłannik Boga (*saat*) wypłacał *mahr* wielkości 500 dirhamów, nie interweniował, gdy *mahrem* podczas jakiegoś ślubu był dowolny drobiazg z żelaza lub uzbrojenia. Abu Salama (*ra*) opowiadał: „Zapytałem Aiszę (*ra*), jaki *mahr* wypłacił Prorok Muhammad (*saat*). Powiedziała, że Prorok (*saat*) wypłacił swoim żonom *mahr* w wysokości 500 dirhamów” (Muslim, *Nikah*, 78; Abu Dawud, *Nikah*, 29; Nasai, *Nikah*, 66). To pokazuje szczodrość Wysłannika Boga (*saat*) w wypłacie *mahru*.

Jeśli nowożeńcy byli biedni i płacili mniej od tej kwoty, nie tylko nie nakazywał powiększenia wielkości *mahru*, ale wręcz przeciwnie, zachęcał do małżeństwa ze skromnym wianem, aby ułatwić ludziom drogę do

życia rodzinnego. Najlepszym tego przykładem jest *hadis*, który mówi, że Wysłannik Boga (*saat*) wydał za Alego (*ra*) swoją ukochaną córkę Fatimę (*salaamullaahi alajha*, pokój Boga niech będzie z nią, *saa*), a jako *mahr* posłużyła bojowa zbroja (Abu Dawud, *Nikah*, 36; Nasai, *Nikah*, 76).

Jak widać, Wysłannik Boga (*saat*) nie wskazał minimalnego *mahru*, określając jego wielkość w zależności od możliwości finansowych osób pragnących się pobrać. Wiążąca się z wypłatą *mahru* praktyka Proroka Muhammada (*saat*) powinna służyć jako przykład dla wszystkich społeczeństw muzułmańskich. Chociaż wysoki *mahr* jest postrzegany jako materialne i społeczne zabezpieczenie kobiety, jednak komplikuje zawarcie małżeństwa. Młodzi ludzie późno pobierają się, co jest przyczyną wielu problemów fizycznych i psychicznych. Wysłannik Boga (*saat*) powiedział:

Najlepsze małżeństwo to takie, które łatwiej jest zawrzeć (Abu Dawud, *Nikah*, 32).

Z przytoczonego *hadisu* wynika, że nie należy podnosić poprzeczki w kwestii *mahru* i podejmować nieuzasadnione wydatki związane ze ślubem. Inny *hadis* mówi:

Najlepszymi i błogosławionymi kobietami są te, które mniej wymagają w kwestii mahru (Ahmad ibn Hanbal).

Z tego wynika, że skromność w sprawach *mahru* przynosi więcej pożytku.

2. Maksymalna wielkość mahru

W czasach Wysłannika Boga (*saat*) nie była również ustalona górna granica *mahru*. Najwyższy Bóg w surze *Kobiety* mówi:

وَأَتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا

***La aatajtum ihdaahunna kintaaran falaa
ta'chuzuu minhu szaj'aa.***

Jeśli postanowiliście wziąć inną w miejsce żony, której daliście bogate wiano, to nie odbierajcie czegokolwiek (sura *Kobiety*, 4:20).

Powyższy werset oznacza, że maksymalna wielkość *mahru* zależy od sytuacji finansowej mężczyzny i jego dobrej woli.

W historii islamu był przypadek, kiedy kalif Omar (*ra*) chciał ustalić górną poprzeczkę *mahru* w wysokości 400 dirhamów. Pewna kobieta sprzeciwiła się temu, przytaczając jako argument powyższy ajat. Wówczas Omar (*ra*), oznajmiając: „Kobieta mówi prawdę”, porzucił swój zamiar.

Określenie wielkości *mahru* po epoce Wyśłanika Boga (*saat*)

Muzułmańscy uczeni, biorąc pod uwagę zmienione warunki życia po śmierci Proroka Muhammada (*saat*), zaczęli praktykować normy w zakresie *mahru*. Miały one na celu ochronę praw zarówno kobiet, jak i mężczyzn, zabezpieczając przed niepłaceniem zbyt małego wiana lub zbyt wysokiego. Minimalny wymiar *mahru* ustalono na 10 dirhamów w srebrze. Jest to kwota minimalna i może wzrastać w zależności od zmian w ekonomicznej sferze życia. Jeśli chodzi o górny pułap, uczeni pozostali wierni ajatom Koranu.

W sprawie wypłaty *mahru* można mówić o pewnych ukrytych znaczeniach w sferze materialnej i moralnej. Zastanawiając się nad nimi, zobaczymy mądrość, która

proceedzi do wzajemnej miłości, szacunku, sprawiedliwości i dobrobytu na całe życie.

3. Znaczenie *mahru* dla kobiety

Kobieta, wychodząca za mąż, znajduje się na początku długiej drogi zwanej życiem rodzinnym. Dzięki *mahrowi* (dużemu lub małemu) nie czuje się osamotniona i bezbronna. Odczuwa pomoc ze strony mężczyzny i zaczyna go doceniać. W końcu każdy, kto otrzymuje prezenty, ma tendencję do pozytywnej oceny darczyńcy i żywi do niego przyjazne uczucia.

Mahr jest ekonomicznym wsparciem dla kobiety. Wszechmogący Bóg stworzył wszystko zgodnie z doskonałym planem, który opiera się na równowadze i sprawiedliwości. Nakazał ludziom, aby byli sprawiedliwi, nie ciemieżyli i nie naruszali praw innych. Bóg Najwyższy ostrzega przed łamaniem praw kobiety i w wielu wersetach Koranu nakazuje płacenie *mahru*. Przykładem jest czwarty ajat sury *Kobiety*:

وَأَتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ
شَيْءٍ مِّنْهُ نَفْسًا فَكُلُوْهُ هَنِيئًا مَّرِيئًا

***Ła aatun nisaa'a sadukaatihinna nihlah;
fa'in tibna lakum an szaj'im minhu nafsan
fakuluuhu hanii'am marii'aa.***

I dawajcie kobietom ich wiano jako dar. Jeśli jednak z dobrej woli dadzą wam jakąś część z niego, wtedy używajcie go z pożytkiem.

Jest to wyrażony wiele wieków temu swoisty rodzaj manifestu praw kobiet, akt gwarantujący realizację ich praw materialnych i moralnych w dowolnych warunkach.

Jak wspomniano powyżej, *mahr* jest dla kobiety wsparciem materialnym i gwarancją ekonomiczną. Niewątpliwie kobieta jest słabsza i bardziej wrażliwa niż mężczyzna. Wszechmogący Bóg mówi: **Mężczyźni są opiekunami kobiet** (sura *Kobiety*, 4:34), pokazując tym samym, że kobiety potrzebują opieki ze strony mężczyzn. Tak więc jedną z mądrości płacenia *mahru* jest gwarancja dla kobiety na wypadek rozwodu, śmierci męża lub ekonomicznego kryzysu. W takich przypadkach kobieta będzie mogła wykorzystać wypłacony jej *mahr* i w trudnych chwilach nie ucierpi z powodu braku męża i pieniędzy, co obecnie często się zdarza.

Tak więc *mahr* stanowi wyłączone prawo kobiety, które nadał jej islam.

4. Znaczenie *mahru* dla mężczyzny

Wszechmogący Bóg mówi:

وَأَتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنطَارًا

La aatajtum ihdaahunna kintaaran.

Jeśli postanowiliście wziąć inną w miejsce żony, której daliście bogate wiano (sura *Kobiety*, 4:20).

Bez wątpienia w tym ajacie kryje się dużo mądrości. Chociaż na pierwszy rzut oka ta dalekowzroczność skierowana jest do kobiety, odnosi się także do mężczyzny przygotowującego się do małżeństwa.

Mądrość płacenia *mahru* jest odbiciem wewnętrznego świata mężczyzny. Hojność lub skąpstwo człowieka przejawia się w różnych sytuacjach życia społecznego. Jeśli ktoś jest szczodry, odzwierciedli się to w zachowaniu danej osoby. W ten sposób mężczyzna pokazuje

stan swojego świata wewnętrznego i stosunek do zasad religijnych. Jednocześnie, płacąc *mahr*, udziela dokładnych i jasnych informacji bliskim panny młodej, którzy chcą lepiej poznać pana młodego.

Dodatkowo *mahr* wypłacany przez mężczyznę jest wkładem w przyszły dobrobyt i spokój rodziny, a także w najlepsze wychowanie przyszłych pokoleń.

5. Rodzaje mahr

Mahr jest prawem kobiety i podlega bezwzględnej wypłacie. Aby zrozumieć, jak i kiedy powinien być wypłacony, rozważymy, jakie są jego rodzaje.

Mahr al-mu'addzal – *mahr* ustalony w momencie (przed lub) zawarcia małżeństwa i wypłacany kobiecie przed lub po ślubie.

Mahr al-misl – *mahr* nieustalony w trakcie zawierania małżeństwa z powodu zapomnienia lub niewiedzy, wypłacany kobiecie w wysokości, która jest zwyczajowo uiszczana kobietom jej statusu społecznego, wieku, pochodzenia itp.

6. Mienie przeznaczone na mahr

Biorąc pod uwagę, że *mahr* jest gwarancją społeczną, powinien posiadać następujące cechy:

1. *Mahr* musi przedstawiać sobą określoną wartość.

Mahr powinien przedstawiać jakąś materialną wartość, na przykład dom, złoto, samochód, pieniądze itp. Nie jest dopuszczalne, aby mężczyzna zaoferował przyszłej żonie w charakterze *mahr*u coś, co nie ma takiej wartości. Przykładowo mężczyzna nie może ofiarować swojej oblubienicy takich rzeczy: „Daję ci jako *mahr* wiejące wiatry, padające deszcze lub tę oto gwiazdę”.

2. *Mahr* wypłaca się z legalnego majątku.

Islam jest religią opartą na czystości i zgodnie z tym zabrania się jedzenia, picia i sprzedaży brudnych, cuchnących i złych rzeczy. Dlatego zabrania się dawać jako *mahr* zakazaną żywność, napoje itp. Wypłata *mahru* takimi rzeczami nie zwalnia mężczyzny z zobowiązania. Innymi słowy, krew, wieprzowina, padlina, alkohol lub skradziona własność nie mogą być *mahrem*. Nie są nim również pieniądze otrzymane z lichwy.

3. *Mahr* nie może być czymś nieokreślonym.

Ze względu na przyszły dobrobyt rodziny należy jasno określić właściwości majątku, który ma stać się *mahrem*. Inaczej mówiąc, niemożliwe jest określanie *mahru* niejasnymi i mało konkretnymi wyrażeniami, gdyż w takiej sytuacji nie wiadomo, jaką wartość ma mienie i czy w ogóle może być *mahrem*. Na przykład pan młody nie może powiedzieć swojej narzeczonej: „Dam ci jako *mahr* małą, żółtą, cudowną rzecz”. Ta żółta rzecz może być kwiatkiem, kawałkiem materiału lub pierścieniem. W tym przypadku, gdy to nieokreślone mienie mieści się w kategorii *mahru* i kosztuje co najmniej 10 dirhamów, wówczas można je przyjąć jako *mahr*.

IX. NEGATYWNE ASPEKTY WYKUPU PANNY MŁODEJ

Wykup za pannę młodą – to pieniądze lub majątek, którego rodzina panny młodej wymaga od pana młodego. Taki wymóg jest sprzeczny z islamem. Wykup wśród różnych narodów, w zależności od ich kultury i obyczajów, przybiera rozmaite formy. Na przykład wśród ludów Azji Środkowej znany jest jako „kałym”. Po rozważeniu negatywnych aspektów kałymu, można zrozumieć, dlaczego islam nie akceptuje tej praktyki.

Praktyka wykupu jest następująca: strona panny młodej żąda od pana młodego określonej kwoty pieniędzy (lub majątku). Jeśli wymagana suma nie zostanie wypłacona, nie wydadzą swojej córki za mąż. Z reguły te pieniądze są zabierane przez ojca panny młodej. Ona sama pozostaje na uboczu i traktowana jest praktycznie jak towar. Pogląd typu: „Przez dwadzieścia lat opiekowaliśmy się naszą córką, dlatego teraz żądamy wykupu jako zapłaty za trud wychowania” jest niezwykle prymitywny i zabroniony przez islam. To tak, jakby rodzice mówili: „Wychowaliśmy naszą córkę, a teraz ją sprzedajemy”. Prawo muzułmańskie ocenia to podejście jako ucisk dziewczyny i pogwałcenie jej praw. Kiedy pieniądze otrzymuje panna młoda, jest to *mahr*. Wykup zapłacony ojcu lub rodzinie dziewczyny, *mahrem* nie jest. Oto niektóre negatywne aspekty wykupu:

1. Utrudnia wypłatę *mahru*.

Obecnie, oprócz poniesienia wszystkich kosztów związanych z weselem i posagiem dla młodych, ludzie zmuszeni są do zapłacenia wykupu. A na *mahr*, który powinien być wypłacony w pierwszej kolejności, po prostu brakuje środków finansowych. Niektórzy uważają, że wykup, który nie występuje w islamie, też jest *mahrem*. Staje się to powodem niewypłacania *mahru*, a przecież w ajatach i *hadisach* są jasne nakazy dotyczące jego wypłaty. Innymi słowy, wymyślona i nieprawidłowa praktyka przeważa nad zaleceniami.

2. Narusza prawa dziewczyny.

W tymże czasie, gdy istnieje *mahr*, który powinien być wypłacony dziewczynie, płaci się wykup, chowany przez jej ojca do kieszeni. Zatem w przypadku rozwodu lub śmierci męża kobieta nie ma żadnego materialnego zabezpieczenia.

3. Zamienianie dziewczynę w „kapitał”.

Tam, gdzie zwyczajowo przyjmuje się wykup, posiadanie dziewcząt w rodzinie uważane jest za wielki prestiż, ponieważ każda córka przynosi określony dochód. Takie podejście zamieniania kobietę w kapitał, co jest sprzeczne z praktyką islamu, dającą kobietom pełne prawa i wymagającą ich przestrzegania.

4. Prowadzi do dwuznacznych relacji w rodzinie.

Jest jeszcze jedna gorzka prawda w społeczeństwie, w którym praktykowany jest wykup za pannę młodą – dyktatura rodziców w rodzinie. Szczególnie sprzeczne relacje powstają między ojcem a córkami. Dziewczyny wiedzą, że nadejdzie dzień, w którym ojciec odda je temu mężczyźnie, który zaoferuje więcej pieniędzy. Taki stan rzeczy praktycznie niweczy ciepłe relacje panujące w rodzinie. Nawet jeśli istnieją w niej zewnętrzne przejawy miłości, zwykle są one pozorne.

5. Komplikuje zawarcie małżeństwa.

Z powodu zakorzenionej praktyki wykupu młodzi ludzie nie mogą założyć rodziny, gdyż w najpiękniejszym okresie swojego życia muszą zarabiać pieniądze na ten cel. Staje się to przyczyną tego, że nie tylko mężczyźni, ale też i kobiety nie mogą rozpocząć życia rodzinnego. W rezultacie takich tradycji społeczeństwo wpada w bagno niemoralności, co w takiej sytuacji jest nieuniknione.

6. Wykup uniemożliwia stworzenie szczęśliwej rodziny.

Szczęśliwą rodzinę można stworzyć wyłącznie za zgodą i dobrą wolą kobiety. Zabronione jest wydawanie dziewczyny za mąż bez jej akceptacji.

Rodzina, w której stosuje się praktykę kałymu, nie tylko nie pyta o zdanie dziewczyny, która często do ostatniej chwili nie wie, że wychodzi za mąż i za kogo. Ten, kto zapłaci żadaną przez ojca kwotę, zostanie jej mężem. W takiej sytuacji pragnienia córki, wzajemna miłość, dopasowanie młodych do siebie, nie mają dla ojca żadnego znaczenia. Interesuje go jedynie kwota, jaką zamierza otrzymać. W tak stworzonej rodzinie nie można oczekiwać szczęścia i dobrobytu.

X. KOBIETA OPIEKUNKĄ DOMOWEGO OGNISKA

Trwałość życia rodzinnego zależy w głównej mierze od kobiety. Nasi przodkowie mówili: „Gniazdo wiję samica”. Jeśli kobieta nie będzie sumiennie wypełniać swoich obowiązków, w rodzinie na pewno pojawią się problemy i żaden mężczyzna, nawet bardzo silny i bogaty, nie zdoła ich rozwiązać. O obowiązkach kobiety w rodzinie powiedziane jest w ajatach Koranu i *hadisach* Wysłannika Muhammada (*saat*):

1. Posłuszeństwo mężowi

Głównym obowiązkiem kobiety w stosunku do męża jest posłuszeństwo. Podporządkowanie się mężowi jest podobne do podporządkowania się Bogu, ponieważ Wszechmogący właśnie za to obiecuje jej Raj. Prorok Muhammad (*saat*) powiedział:

Kobieta wejdzie do Raju, jeśli będzie słuchać się męża, wykonywać pięciokrotną modlitwę, trzymać post i chronić swoją godność (Ahmad ibn Hanbal).

Z *hadisu* wyraźnie wynika, że dla kobiety krótka droga do Raju idzie w parze z wielbieniem Boga i podporządkowaniem się mężowi. Wszechmogący Bóg mówi w Koranie: **Cnotliwe kobiety są posłuszne** (sura *Kobiety*, 4:34). To oznacza, że posłuszeństwo świadczy o prawości kobiety.

Granice posłuszeństwa mężowi

Nie należy sądzić, że islam, nakazując kobiecie posłuszeństwo mężowi, uczynił z niej niewolnicę. Słowo „posłuszeństwo” odnosi się do relacji, które są niezbędne w celu kontynuacji życia rodzinnego. Taka uległość nie pochodzi ze strachu i despotyzmu, a z miłości, przywiązania i szacunku do męża. Kobieta nie jest zobowiązana do posłuszeństwa mężowi, jeśli zmusza ją do wykonywania zabronionych i nieuczciwych czynów. Na przykład, jeśli mąż nakłania żonę do noszenia niemuzułmańskiej odzieży, picia alkoholu, rezygnacji z czczenia Boga, to powinna odmówić posłuszeństwa, gdyż żądania męża są sprzeczne z zaleceniami religii.

Jeśli wymagania męża nie pociągają za sobą wykonania zakazanych i bezbożnych czynów, kobieta powinna spełniać jego prośby i życzenia. W takich przypadkach islam, w celu stworzenia szczęśliwego życia rodzinnego, oczekuje od kobiety posłuszeństwa we wszystkim. Prorok Muhammad (*saaʿ*) powiedział:

Gdyby człowiekowi wolno było wykonywać pokłon do ziemi (sadzda) przed innym człowiekiem, wówczas nakazałbym kobiecie, aby pokłoniła się mężowi (Tirmizi, Rada, 10).

Przytoczony *hadis* pokazuje, jak naprawdę ważne jest posłuszeństwo mężowi i spełnianie jego życzeń. Ponadto islam obiecuje kobietom, które są nienaganne w swoim poszanowaniu i podporządkowaniu mężowi, że otrzymają hojną nagrodę za swoje godne postępowanie. Wysłannik Boga (*saaʿ*) powiedział: *Jeśli mąż kobiety umrze, będąc z niej zadowolony, to ona trafi do Raju* (Tirmizi, Rada, 10). Jest to dobra wiadomość dla prawych kobiet.

2. Dbanie o majątek męża i jego honor

Obowiązkiem kobiety jest dbałość o dom, majątek i godność męża pod jego nieobecność. Być może dla nas, żyjących we współczesnym świecie, właśnie ta sprawa jest szczególnie trudna do przyjęcia i wdrożenia w życie. Pod nieobecność mężczyzny zaangażowanie kobiety w życie rodzinne powinno być jeszcze większe i jeszcze bardziej musi dbać o majątek i honor męża. Trwonienie majątku mężczyzny podczas jego nieobecności, wychodzenie na zakupy i do centrów rozrywki, flirtowanie z nieznajomymi i romantyczne przygody są surowo zabronione.

Wysłannik Boga (*saat*) powiedział:

Czy powiedzieć wam, jaki największy skarb może posiadać mężczyzna? Jest to prawa żona. Kiedy na nią patrzysz, cieszy twoje oczy, kiedy jej nakazujesz – jest posłuszna. Jeśli zostawisz ją samą, ochroni twój majątek i honor (Nasai, Nikah, 14).

Przytoczony *hadis* mówi, jak powinna zachowywać się żona pod nieobecność męża. Rozwijanie poczucia obowiązku wobec majątku męża i jego honoru może być osiągnięte jedynie poprzez dojście do stanu *ihsan*. Kobieta, która czuje, że Bóg obserwuje wszystkie jej czyny, będzie bez wątpienia prawa i oddana.

3. Ubieranie się dla męża i odpowiadanie na jego zaproszenie

Kolejnym obowiązkiem kobiety wobec męża jest ubieranie się dla niego w najpiękniejsze ubrania i używanie najlepszych perfum. W jednym z *hadisów* jest powiedziane, że Prorok Muhammad (*saat*) z aprobatą wypowiadał się o żonie towarzysza Osmana ibn Mau-

za, która lubiła porządek, stroiła się i perfumowała dla swojego męża (Muslim, *Zawaid*, 4/30). Ta godna kobieta powinna być dobrym przykładem dla współczesnych par.

Jednym z głównych błędów, jakie popełniają kobiety, jest strojenie się i malowanie przed wyjściem na zewnątrz i zwracanie na siebie niepotrzebnej uwagi, a po powrocie do domu przebieranie się w starą, brzydką odzież i w takiej postaci prezentowanie się mężowi. Jak przedstawia *hadis*, jednym z obowiązków żony jest zadowolenie oczu męża, kiedy na nią patrzy.

4. Witanie i pożegnanie męża z uśmiechem na twarzy

Oznaką miłości i szacunku kobiety do męża jest jej uśmiech, łagodne i uprzejme traktowanie partnera. Co może być ważniejsze dla mężczyzny, który wychodzi wczesnym rankiem z domu, aby zarobić na utrzymanie rodziny, niż jego żona, która żegna go z uśmiechem na twarzy i życzliwym *dua*? Mężczyzna rozpocznie dzień, czując za plecami wsparcie żony, i dzięki jej modlitwie z łatwością pokona ewentualne trudności.

Zmęczony po całym dniu pracy będzie starał się wrócić do domu jak najwcześniej, gdyż wie, że tam czeka na niego kochająca i uśmiechnięta żona. Chociaż wydaje się to nieco trywialne, w rzeczywistości jest to praktyczna formuła szczęścia oferowana przez islam. Opisuując cechy prawej kobiety, Prorok (*saat*) w *hadisie* mówi: *Cieszy oczy męża, kiedy na nią patrzy*. Niektóre kobiety popełniają fatalny błąd, będąc nieobecne w domu podczas powrotu mężów z pracy. Takie zachowanie jest wyznacznikiem stosunku kobiety do męża. Żona, której mąż wychodzi wcześniej rano do pracy, powinna

podać mu śniadanie i odprowadzić do drzwi. Jeśli śpi, gdy mąż wychodzi do pracy, i nie ma jej w domu, gdy on wraca, nie może być godziwą kobietą.

5. Prowadzenie domu i wychowanie dzieci

Wszechmogący Bóg stworzył mężczyznę i kobietę, obdarzył ich różnymi cechami i zgodnie z naturą każdego z nich przypisał im odpowiednie obowiązki. Mężczyzna musi zarobić na utrzymanie rodziny, więc większą część dnia spędza poza domem. Kobiecie wypada zajmować się gospodarstwem domowym. Pomimo tego, że pojęcie „prace domowe” może różnić się w zależności od społeczeństwa, kultury i tradycji, zawiera pewne elementy wspólne. Zwykle to kobieta jest odpowiedzialna za utrzymanie czystości i porządku w domu oraz przygotowywanie posiłków. Te sprawy są tradycyjne i zbiegają się z muzułmańskim rozumieniem prowadzenia gospodarstwa. Kiedy Fatima (*ra*), córka Proroka (*saat*) i żona Alego (*ra*), poprosiła ojca o znalezienie jej służącej do pomocy przy mieleniu zboża i noszeniu wody, Wyśłannik Boga (*saat*) odpowiedział:

O Fatimo! Bój się Boga, postępuj zgodnie z Jego nakazami, wykonuj prace domowe, a kiedy kładziesz się spać, wypowiedz 33 razy Subhanallaah, 33 razy Alhamdulillah, 34 Allaahu Akbar. Łączne sto razy i to będzie dla ciebie lepsze niż służąca (Buhari, *Fadail al-ashab*, 5, *Humus*, 6, *Nafaka*, 6,7, *Da'awat*, 11; Muslim, 80; Tirmizi, *Da'awat*, 24; Abu Dawud, *Haradz*, 20, *Adab*, 109).

W ten sposób Wyśłannik Boga (*saat*) wyjaśnił, że właściwsze jest, gdy kobieta sama zajmuje się gospodarstwem domowym. Prowadzenie domu nie jest ani przymusem, ani niesprawiedliwością wobec kobiety – w rzeczywistości to jej prawo. Kobieta, która prowadzi

dom, panuje nad atmosferą rodzinną i jest za nią odpowiedzialna. Bierze na siebie część obowiązków rodzinnych, uczy się pomagać mężowi i służy mu wsparciem. Taka samorealizacja daje kobiecie poczucie głębokiej satysfakcji. Mężczyzna powinien za każdym razem doceniać jej starania, chwalić i od czasu do czasu obdarowywać prezentami.

Jeśli mężczyzna i kobieta w życiu rodzinnym wypełnią swoje obowiązki, to rodziny, z woli Boga, będą silne. To z kolei stanie się fundamentem społeczeństwa, w którym ludzie będą znać swoje obowiązki, będą pracowici i zdyscyplinowani.

POLIGAMIA W ISLAMIE

Jednym z najbardziej aktualnych tematów, jakie dotyczą praw islamu, jest dopuszczalność poligamii. Poligamia, inaczej wielożenstwo, tak naprawdę nie jest ani zasługą, ani wadą islamu. Jeśli spojrzymy na historię, to zobaczymy, że w prawie wszystkich starożytnych społeczeństwach występowała poligamia. Przewaga populacji kobiet pod względem liczebności i spadek liczby mężczyzn z powodu wojen skłoniło ludzi do praktykowania wielożenstwa. Tak więc w każdym społeczeństwie poligamia początkowo stawała się koniecznością, a potem normą. W późniejszym czasie w niektórych społeczeństwach w kwestii poligamii, która pojawiła się, jak wspomniano, z konieczności, zaczęły się nadużycia. Wielożenstwo, na początku dopuszczalne, mające na celu rozwiązywanie problemów społecznych i moralnych w społeczeństwie, przekształciło się w praktykę, która naruszała prawa kobiet, ich honor i godność.

Innymi słowy, system stworzony w celu ochrony kobiet i ich praw stał się środkiem do seksualnego wykorzystywania kobiet. Posiadanie wielu żon stało się modne i prestiżowe. Praktyka poligamii była szeroko rozpowszechniona wśród Arabów w okresie przedmuzułmańskim. Ta tradycja nie była sprawiedliwa i nie było w niej miejsca na takie pojęcie jak prawa kobiet. Mężczyzna mógł mieć tyle żon, ile chciał i to prowadziło do wielkiej niesprawiedliwości i upadku moralności. Islam, powołany do niesienia pokoju i sprawiedliwości oraz monitorowania przestrzegania praw człowieka na

najwyższym poziomie, nie mógł pozostać obojętny na poligamiczną anarchię. Bóg Najwyższy powiedział:

فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَى وَثُلَاتٍ
وَرُبَاعَ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا

فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ أَدْنَى أَلَّا تَعُولُوا

***Fankihuu maa taaba lakum minan nisaa'i masnaa
la sulaasa la rubaa. Fa in chiftum allaa ta'diluu
fa'laa hidatan a' maa malakat ajmaanukum.
Zaalika adnaa allaa ta'uuluu.***

**[...] to żęńcie się z kobietami, które wybierze-
cie: z dwoma, trzema albo czterema. Jeśli jednak
boicie się, że nie zdołacie zachować wobec nich
sprawiedliwości, wówczas żęńcie się tylko z jedną
lub z tą, którą zawładnęły wasze prawice. To bę-
dzie bardziej odpowiednie, abyście uniknęli nie-
sprawiedliwości (sura *Kobiety*, 4:3).**

Tymi słowami Bóg oznaczył granice dopuszczalno-
ści w kwestii wielożeństwa, kładąc kres niesprawiedli-
wości i anarchii w społeczeństwie arabskim, które było
już przepełnione kobietami opuszczonymi, samotny-
mi, wykorzystanymi, a następnie zwyczajnie porzuca-
nymi.

Jak przedstawiono powyżej, instytucja poligamii
nie była innowacją religii islamu, wręcz przeciwnie, *sza-
riat* ograniczył maksymalną liczbę żon, proklamował
zasady chroniące prawa kobiet i uporządkował system.
Należy prawidłowo rozumieć praktykę wielożeństwa
w islamie. Wszak nie znając zasad religijnych dotyczą-

cych poligamii i nie do końca rozumiejąc wszystkie ich niuanse, łatwo można ulec wpływowi celowo fałszywej propagandy wrogów islamu, którzy wykorzystują ten temat do zdyskredytowania naszej religii. Ludzie owi twierdzą, że islam narusza prawa kobiet i że poligamia jest obowiązkowa. Chociaż trzeci ajat sury *Kobiety* wyraźnie mówi, że poligamia jest tylko dozwolona przez Wszechmogącego Boga, co oznacza, że nie jest to ogólna zasada, lecz pozwolenie. Jeśli zwrócimy uwagę na końcówkę ajatu, zauważymy, że w kwestii poligamii Bóg Najwyższy czyni warunkiem przestrzeganie sprawiedliwości zarówno materialnej, jak i niematerialnej. Najwyższy Bóg głosi:

Jeśli jednak boicie się, że nie zdołacie zachować wobec nich sprawiedliwości, wówczas żęćcie się tylko z jedną.

W małżeństwie ważne jest sprawiedliwe traktowanie małżonki przez mężczyznę. Jeśli weźmiemy pod uwagę cechy współczesnej rodziny, przekonamy się, że dziś trudno jest przestrzegać wszystkich praw choćby jednej kobiety. Co zatem można powiedzieć o prawach kilku kobiet? Bóg Najwyższy mówi:

وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ
فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمِيلِ فَتَذَرُوهَا كَالْمُعَلَّقَةِ وَإِنْ
تَصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا

***Ła lan tastatii'uu an ta'diluu bajnan nisaa'i ła lał
harastum falaa tamiiluu kullal majli fatazaruuhaa
kaalmu allakah. Ła in tuslihuu ła tattakuu
fa innallaaha kaana gafuurar rahiimaa.***

Nie będziecie w stanie zachowywać się sprawiedliwie wobec każdej z waszych żon, nawet gdybyście tego pragnęli. Nie odwracajcie się od żadnej całkowicie, zostawiając ją w stanie zawieszenia. Jeśli dojdziecie do porozumienia i zachowacie powściągliwość, to Bóg jest Przebaczający, Miłosierny (sura *Kobiety*, 4:129).

Z przytoczonego wersetu wynika, że bycie sprawiedliwym w związku poligamicznym jest prawie niemożliwe. Na podstawie powyższego można wywnioskować, że poligamia jest dozwolona w razie konieczności i przy spełnieniu określonych warunków.

Mądrość rozwiązania problemu poligamii w islamie

1. Przewaga liczebna populacji kobiet nad mężczyznami.

Zwykle w społeczeństwie jest więcej kobiet niż mężczyzn i trudniej im wyjść za mąż. Z tego między innymi powodu liczba niezamężnych niewiast jest duża. Tutaj więc pojawia się mądrość muzułmańskiego rozwiązania kwestii poligamii: niezamężne i owdowiałe kobiety mogą – jeśli zechcą – zostać drugą (trzecią, czwartą) żoną muzułmanina.

2. Ochrona kobiet pozostawionych bez opieki.

Jak wspomniano na początku, populacja mężczyzn jest mniejsza niż kobiet z powodu takich czynników, jak wojny, wypadki drogowe, katastrofy przemysłowe itp. Na przykład podczas drugiej wojny światowej populacja mężczyzn w krajach uczestniczących gwałtownie spadła.

Islam dopuścił poligamię, aby zminimalizować potencjalne problemy, wynikające ze spadku populacji mężczyzn w czasie wojen lub katastrof. To zezwolenie ma na celu ochronę potrzebujących opieki samotnych kobiet oraz umożliwienie im prowadzenia nienaganego i godnego życia rodzinnego, które staje się możliwe tylko poprzez małżeństwo. Bycie drugą (trzecią, czwartą) żoną dla kobiety bez środków do życia, męskiej opieki i ochrony – oznacza otrzymanie gwarancji socjalnej.

3. Ochrona społeczeństwa przed zagrożeniami moralnymi.

Prawa i zalecenia Najwyższego Boga odpowiadają ludzkiej naturze. Wszechmogący stworzył ludzi różnorodnymi i nadał im odmienne cechy. Jedni są silniejsi, inni słabsi. Ta zasada jest również prawdziwa, jeśli chodzi o potencję: jednemu mężczyźnie wystarczy jedna kobieta, inny potrzebuje dwóch lub więcej. Wszechmogący Bóg wskazał dozwolony sposób zaspokojenia potrzeb seksualnych mężczyzny.

Ktoś, kogo żona z powodu choroby lub innej przyczyny nie jest w stanie zadowolić, może poślubić inną kobietę. Jest jednak warunek – mężczyzna musi traktować wszystkie swoje żony sprawiedliwie. Będzie źle, jeśli mężczyzna, biorąc drugą żonę, porzuci, wypędzi lub zacznie ignorować swoją pierwszą małżonkę, która od lat stała przy jego boku i była mu wsparciem.

Prawnicy na Zachodzie, którzy uważają, że bycie niejedyną żoną oznacza dla kobiety naruszenie jej praw, w rzeczywistości są pod wpływem fałszywych poglądów na temat równouprawnienia i nie można uważać ich za obiektywne. Zakaz poligamii dla męż-

czyzny, który z jakichś powodów nie znajduje satysfakcji z relacji z pierwszą żoną, w żaden sposób nie chroni praw kobiety, wręcz przeciwnie, upokarza je. Skłania to mężczyzn do posiadania kochanek, wchodzenia w związki pozamałżeńskie i kupowania przyjemności za pieniądze. Każdy mający sumienie człowiek, który potrafi obiektywnie ocenić postępujący upadek moralny Zachodu, z łatwością zrozumie, dlaczego islam zezwala na poligamię.

Podsumowanie:

1. Poligamia istniała długo przed islamem.
2. Islam uporządkował poligamię, ograniczając liczbę żon do czterech.
3. Wieleżęństwo nie jest nakazem islamu – jest to zezwolenie.
4. Konieczne jest sprawiedliwe traktowanie wszystkich żon.
5. Poligamia nie narusza praw kobiet.
6. Zasadniczym celem poligamii jest ochrona samotnych kobiet i zasad moralnych w społeczeństwie.

Zalecenie

W islamie preferowana jest monogamia, ale w przypadku konieczności religia dopuszcza wieleżęństwo. W niektórych społeczeństwach muzułmańskich niekiedy dochodzi do nadużyć w tej kwestii. Mężczyźni, myśląc, że wypełniają Boży nakaz, biorą kilka żon, chociaż z trudem mogą zaspokoić jedną i tym samym naruszają prawa kobiet. W islamie poligamia nie jest zalecana, lecz dozwolona. Dopóki mężczyzna nie jest

w stanie zapewnić kobiecie wszystkiego, co niezbędne (dach nad głową, pożywienie, odzież itp.), nie ma prawa żenić się po raz drugi (trzeci, czwarty).

Niektórzy, niezbyt przyzwoici mężczyźni, używają tego przyzwolenia islamu do zaspokojenia swoich niskich pobudek: biorą ślub i w krótkim czasie rozwodzą się. Aby nie stać się ofiarą takiego nadużycia, muzułmanki powinny być bardzo uważne w tej kwestii. Kobieta, której zaproponowano zostanie drugą żoną, musi wszystko dokładnie rozważyć, lepiej poznać mężczyznę i dopiero wówczas podjąć decyzję.

PRZYCZYNY I GŁĘBKI SENS POLIGAMII PROROKA MUHAMMADA (*saat*)

Prorok Muhammad (*saat*), posłany jako miłoś-
dzie dla światów, stał się dla nas przykładem w życiu
rodzinnym i we wszystkich innych dziedzinach. Nasz
Prorok (*saat*) nie był pierwszym posłańcem, który miał
wiele żon. Faktem historycznym jest, że inni proro-
cy, wśród których byli Ibrahim (Abraham), Sulejman
(Salomon) i Dawud (Dawid) (*alajhimus salaam*, pokój
z nimi, *as*), również mieli kilka żon.

Dzisiaj niektórzy chrześcijańscy misjonarze i żydzi
posługują się tematem wielożeństwa Proroka Muham-
mada (*saat*) jako narzędziem do dyskredytacji islamu,
zakładając, że był on zwyczajnym człowiekiem, podle-
głym swym namiętnościom. To nic innego, jak zniewa-
ga honoru Światłości Wszechświata (*saat*), wywołana
ślepych i niesprawiedliwym fanatyzmem.

Jak już mówiliśmy, wielu proroków miało kilka żon.
Bóg Najwyższy głosi:

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ
وَجَعَلْنَا لَهُم أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً

***Ła lakad arsalnaa rusulam min kablika
ła dža'alnaa lahum azłaadżan ła zurraiyyah.***

**I wysyłaliśmy posłańców przed tobą, i wyzna-
czaliśmy im żony oraz dzieci** (sura *Grom*, 13:38).

Muzułmanie powinni poznać powody licznych małżeństw Proroka Muhammada (*saat*).

1. Zawarcie małżeństwa z Chadidżą bint Chułajlid (*ra*)

Pierwszym krokiem w życiu rodzinnym Proroka Muhammada (*saat*) było zawarcie małżeństwa z Chadidżą (*ra*). W tym momencie miała ona lat czterdzieści, a Prorok (*saat*) zaś dwadzieścia pięć. W najtrudniejszych okresach jego życia matka wierzących, Chadidża (*ra*), nie szczędziła ani sił, ani środków, aby mu pomagać. Prorok Muhammad (*saat*) spędził z Chadidżą (*ra*) większość swojego życia i nie ożenił się ponownie aż do jej śmierci.

2. Małżeństwo z Saudą bin Zama (*ra*)

Prorok Muhammad (*saat*) poślubił pięćdziesięcioletnią kobietę z dziećmi, która straciła męża po przesiedleniu się do Etiopii, aby ulżyć jej w smutku i nie zostawić samej. W ten sposób uratował ją przed samotnością i biedą.

3. Małżeństwo z Aiszą (*ra*)

Jest to jedyna żona Proroka Muhammada (*saat*), która wyszła za niego za mąż jako dziewica. Prorok (*saat*) ożenił się z nią, ponieważ cenił ją za bystry umysł i zdolność przyswojenia całej podstawowej wiedzy religijnej. Faktem jest, że Prorok (*saat*) nie pomylił się w swoim wyborze, ponieważ po jego śmierci stało się jasne, że to Aisza (*ra*) wyjaśniała towarzyszom Wyśłannika (*saat*) *hadisy*, prawo muzułmańskie oraz interpretację Koranu (*tafsir*). Ponadto Aisza (*ra*) była córką najbliższego i najbardziej cenionego przyjaciela Proroka (*saat*), Abu Bakra (*ra*), i fakt ten odegrał ważną rolę w tym małżeństwie.

4. Małżeństwo z Hafsą bint Omar (ra)

Matka wierzących Hafsa (ra) była samotna i pogrążona w smutku po stracie męża w bitwie pod Badr. Jej ojciec, Omar (ra), zaproponował poślubienie jej Osmannowi (ra) i Abu Bakrowi (ra), ale odmówili. Wówczas Wysłannik Allaha (saat) ożenił się z Hafsą (ra), aby ucieszyć ją i Omara (ra).

5. Małżeństwo z Zajnab bint Chuzajma (ra)

Po zawarciu małżeństwa z Hafsą (ra) Prorok (saat) poślubił matkę wierzących Zajnab (ra). Ona również straciła męża w bitwie pod Badr i została sama. Wysłannik Boga (saat) podał jej pomocną dłoń i uratował od samotności.

6. Małżeństwo z Zajnab bint Dżahsz (ra)

Matka wierzących Zajnab (ra) była córką ciotki Proroka (saat) ze strony ojca i należała do znanego rodu. Pomimo tego, że kiedyś rodzina Zajnab (ra) chciała ją wydać za mąż za Proroka Muhammada (saat), on poprosił ją o rękę dla swojego adoptowanego syna Zajda. Zajnab i Zajd z wielu powodów nie pasowali do siebie, ale rodzina Zajnab zgodziła się na to małżeństwo, aby nie urazić Proroka (saat). Życie rodzinne nowożeńców nie układało się. Chociaż Prorok (saat) próbował ratować to małżeństwo, mówiąc do syna: *Trzymaj żonę przy sobie*, związek rozpadł się. Po rozwodzie i zakończeniu *iddu* został zesłany ajat:

زَوَّجْنَاكَهَا لَكَ لَا يَكُونُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي
أَزْوَاجٍ أَدْعِيَّائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا

***Zaḥḥadḥnaa kahaa likaj laa jakuuna alal mu'miniina
haradḥun fii azḥaadḥi ad ijaa'ihim izaa kadaḥ
minhunna ḥataraa.***

**My daliśmy ci ją za żonę, aby nie było dla wier-
nych trudnością, jeśli chcieliby pojąć żony swych
przysposobionych synów, gdy się z nimi rozstali**
(sura *Sprzymierzeni*, 33:37).

Z powyższego wersetu wyraźnie wynika, że sam Najwyższy chciał, aby Prorok Muhammad (*saaḥ*) poślubił Zajnab (*ra*). Znaczenie tego zalecenia polega na unieważnieniu adopcji, co pozwala mężczyźnie na poślubienie byłej żony adoptowanego syna i Prorok (*saaḥ*) swoim przykładem to pokazał. Wcześniej wśród Arabów takie małżeństwo uważane było za niedopuszczalne. Po zezwoleniu Boga na poślubienie przez Proroka (*saaḥ*) Zajnab (*ra*), stało się jasne, że przybrany ojciec to nie to samo, co prawdziwy.

7. Małżeństwo z Ummu Salamą (*ra*)

Matka wierzących Ummu Salama (*ra*) jest jedną z pierwszych muzułmanek, które odbyły *hidżrę* do Etiopii. Jej mąż zginął w bitwie pod Uhud, zostawiając ją samą z osieroconymi dziećmi. Ummu Salama (*ra*) odrzuciła propozycję małżeństwa Abu Bakra i Omara (*radijallaahu anhumaa*, niech Bóg będzie z nich zadowolony, *ra*) i przyjęła ofertę Proroka Muhammada (*saaḥ*), zostając jego żoną. Była bardzo spostrzegawczą kobietą i służyła nieocenioną pomocą w wyjaśnianiu spraw dotyczących kobiet.

8. Małżeństwo z Umm Habibą (*ra*)

Umm Habiba (*ra*) była córką Abu Sufjana, jednego z mekkańskich pogan. Należała do pierwszych osób,

które przyjęły islam. Aby uniknąć prześladowań, udała się razem z mężem do Etiopii. Tam jej mąż nawrócił się na chrześcijaństwo, a potem zmarł. Umm Habiba (*ra*) została sama wśród chrześcijan w obcym kraju. Nie mogła powrócić do Mekki, ponieważ wpadłaby w ręce Sufjana. Wówczas Prorok Muhammad (*saal*) wysłał wiadomość do władcy Etiopii o swoim pragnieniu zawarcia małżeństwa z Umm Habibą (*ra*). Sens tego małżeństwa polegał na okazaniu wsparcia Umm Habibie (*ra*) i niepozostawieniu jej samej wśród chrześcijan w obcym kraju. Ponadto Abu Sufjan, dowiedziawszy się, że Prorok Muhammad (*saal*) ożenił się z jego córką, nieco ograniczył prześladowania muzułmanów.

9. Małżeństwo z Dżuwajriją bint Haris (*ra*)

W bitwie przy wodopoju Murajsi muzułmanie pokonali i schwytali do niewoli około siedmiuset osób. Wśród jeńców była córka przywódcy plemienia Żydów Banu Mustalik, Dżuwajrija (*ra*). Kobieta straciła w bitwie męża i przyszła do Proroka (*saal*) z prośbą o odzyskanie wolności. Prorok (*saal*) wyraził zgodę, a nawet sam zapłacił za nią okup. Kiedy ojciec Dżuwajriji (*ra*) przyjechał odebrać córkę, wyjawiała, że chce pozostać w Medynie i poślubić Proroka Muhammada (*saal*). Wyśłannik Boga (*ra*) miał wówczas sześćdziesiąt lat. Znaczenie tego małżeństwa polegało na poślubieniu córki głowy narodu żydowskiego w celu przekonania plemienia do islamu. Dzięki temu małżeństwa wielu żydowskich jeńców przyjęło islam.

10. Małżeństwo z Safiją bint Hujaj (*ra*)

Jej prawdziwe imię to Zajnab. Rodzice Zajnab (*ra*) byli znanymi Żydami: ojciec – jednym z wodzów plemienia Banu Nadir, a matka – z plemienia Banu Ku-

rajza. W bitwie pod twierdzą Chajbar muzułmanie odnieśli zwycięstwo nad Żydami i Zajnab (*ra*) została schwytana. Przypadła Prorokowi (*saat*) i otrzymała przydomek „Safija”, co oznacza „udział otrzymany przez przywódcę”.

Znaczenie tego małżeństwa polegało na obronie przed nienawiścią, złością i przebiegłymi planami Żydów. W rzeczywistości ten związek nieco złagodził relacje między muzułmanami i Żydami.

11. Małżeństwo z Mariją (Ummu Ibrahim) (*ra*)

Kiedy Wysłannik Boga (*saat*) wzywał władcę Egiptu do islamu, ten wysłał Mariję (*ra*) w charakterze nałożnicy jako dar Prorokowi (*saat*). Marija (*ra*) przeszła na islam i Wysłannik Boga (*saat*) ożenił się z nią. Z tego małżeństwa urodził się syn Ibrahim. W rezultacie Egipcjanie zaczęli traktować islam z pewną sympatią, a nawet zachowali neutralność w bitwie muzułmanów z Bizantyjczykami.

12. Małżeństwo z Majmuną bint Haris (*ra*)

Majmuna (*ra*) była szwagierką wuja Proroka (*saat*), Abbasa. To ostatnia kobieta, którą poślubił Prorok Muhammad (*saat*) zgodnie z sugestią swojego wuja Abbasa. Miało to miejsce rok po zawarciu porozumienia w Hudajbiji, kiedy muzułmanie Medyny zgodnie z warunkami przymierza udali się do Kaaby w Mekce. Znaczenie tego małżeństwa polegało na wyciągnięciu pomocnej dłoni do muzułmańskiej kobiety, która znalazła się pośród mekkańskich pogan, i jednocześnie okazaniu gestu dobrej woli dla mekkańczyków. Było to posunięcie w samą porę i przyniosło rezultaty. Poganie Mekki przekazywali: „Muhammad nadal utrzymuje stosunki z rodakami” i niektórym zmiękły serca.

Małżeństwa Wysłannika Boga (*saat*) nie były zawierane z kaprysu ani z namiętności. Przecież mógł poślubić każdą dziewczynę, która mu się podobała, jednak jego żonami zostawały przeważnie potrzebujące opieki kobiety z dziećmi. Analizując małżeństwa Proroka Muhammada (*saat*), okazuje się, że większość z nich zawarł w wieku około sześćdziesięciu lat. Nierozsądne jest twierdzenie, że sześćdziesięcioletni mężczyzna, która poślubia niemłode wdowy, podąża za swoimi namiętnościami, gdyż takie związki nie dawały mu nic oprócz dodatkowego obciążenia.

Główne powody jego małżeństw to opieka nad bezbronnymi wdowami, ochrona muzułmańskich kobiet przed środowiskiem pogan i chrześcijan, zniesienie niemuzułmańskich tradycji, pokrewieństwo z najbliższymi towarzyszami.

PLANOWANIE RODZINY W ISLAMIE

Praktyka planowania rodziny, zwana również kontrolą urodzeń, istniała wcześniej, podobnie jak funkcjonuje obecnie. Dzisiaj ten trend staje się szerszy i bardziej zróżnicowany. Jest szeroko promowany w krajach z populacją muzułmańską, gdzie środki antykoncepcyjne są nawet rozdawane bezpłatnie. Rozważmy, jakie miejsce zajmuje ta praktyka w naszej religii i jaki jest stosunek islamu do kwestii antykoncepcji.

Antykoncepcja to zestaw środków służących zapobieganiu ciąży. Podzielić je można na trzy kategorie: naturalne, lecznicze i chirurgiczne. Celem antykoncepcji jest zapobieganie zajściu w ciążę lub urodzeniu dziecka, jeśli już kobieta jest w ciąży.

I. KRÓTKA HISTORIA REGULACJI URODZEŃ

Każde społeczeństwo miało swój własny sposób zapobiegania ciąży. Fakt, że towarzysze pytali Proroka (*saal*) o *azl* (przerwanie stosunku płciowego w celu uniknięcia wytrysku nasienia do pochwy), sugeruje, że nawet wówczas taka praktyka miała miejsce.

Pojawienie się idei antykoncepcji we współczesnym znaczeniu, o której się często mówi w gazetach i reklamach telewizyjnych, przypada na wiek XVIII. Jeśli wcześniej praktyka ta miała charakter naturalny, to w osiemnastym stuleciu ludzkość doszła do nowoczesnej koncepcji regulacji urodzeń. Za twórcę tego zamy-

słu można uznać angielskiego ekonomistę Thomasa Malthusa, który doszedł do wniosku, że liczba ludności rośnie zbyt szybko, a produkcja środków do życia za nią nie nadąża. W związku z tym nie będzie wystarczającej ilości zasobów naturalnych dla wszystkich, co nieuchronnie doprowadzi do całkowitego ubóstwa i głodu. Tak więc Malthus jako pierwszy sformułował nowoczesną koncepcję planowania rodziny lub regulacji urodzeń i uzasadnił ją naukowo. T. Malthus zasugerował ludziom późniejsze zawieranie małżeństw albo w ogóle niewstępowanie w związek małżeński, opierając się na fakcie, że jest to jedyny sposób na utrzymanie równowagi między zasobami a populacją.

Następnie we Francji i Ameryce przeprowadzono badania w celu znalezienia sposobu na całkowitą ochronę kobiety przed ciążą. Pod koniec XIX wieku w wyniku podobnych badań zaczęto opracowywać metody sterylizacji mężczyzn i kobiet.

W ten sposób badania nad kontrolą urodzeń, rozpoczęte w Wielkiej Brytanii, pod koniec XIX wieku rozprzestrzeniły się w całej Europie i Ameryce.

Należy zwrócić uwagę na następujące kwestie: badania nad rozwojem i popularyzacją antykoncepcji zbiegają się z początkiem ekspansji przemysłowej w Europie i Ameryce. Zgodnie z tym światopoglądem, każde przychodzące na świat dziecko będzie postrzegane jako stworzenie konkurujące z już żyjącymi ludźmi, spożywające ich pożywienie i niszczące ich dobra, którymi się cieszą. Niezdolność ludzi Zachodu do poświęcenia i niechęć do dzielenia się sprawiły, że praktyka regulacji urodzeń stała się powszechna i popularna.

II. PRZYCZYNY ROZPRZESTRZENIANIA SIĘ KONTROLI URODZEŃ W EUROPIE

1. W społeczeństwie zachodnim rodzina straciła znaczenie

Więzi rodzinne w społeczeństwie zachodnim są słabsze i mniej stabilne niż w krajach wschodnich. Zakaz rozwodów, jaki istnieje w niektórych wyznaniach chrześcijańskich, zmusił mężczyzn i kobiety, niezdolnych i niechętnych do wspólnego życia, ale niemogących się rozwieść, do związków pozamałżeńskich. Zaczęło się to rozprzestrzeniać szczególnie szeroko w XIX wieku, kiedy upadek moralny stał się zjawiskiem patologicznym. W rezultacie małżonkowie, między którymi relacje ochłodziły, ale nie mogli się rozwieść z powodu zakazu, z całych sił starali się nie dopuścić do posiadania dzieci, aby nie obciążać się niepotrzebnym przywiązaniem i odpowiedzialnością. Małżonkowie, którzy nie chcieli rozwijać relacji rodzinnych, preferowali antykoncepcję.

2. Kobiety poszły do pracy w przemyśle

Po II wojnie światowej w krajach zachodnich doszło do dotkliwego niedoboru męskich rąk do pracy. Dlatego zakłady przemysłowe i fabryki zamiast chorych i kalekich mężczyzn zaczęły masowo zatrudniać kobiety. Innymi słowy, w świecie zachodnim po II wojnie światowej wzrost gospodarczy spoczął głównie na barkach kobiet. Właściciele przedsiębiorstw nie dawali im możliwości rodzenia w obawie przed utratą siły roboczej i spadkiem wydajności pracy. Podczas wprowadzania tej praktyki, szkodliwej dla zdrowia fizycznego i psychicznego kobiety, antykoncepcja została niepostrzeżenie, ale skutecznie zakorzeniona w podświadomości

i zaczęła być postrzegana przez kobiety jako przejaw emancypacji i równouprawnienia z mężczyznami, co utorowało drogę do dalszego rozwoju i rozpowszechniania tej myśli.

3. Związki pozamałżeńskie stały się powszechne

Brak silnych więzi rodzinnych w społeczeństwie zachodnim stał się przyczyną preferowania przez ludzi związków pozamałżeńskich. Upadek moralności doprowadził do tego, że coraz więcej kobiet zaczęło zarabiać na własnym ciele. Seks stał się niezależną wartością. Jedynym poważnym problemem na drodze do dalszego rozwoju i ekspansji branży erotycznej było niebezpieczeństwo zajścia w ciążę. Wówczas Zachód postanowił oddawać się swoim namiętnościom, stosując kontrolę urodzeń. Jak widzimy, koncepcja ta przyszła z Zachodu w momencie, gdy upadek moralny osiągnął punkt kulminacyjny.

4. Egocentryzm i chciwość

Najczęstszą chorobą społeczeństwa zachodniego jest egoizm. Tamtejsi ludzie nie potrafią i nie chcą się dzielić. Są zajęci zaspokajaniem własnych kaprysów, nie potrzebują dzieci, które absorbują siły, czas, wymagają zdolności do poświęcenia się. Dlatego w społeczeństwie zachodnim, opartym głównie na materializmie, zaczęto traktować potomstwo jako swego rodzaju zagrożenie, naruszające zasoby, dobrobyt obywateli, obniżające poziom ekonomiczny kraju. Co jakiś czas pojawiają się zwolennicy maltuzjanizmu, którzy głoszą, że ze względu na wzrost liczby populacji wystąpi brak zasobów, ludzie nie będą mieli tego, co najważniejsze, a ludzkość zostanie skazana na zagładę. Wszystko to

jednak pokazuje tylko, że owi ludzie są obojętni wobec niezliczonych darów Boga Najwyższego, chciwi i samolubni. Badania Williama Crooksa i jego błędne wnioski, dalekie od pokładania nadziei w Najwyższym, są kolejnym wskaźnikiem zachodniej mentalności. William Crookes w roku 1868 stwierdził, że w ciągu trzydziestu lat pszenica przestanie rosnąć i ludzie zaczną umierać z głodu. Ale przez 30 lat pszenica rosła tak bardzo, że Stany Zjednoczone nadwyżki zboża zaczęły spalać w Argentynie. Chociaż Zachód opanował prawie wszystkie zasoby ziemi, chciwość sprawia, że z wielkim zapalem podjął program regulacji urodzeń. Praktyka antykoncepcji stała się w XIX wieku powszechna i zaowocowała obniżeniem wskaźnika urodzeń, co postrzegano jako prawdziwy sukces.

III. PROBLEMY NA ZACHODZIE SPOWODOWANE REGULACJĄ URODZEŃ

1. Rozwiążłość seksualna.

Rozwój i rozpowszechnienie środków antykoncepcyjnych doprowadziło do wszechobecnej rozwiążłości seksualnej. Kontakty seksualne nie groziły już ciążą, więc ludzie zaczęli liberalnie odnosić się do związków pozamałżeńskich. Doszło do tego, że upadek moralności stał się powszechny nawet w środowisku duchownym, chociaż Kościół miał być twierdzą moralności.

2. Rozprzestrzenianie się chorób wenerycznych.

Powszechna rozwiążłość seksualna doprowadziła z kolei do masowego rozprzestrzeniania się różnych chorób przenoszonych drogą płciową. Popularyzacja związków pozamałżeńskich w społeczeństwie zachodnim, dalekim od czystości fizycznej i duchowej, wywo-

łała powszechne rozprzestrzenianie się chorób wenerycznych, co zagroziło zdrowiu i istnieniu przyszłych pokoleń. Najgroźniejszą z tych chorób jest AIDS, a rozwiązłe stosunki seksualne stanowią jedną z głównych dróg jego rozprzestrzeniania się.

3. Wzrost populacji osób starszych.

W wyniku szeroko zakrojonej praktyki antykoncepcji wzrosła liczba osób starszych. Społeczeństwo, które prawie zapomniało, jak wygląda młodzież, zaczęło szukać sposobu na pozbycie się tych pomarszczonych, znerwicowanych, egoistycznych ludzi i znalazło sposób, aby wysłać ich do domów opieki. Społeczeństwo zachodnie przekształciło się w społeczeństwo ludzi starszych.

W końcu kraje zachodnie zdały sobie sprawę z błędu swojej polityki, zrewidowały istniejące koncepcje i zaczęły zachęcać do rozrodczości.

IV. PODEJŚCIE ISLAMU DO PROBLEMU KONTROLI URODZEŃ

Aby lepiej zrozumieć podejście islamu do regulacji urodzeń, konieczne jest poznanie powodów, za którymi opowiadają się zwolennicy stosowania antykoncepcji. W ostatnich latach praktyka planowania rodziny w społeczeństwach muzułmańskich ma zazwyczaj następujące powody:

- a) ubóstwo i drożyzna;
- b) strach przed głodem;
- c) powszechne przekonanie, że wychowanie dużej liczby dzieci jest niemożliwe lub bardzo trudne;
- d) niechęć kobiet do zepsucia sylwetki;

- e) lęk kobiet karmiących przed nową ciążą, która może zaszkodzić już posiadanemu dziecku.

Niestety, fakt, że większość krajów muzułmańskich należy do Trzeciego Świata, który boryka się z trudnościami gospodarczymi i społecznymi, stał się powodem tego, że stosowanie antykoncepcji zaczęło zyskiwać na popularności. Ponadto sponsoring bogatych i „wielkodusznych” krajów zachodnich przyczynia się do rozwoju i popularyzacji tej praktyki. Należy zwrócić uwagę naszych braci w wierze na taką prawidłowość: społeczeństwo, w którym panuje strach przed rodzeniem dzieci z powodu głodu, jest skazane na zagładę. Bóg Wszechmogący obdarzył nas tak wieloma dobrami, że widzimy tylko niewielką ich część, a większości nie zauważamy. Dlatego pożywienie i przyszły dobrobyt jest w rękach Najwyższego. Nieposiadanie dzieci ze względu na możliwe problemy ze zdobyciem pożywienia oznacza wchodzenie w konflikt z naturą, którą nas Bóg obdarzył. W surze *Trzody* Bóg Najwyższy mówi:

وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِّنْ إِمْلَاقٍ نَّحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ

***Ēa laa taktuluu aġlaadakum min imlaak;
nahnu narzukukum ġa ijjaahum.***

[...] nie zabijajcie swoich dzieci z obawy przed biedą – My damy zaopatrzenie wam oraz im (sura *Trzody*, 6:151).

W cytowanym ajacie Bóg Wszechmogący napomina tych, którzy zabijają swoje dzieci z obawy przed ubóstwem, że to On sam zapewnia pożywienie. W innym ajacie jest powiedziane:

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا

***Ła maa min dabbaatin fil ardi illaa alallaahi
rizkuhaa.***

**Nie ma żadnego stworzenia na ziemi, aby jego
zaopatrzenie nie zależało od Boga (sura Hud, 11:6).**

Z cytowanego ajatu wynika, że pożywienie wszystkich żywych istot, od najmniejszej do największej, jest zagwarantowane. W innym wersecie Bóg Najwyższy mówi:

قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا بِغَيْرِ
عِلْمٍ وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ افْتِرَاءً عَلَى
اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ

***Kad chasiral laziina kataluu aŋlaadahum
safaham bigajri ilmin ła harramuu maa
razaka hullaahuf tiraa'an alallaah.***

Kad dalluu ła maa kaanuu muhtadiin.

**Zgubieni są ci, którzy zabijają swoje dzieci
z głupoty i niewiedzy i zakazują jedzenia tego, co
dał im Bóg, zmyślając przeciwko Bogu. Oni zbłą-
dzili i nie są właściwie prowadzeni (sura Trzody,
6:140).**

Bóg ostrzega tu surowo dwa stare arabskie plemiona, Banu Rabia i Banu Mudar, które zabijały swoje dzieci ze strachu przed ubóstwem i niepokojem o zdobycie pożywienia.

Hadis Wysłannika Boga (saat): Żeńcie się i rozmnażajcie wskazuje, że muzułmanie powinni dążyć do zwięk-

szenia swojej liczebności. Cytowane ajaty i *hadisy* dowodzą, że nieposiadanie dzieci z powodu martwienia się brakiem jedzenia jest złe. Wobec powyższego warto poznać opinie naukowców na temat sposobów zapobiegania ciąży.

Naukowe poglądy na temat planowania rodziny

Oдноśnie planowania rodziny muzułmańscy uczeni wyrazili dwie opinie.

Pierwsza: regulacja urodzeń jest niedopuszczalna, chyba że istnieją poważne powody, takie jak choroba kobiety, posiadanie dziecka karmionego piersią, przeciwwskazanie do porodu. Jednak w każdym przypadku wymagana jest profesjonalna opinia lekarska. Naukowcy uważają, że regulacja urodzeń i zaufanie do Boga są nie do pogodzenia. Praktyka planowania rodziny oznacza nieufność wobec Boga i Jego atrybutu *Ar-Razzak* – Zaopatrujący. Oznacza to również większe zaufanie do swojego rozsądku i ograniczonego myślenia niż do Boga.

Druga: pod warunkiem braku zagrożenia dla zdrowia kobiety i zachowania standardów moralnych i etycznych, małżonkowie mogą swobodnie stosować antykoncepcję w celu regulowania liczby dzieci.

Aby przeanalizować przedstawione opinie, należy wziąć pod uwagę metody stosowane do kontroli urodzeń.

1. *Azl* – stosunek przerywany. Prorokowi Muhamadowi (*saal*) zadano pytanie, które dotyczyło tej metody, i wiadomo, że nie zabronił jej stosowania. Powiedział jednak:

Bóg da dziecku sposobność pojawienia się, kiedy On zechce, i przeszkadzanie w tym jest niewłaściwe (Buchari, Ibn Madża, *Nikah*, 30).

Bóg i tak umożliwił każdej duszy pojawienie się na tym świecie przed Dniem Sądu, czy będziecie stosować azl, czy nie (Buchari, *Nikah*, 42; Muslim, *Nikah*, 1458).

2. Określenie dni bezpiecznych. Należy wybierać dni zbliżenia małżonków, w których prawdopodobieństwo zajścia w ciążę jest mniejsze. Jednak te dwie metody nie dają pełnej gwarancji. Jeśli Bóg Najwyższy zechce, kobieta zajdzie w ciążę.

3. Stosowanie preparatów antykoncepcyjnych i mechanicznych środków ochrony. Ta metoda jest bardziej skuteczna w zapobieganiu ciąży, lecz zwykle prowadzi do zachwiania równowagi hormonalnej w organizmie kobiety i stanowi pośrednią przyczynę chorób. Z tego powodu muzułmańscy uczeni nie akceptują tego sposobu. Ponadto pigułki antykoncepcyjne mają wiele skutków ubocznych, które źle wpływają na fizyczne i psychiczne samopoczucie kobiety.

4. Aborcja. Usunięcie dziecka z łona matki w wyniku interwencji zewnętrznej jest niemoralne, a w dodatku często zagraża życiu kobiety. Tym bardziej, nie ma żadnej różnicy między aborcją a grzebaniem dzieci w ziemi praktykowanym przez Arabów w okresie przedmuzułmańskim z powodu strachu przed ubóstwem lub wstydem. Dlatego też islam kategorycznie zabrania aborcji.

Islam, który przyniósł doskonałą sprawiedliwość, nie tylko zabrania zabijania nienarodzonego dziecka, ale nawet zakazuje pozbawiania go praw do dziedziczenia. Za spędzenie płodu (wywołanie poronienia metodą farmakologiczną lub chirurgiczną) Prorok Muhammad

(*saat*) nakazał wypłacić rekompensatę (*dija*), odpowiadającą cenie stu owiec. Współczesna medycyna udowodniła szkodliwość i niebezpieczeństwo aborcji dla zdrowia kobiety, więc w niektórych krajach zachodnich jest ona prawnie zabroniona.

5. Sterylizacja. Ta metoda zapobiegania ciąży jest sprzeczna z naturą ludzką. Bóg Wszechmogący mówi w Koranie:

[...] rozkażę im obcinać uszy bydłu i oszpecać stworzenie Boga! Kto weźmie sobie szatana zamiast Boga jako opiekuna, ten z pewnością poniesie stratę dotkliwą (sura *Kobiety*, 4:119).

Z wersetu tego wynika, że wszelkie zmiany, będące sprzeczne z naturą i naruszające biologiczną równowagę, są zabronione.

Jak widzimy, niektóre metody stosowane do kontroli urodzeń są przez islam dozwolone, inne zabronione. Należy tu przestrzegać zasady natury, ochrony zdrowia i potomstwa. Należy mieć na uwadze, że wszystkie sposoby, oprócz *azlu* i obliczania dni niepłodnych, zagrażają zdrowiu kobiety.

Podsumowanie:

Ludność jest głównym potencjałem każdego państwa. W krajach, gdzie praktyka planowania rodziny stała się powszechna, rozprzestrzeniły się prostytutka, rozpusta i egocentryzm.

Państwa zachodnie, przez setki lat eksploatujące kraje muzułmańskie, były bardzo zaniepokojone spadkiem własnej populacji, podczas gdy w krajach muzułmańskich liczba ludności rosła. Wówczas wymyślono sposób wyniszczenia ludności muzułmańskiej, tani,

ale bardziej efektywny niż wojna. Przeprowadzono szeroko zakrojoną kampanię o „trudnej sytuacji gospodarczej” i zaczęto popularyzować koncepcję kontroli urodzeń. Państwa zachodnie wydają miliony dolarów na produkcję i dystrybucję środków antykoncepcyjnych i próbują przekonać wszystkich, że w ten właśnie sposób walczą z ubóstwem. A przecież za mniejsze pieniądze można było zbudować wiele fabryk i ocalić ludzi przed biedą i nędzą. Ich celem nie jest walka z biedą i głodem, ale powolne i podstępne niszczenie ludności muzułmańskiej. Podczas gdy Zachód promuje planowanie rodziny w krajach muzułmańskich, w swoich państwach rozbudowuje banki nasienia.

Urodzenie i wychowanie dziecka – to bardzo ważna sprawa. Ochrona kraju, przyszłość narodu, zachowanie kultury i cywilizacji zależy od liczby ludności. Duża populacja nie jest negatywnym czynnikiem hamującym rozwój kraju. Wręcz przeciwnie, każda osobowość – to odrębny, myślący potencjał, odkrycia, wynalazki.

Naukowcy zauważyli, że jeśli w rodzinie jest więcej niż jedno dziecko, ma to korzystniejszy wpływ na ich rozwój psychospołeczny.

Muzułmanie muszą podchodzić do kwestii posiadania dzieci racjonalnie i mądrze i nie ulegać propagandzie planowania rodziny. Może ona wydawać się kusząca, ale w dłuższej perspektywie oznacza powolną śmierć społeczeństwa. W tej kwestii należy wziąć pod uwagę wszystkie aspekty moralne, ekonomiczne, społeczne i medyczne i nie naruszać przykazań religijnych, postępując wbrew ludzkiej naturze.

STOSUNEK ISLAMU DO CUDZOŁÓSTWA

Wysłannik Boga (*saat*) powiedział:

Przyszedłem, aby doprowadzić moralność do doskonałości.

Moralne podstawy społeczeństwa są cenniejsze niż moralne cechy jednostek, ale jednocześnie siła moralnych i etycznych podstaw społeczeństwa zależy od moralnego charakteru ludzi, którzy tworzą to społeczeństwo. Jednym z najczęstszych przejawów upadku moralnego, który od wieków niszczy podstawy etyczne, jest cudzołóstwo (*zina*). W prawie muzułmańskim cudzołóstwo oznacza stosunek seksualny między mężczyzną i kobietą, którzy nie są małżeństwem. Należą tu również tak zwane „małżeństwa cywilne” i inne rodzaje relacji pozamałżeńskich. Według islamu tylko para małżeńska ma prawo do współżycia seksualnego. Wszechmogący Bóg mówi w Koranie:

وَلَا تَقْرُبُوا الزَّوَاجَ إِنَّمَا كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا

***Ła laa takrabuz zinaa innahu kaana faa hiszatan
ła sa'a sabiilaa.***

Nie zbliżajcie się do cudzołóstwa, gdyż jest to rzecz nieprzyzwoita i zła droga! (sura *Podróż nocna*, 17:32).

Cudzołóstwo jest określane jako „rzecz nieprzyzwoita i zła droga”. Należy zauważyć, że w ajacie nie jest po-

wiedziane „nie cudzołóźcie”, lecz „nie zbliżajcie się do cudzołóstwa”. To oznacza, że Bóg Najwyższy zabrania nie tylko cudzołóstwa, ale wszystkiego, co może prowadzić do takiego grzechu. Ponieważ w islamie istnieje ogólna zasada: aby zabronić czegoś złego, islam zamyka wszystkie drogi, jakie prowadzą do tego zła. Dlatego należy zająć wyraźne stanowisko odrzucenia pornograficznych stron internetowych, czasopism, filmów, które rozbudzają w człowieku seksualne pragnienia, zachęcają do cudzołóstwa i rozpusty. Tym sposobem bystre, młode głowy przepełniają się fantazjami seksualnymi, zamiast wykorzystać swój potencjał dla dobra ojczyzny i narodu.

Bóg Wszechmogący w trzydziestym i trzydziestym pierwszym ajacie sury *Światło* poucza muzułmanów i muzułmanki, aby chronili oczy przed zakazanym. W jednym z *hadisów* Prorok Muhammad (*saat*) mówi: *Spojrzenie jest strzałą spośród strzał szatana*. Z tego wyraźnie wynika, że spojrzenie może prowadzić do cudzołóstwa. Inny *hadis* głosi:

Niech każdy, kto wierzy w Boga i Dzień Sądu, nie zostaje na osobności z kobietą, która nie jest dla niego mahramem, ponieważ trzecim będzie szatan (Muslim, *Hadżdż*, 74; Tirmizi, *Rada*, 16).

Z cytowanego *hadisu* wynika, że przebywanie sam na sam obcych sobie mężczyzny i kobiety może popchnąć ich do cudzołóstwa. Można to zaobserwować we współczesnym świecie, kiedy wszechobecne niekontrolowane relacje mężczyzn i kobiet często przybierają nieprzyzwoite i niemoralne formy. W trzydziestym i trzydziestym pierwszym ajacie sury *Światło* Wszechmogący Bóg nakazuje:

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا
فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ
وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ
فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا
وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ
وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ

***Kul lil mu'miniina jagudduu min absaarihim
ła jahfazuu furuudżahum zalika azkaa lahum, in-
nallaaha chabiirun bimaaj asna'uun.***

***Ea kul lil mu'minaati jagdudna min absaarihinna
ła jahfazna furuudżahunna ła laa jubdiina
ziinatahunna illaa maa zahara minhaa ła jadribna
bi chumurhinna alaa dżujuubihinna ła laa jubdiina
ziinatahunna.***

Powiedz wierzącym mężczyznom, aby skromnie opuszczali swój wzrok i strzegli swej intymności. To będzie dla nich czystsze. Zaprawdę, Bóg jest świadomy tego, co oni czynią. Powiedz wierzącym kobietom, aby skromnie opuszczały swój wzrok i strzegły swej intymności. Niech nie wystawiają na pokaz swych ozdób oprócz tego, co jest widoczne. Niech narzucają zasłony na piersi i nie ukazują swoich ozdób nikomu.

W kwestii chronienia oczu przed zakazanym Bóg nie uczynił różnicy między mężczyzną i kobietą, a w trzydziestym pierwszym ajacie nakazał kobietom zakrywanie ciała. Cytowane wersety są jeszcze bardziej aktualne we współczesnym społeczeństwie, gdzie po-

zamałżeńskie stosunki seksualne stały się normą, zaś ciało kobiety jest wykorzystywane przez błyszczące magazyny, reklamę, telewizję itp.

Mądrość zakazu cudzołóstwa

Wszystko, czego zakazał Bóg Wszechmogący, jest dla człowieka materialnie i duchowo szkodliwe. W zależności od tego, jak stanowczo ludzie będą unikać niedozwolonego i dążyć do spełnienia nakazów Boga, na tyle osiągną szczęście i w życiu doczesnym, i wiecznym. Zakaz cudzołóstwa kryje w sobie wiele mądrości.

1. Ochrona potomstwa.

W wyniku cudzołóstwa rodzą się setki tysięcy dzieci. I chociaż matki tych dzieci są znane, z ustaleniem ojcostwa bywa problem. Taki stan rzeczy staje się źródłem problemów psychologicznych i od początku podważa podstawy moralno-etyczne.

2. Seks pozamałżeński negatywnie wpływa na liczbę małżeństw.

W społeczeństwie, w którym panuje rozwiązłość seksualna, ludzie unikają małżeństwa, ponieważ ich potrzeby seksualne zaspokajane są w inny niedozwolony sposób. Podejście to jest sprzeczne z *hadisem*: *Żeńcie się i rozmnażajcie*. Stworzenie rodziny stanowi jeden z najważniejszych i najbardziej wartościowych obowiązków człowieka. Dzięki rodzinie człowiek jest w stanie osiągnąć dobrobyt materialny i duchowy, ponieważ rodzina i dzieci są dla niego źródłem radości i powodem pomnażania dobrych uczynków.

3. Cudzołóstwo zagraża prawom kobiet.

Te siły, które starają się przedstawić cudzołóstwo jako normę życia, główną odpowiedzialnością za po-

pularyzację rozwiązłości seksualnej obarczają kobietę. W rzeczywistości naruszają ich prawa. Wdrażając ideę „nowoczesnego stylu życia”, oszukują kobiety i wykorzystują je do własnych celów w prasie i na ekranie telewizora. Organizacje feministyczne, działające jakoby na rzecz kobiet, spokojnie obserwują, jak kobiety, rzekomo przez nich chronione, zamieniają się w towar, który można kupić i sprzedać. Islam natomiast podniósł kobietę do pozycji określonej słowami Wysłannika Boga (*saat*): *Raj jest pod stopami matek* i wziął ją pod swoją ochronę.

4. Rozwiązłość seksualna przyczyną i źródłem chorób wenerycznych.

Wirus AIDS, od kilku dziesięcioleci wywołujący strach i przerażenie i nadal nieuleczalny, spowodował ponad dwadzieścia milionów zgonów. Według statystyk kolejne czterdzieści milionów jest zarażonych tym wirusem i czeka na swoją śmierć. Piętnaście miliardów dolarów, jakie przydzielono w zeszłym roku przez Bank Odbudowy i Rozwoju na walkę z AIDS, nie zmieniło jeszcze sytuacji na lepsze. Liczba osób zarażonych tym wirusem rośnie szybko nie tylko w Afryce, ale także w krajach Europy Wschodniej, Rosji i krajach azjatyckich. Badania wykazały, że głównymi przyczynami rozprzestrzeniania się tego wirusa są prostytutka i rozwiązłość seksualna. Fakt, że AIDS jest szczególnie rozprzestrzeniony wśród młodzieży, pozwala zrozumieć, dlaczego islam zachęca młodych ludzi do założenia rodziny. AIDS nie jest jedyną chorobą przenoszoną drogą płciową. Liczba chorób wenerycznych gwałtownie rośnie również tam, gdzie panuje rozwiązłość seksualna. Wysłannik Boga (*saat*) setki lat temu ostrzegał współczesny świat:

Jeśli cudzołóstwo stanie się powszechne i będzie popełniane otwarcie, wówczas w społeczeństwie rozprzestrzenią się choroby zakaźne i dotychczas niezbrane.

Podsumowanie:

1. Cudzołóstwo w islamie jest surowo zabronione.
2. Rozwiązłość seksualna niszczy moralne i etyczne podstawy społeczeństwa.
3. Rozpusta jest źródłem chorób zakaźnych, z których część jest nieuleczalna.
4. Pozamałżeńskie stosunki seksualne naruszają prawa kobiet.
5. Pociąg seksualny jest częścią natury ludzkiej i islam tego nie podważa. On tylko reguluje i kieruje na właściwą drogę, pozwalając na zaspokojenie potrzeb seksualnych wyłącznie w małżeństwie.
6. Islam wskazuje sposoby ochrony przed cudzołóstwem:
 - odwracanie wzroku od wszystkiego, co prowokuje do cudzołóstwa;
 - zakaz przebywania na osobności w zamkniętych pomieszczeniach mężczyzn i kobiet, którzy nie są dla siebie *mahramami*;
 - zawieranie związków małżeńskich i zakładanie rodzin;
 - ochrona kobiet przed wykorzystywaniem w branży usług seksualnych;
 - zajęcie zdecydowanego stanowiska przeciwko pornografii;
 - wychowywanie ludzi w duchu *ishan* (świadomość, że Bóg zawsze nas obserwuje).

Islam zabraniający cudzołóstwa, ustanawia karę dla cudzołożników i cudzołożnic, którzy łamią ten zakaz. Należy podkreślić, że w innych religiach cudzołóstwo jest uznawane jako grzech i również podlega karze. Oto co mówi Talmud na ten temat: *Jeśli córka rabina zostanie przyłapana na rozpuszcie, to należy ją spalić, a mężczyznę – jej partnera – udusić* (Every man's Talmud, s. 319–320). Również cudzołóstwo dwojga ludzi, będących w związku małżeńskim, karane jest śmiercią: *Jeśli zastanie się żonatego mężczyznę z żoną innego mężczyzny, wówczas karą dla obojga jest śmierć* (Księga Powtórzonego Prawa, 22:22).

Cudzołóstwa nie akceptuje także chrześcijaństwo. Pewnego razu doprowadzono do Jezusa nierządnicę i zażądano ukarania jej zgodnie z Prawem Bożym. Pozwolił jej odejść, mówiąc: „Idź i więcej już nie grzesz”. Jednak to nie znaczy, że cudzołóstwo w chrześcijaństwie jest dozwolone. Rzecz w tym, że ludzie, którzy doprowadzili nierządnicę, chcieli zwabić Jezusa w pułapkę. Gdyby Jezus nakazał egzekucję nierządnicy, powiedzieliby: „Spójrzcie, ten człowiek jest dla was okrutny”. Ponadto, w tym czasie w Cesarstwie Rzymskim cudzołóstwo nie było karane śmiercią. Gdyby Jezus podjął decyzję o straceniu kobiety, musiałby uporać się z rzymskim systemem prawnym. Z tego powodu Jezus powiedział: „Dobrze, obrzucimy tę kobietę kamieniami, ale kto z was jest bez grzechu, niech jako pierwszy rzuci w nią kamieniem”. Po tym rabini rozbiegli się, udowadniając swoją ucieczką, że sami są równie grzeszni. Jezus zaś powiedział nierządnicy: „Idź i więcej już nie grzesz”. Wezwał ją tym samym, aby porzuciła dotychczasowe złe życie, nakazał nie grzeszyć, co oznacza, że napiętnował cudzołóstwo.

Cudzołóstwo jest uważane za zły i napiętnowany czyn także w niektórych religiach bez Boga, gdzie ten występki jest potępiany lub karany. Jeden z przykładów stanowi system kar w indyjskiej religii Manu.

Islam, jak już wspomniano, uważa cudzołóstwo za jeden z grzechów śmiertelnych. Z tego powodu cudzołożnicy i cudzołożnice ponoszą zasłużoną karę ustanowioną przez Najwyższego Boga.

SPIS TREŚCI

ZNACZENIE MAŁŻEŃSTWA W ISLAMIE	5
WNIOSKI DOTYCZĄCE MAŁŻEŃSTWA	9
PRZYGOTOWANIE DO ZAWARCIA MAŁŻEŃSTWA I ŚLUB	10
I. Wybór małżonki i złożenie propozycji	10
II. Zaręczyny	12
III. Wesele	13
IV. Ceremonia ślubu i <i>dua</i>	15
ISTOTA MAŁŻEŃSTWA I JEGO NIEZBĘDNE ELEMENTY	17
I. Warunki ważności aktu małżeństwa	18
II. Wiążący charakter aktu ślubnego i prawo do jego rozwiązania w pewnych przypadkach....	23
PRZESZKODY W ZAWARCIU MAŁŻEŃSTWA	24
I. Przeszkody trwałe.....	24
II. Przeszkody czasowe	28
NORMY PRAWNE WYNIKAJĄCE Z AKTU PRAWNEGO MAŁŻEŃSTWA.....	30
DECYZJE PRAWNE WYNIKAJĄCE Z NIEWAŻNEGO AKTU MAŁŻEŃSTWA.....	35
OBOWIĄZKI MAŁŻONKÓW WOBEC SIEBIE	37
I. Obowiązki żony.....	38
II. Obowiązki męża.....	42

OBOWIĄZKI RODZICÓW WOBEC DZIECI	47
OBOWIĄZKI DZIECI WOBEC RODZICÓW	51
ŻYCIE INTYMNE MAŁŻONKÓW.....	53
I. Noc poślubna	53
II. Rekomendacje dotyczące życia intymnego	55
III. Zakazy <i>szariatu</i> dotyczące życia intymnego ...	59
IV. Korzyści z umiarkowanych zbliżeń płciowych i szkody z braku umiaru	61
ROZWIĄZANIE MAŁŻEŃSTWA I WYNIKAJĄCE Z TEGO ORZECZENIA PRAWNE	63
I. Unieważnienie aktu małżeństwa	63
II. Rozwód i jego rodzaje	64
III. Skutki rozwiązywania małżeństwa. Okres <i>idda</i> .	68
NIEKTÓRE ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z PRAWEM RODZINNYM.....	72
I. Wiek uprawniający do zawarcia małżeństwa..	72
II. Opieka.....	73
III. <i>Mahr</i>	74
IV. Równość (<i>kafaah</i>)	75
V. Materialne wsparcie bliskich	77
VI. Przerwanie ciąży	78
VII. Sztuczne zapłodnienie	80
VIII. Majątek zmarłego i dziedziczenie.....	81
IX. Podział spadku	83

MĄDROŚĆ SZARIATU W SPRAWACH MAŁŻEŃSTWA I ŻYCIA RODZINNEGO	86
I. Życie rodzinne Proroka Muhammada (<i>saał</i>) przykładem dla muzułmanów	86
II. Zazdrość w życiu rodzinnym	90
III. Sposoby rozwiązywania problemów	94
IV. Dobre uczynki kobiet	98
V. Ubiór muzułmanki	103
VI. Zalety małżeństwa	106
VII. Mąż – głową rodziny	112
VIII. <i>Mahr</i>	115
IX. Negatywne aspekty wykupu panny młodej ..	122
X. Kobieta opiekunką domowego ogniska	125
POLIGAMIA W ISLAMIE	131
PRZYCZYNY I GŁĘBKI SENS POLIGAMII PROROKA MUHAMMADA (<i>saał</i>)	138
PLANOWANIE RODZINY W ISLAMIE	145
I. Krótka historia regulacji urodzeń	145
II. Przyczyny rozprzestrzeniania się kontroli urodzeń w Europie	147
III. Problemy na Zachodzie spowodowane regulacją urodzeń	149
IV. Podejście islamu do problemu kontroli urodzeń	150
STOSUNEK ISLAMU DO CUDZOŁÓSTWA	157

